

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו"ף לפניו לעולם
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת נצבים תשע"ח

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורשי עם
							התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט

או הרבה כפי הפנאי.

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קצט

1 **אמר** רבא קסבר רבי יהודה כו - הא דאמר בפרק "חולין ק"ה (א) בשמעתא
2 דטיפת חלב, דאמר רבא: קסבר רבי יהודה כל שהוא מין ומינו בו - היינו הבא
3 בשמתתן, שהוא עיקר מילתיה דרבא, ולא כמו שפרשם בקונטרס, הדיינו רבא דפרק "גיד
4 ונהש" (שם ב, ק) שאמר: קמיעה לא קום וסלקו הין מין ומינו דרבא אורי. כל דהתם לא קאמר
5 בריא לישנא: קסבר רבי יהודה כו.

6 **הוא** עצמו משכשכו בשירי הלוג - פירושו: לוג
7 של מנחת שנתורה, ואם תאמר, הא תנן
8 בפריקין (כו, א) השמן מישטו מעכב את רובו ויש
9 לומר: שלא ניתנה תורה למלאכי השתה, ואי
10 אפשר שלא ישרא בלוג מן השמן, **הרב**
11 שנתערב בבלול בו - יש תימיה: מאי קא פירי?
12 דלעילם מודה רבי בשמעתן בן לקיש דאם הוה עילין
13 מנטייל ואפילו לרבנן לא יקרב, ולא משום חרב
14 שנתקמן, אלא משום כבול שנתה, הוה ליה
15 חוסר שנתה, היא ונתערב שנתו בחרב ובטל, והוה
16 ליה כבול ופסול שנתערבו זה בזה, ויחייב עינן אם
17 הוה אמרינן יקרב אם לאו ויש לומר: דלא חשיב
18 חוסר שנתה, דאף על גב דמספקין ליה לרבא
19 בסמוך גבי קומץ שמינה שנתו על גבי עצים אי
20 דחברי עילין שטלין, אבא פשיטא דבעילין ומיטא
21 בשמינה שנתו בחרב, כיון דרשקין נקטריס, ולפי
22 זה לא מיפסול מיהו חוסר שנתה, אלא
23 מעולם בריה שנתה.

24 **קומץ** שמינה שנתו על גבי עצים - פירושו:
25 קצת נבלע מן השמן בעצם, ומקצתו
26 בעין על גבי עצים עם הקומץ, ומביעה ליה אי
27 חשיב הנבלע כאילו הוא בעין
28 על גבי עצים, הואיל ומחויב למה שדחוק, מנחת
29 דחברי עילין שטלין ומיטא או לא, ובקונטרס
30 פירש שילן לשונתו, וכמו שפירשתי נראה,
31 **נבילה** כבילה בשחטה - היינו מלמטא במנע,
32 אבל במשא מטמא, כדאמרינן בפרק שלישי
33 דברכות (כג, א), **שחוטא** אינה כבילה כבילה
34 והיבא דקבעי ברשות דרביס ואינו יודע כאיזו
35 מתן נגע - ספקו טהור, דקבעי כמחצה על
36 מחצה דמי, היבא דאפשר למיחוי כוחיה, ודם
37 דפר דדם השעיר, כיון שהיה מעורר בו כוחות ותון
38 מתן מנחה - חשיב דאפשר להיות זה כהן,
39 ולא

40 **שנא?** תיקו, **משנה** שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם יכול לקמץ מזו בפני
41 עצמה ומזו בפני עצמה - כשירות, ואם לאו - פסולות. קומץ שנתערב מנחה שלא
42 לבעולם, נתערב קומצה בשיריה או בשיריה בחיבורה - לא יקטרו, ואם הקטיר -
43 עולה לבעולם. **גמרא** אמר רב חסדא: נבילה כבילה בשחטה, שאי אפשר לשחטה
44 שנתעשה נבילה; ושחטה אינה כבילה בשחטה, שאפשר לנבילה שנתעשה שחטה, דלבי
45 מסיחה פתחה טומאתה, ורבי הנינא אמר: כל שאפשר לו להיות פסוהו - אינו כביל,
46 וכל שאי אפשר לו להיות פסוהו - אינו כביל. **אליבא דמאן?** אי אליבא דרבנן - הא אמרי:
47 עולין הוא דלא מנכילי אהרדי, אבל מין פמינו כבילי אי אליבא דרבי יהודה - והא
48 רבי

1 מין פמינו - שמן קומץ, ודבר אחר - סולת. סלק את מינו - שמן דקמץ משום נרבה -
2 כביו שאינו, ומנצא סולתו של קומץ רבה על שמן הנבלע בו, ומבטלה. ששנתו - שנתן
3 עליו שמן לאחר שקמצו. הוא עצמו - כלומר, חוללת מצוה שישפטנו לקומץ כשירי
4 מנחה אחר מן הלוגין, וכל שכן דאם שנתו כשר. שלא יקבע ליה שמן - בעד שלא
5 נקמצה, אבל לארר קמיעה אם שנתה קצת -

6 כשר. יקריב - דרבנן לעמיניהו, דעולין אף
7 מנטייל זה את זה. רבי יהודה אושר לא יקרב
8 - ואפילו רבנן לא אמרי יקרב אלא משום
9 דעולין אף מנטייל זה את זה, והוא אדתיא -
10 אמנת נרבה שדינן ליה, אבל אם נפל שמן
11 בקומץ דחטא - אפילו לרבנן לא יקרבו מנחת
12 נכסם כשר. פרים ואילים - הרחבה לגבי מנחת,
13 נכסם כבש, דכבש הוה שלשה לוגין מנחה,
14 דרכינן בפרשת "שלח לך": "סלת שעירין בלול
15 בריעיית ההין שמן", הדין שנים עשר לוגין, ושל
16 פרים ואילים שני לוגין לעשרין, דכתיב ושל
17 "בלול בשמן חצי ההין", הדינו ששה לוגין
18 שלשה עשרונים סלת, ובאילים "סלת שתי
19 עשרונים בלול בשמן שלישת ההין", והיבא
20 דנתערבה מנחת פרים במנחת כבשים - והתם
21 דהא לא יקרב. משום דמנצאת העבה רבה,
22 אבל קומץ דמנחת חטא דאיבער בקומץ
23 דמנחת נרבה - יקרב. פירוש קמיעה - חזבי
24 קאמר מנחת פרים בשל כבשים, הדינו חרב
25 שנתערב בבלול, דלבעולין זה מזה - אפילו הכי
26 לרבנן יקרב, דאין עולין מנטייל זה את זה. רבי
27 יהודה אושר לא יקרב - דשאניו מינו רבה בעל
28 ומבטלו. על גבי עצים - הדין הקומץ עולה.
29 חמו - מי הוה חוסר שנתו או לא? מי אמרינן
30 חבריה עילין, מי שחוטא מחבר השמן קמץ, ומי
31 שחודר ותון הקומץ על העצים. כעילין דמו -
32 כאילו היה השמן מובלע בקומץ ונרבה, או לאו
33 בעולין ופסול? המעלה - בחוקי. עולין לא יקרב,
34 חבריה עילין - עצם. כן, לאו מן סלת היה, **אשר**
35 **עצם אי פירש** - כגון פוקעין, לאו מצוה
36 להכריח, בפרק "גיד ונהש" (חולין ז, א),
37 הלכך לא קומץ דמי. לשון אחר: קומץ
38 שמינה שנתו על גבי עצים, מהו? מי בעצם
39 להקטיר עצים עם קומץ או לא? חבריה עילין -
40 שמן שמתבר לקמץ בעילין דמו, ואם אינו
41 מקטירו הוה קומץ חסר, או לא בעילין ולא
42 איכפת לך. **משנה** שתי מנחות כו' - כבר
43 פירשתי למעלה (א, ב, כ), **נבילה כבילה**
44 כשחטה - אם יש שתי תמיכות (אחת) שחטה
45 ואחת נבילה, ואין יודע איחוד - כבילה כן,
46 שאם נגע באחת מתמיכות - אינו טמא,
47 דאמרינן: שחטה היא. **שאי אפשר** לשחטה
48 שתעשה נבילה - והוה ליה מין שאניו מינו,
49 ובטל דלברי הכל, ושחטה אינה כבילה כבילה
50 אם יש שתי תמיכות נבילה ואחת שחטה
51 בתיקון - אינה כבילה, ואם נגעה אחת מן
52 התקנים נבילה שחטה עליה, אלא תולין, דשמן
53 זו היא השחטה. שאפשר לנבילה שתיעשה
54 שחטה - לקמיה קומץ עמומר דבר חסדא, ואילן בטר מבטל, והואיל ואי אפשר לרוב להיות כממעט - הוי כמין שאניו מינו. ולא אולין בין בטיל, דאף על גב דאפשר למעט להיות
55 מנוגע - הוי כמין שאניו מינו. **פירוש שופא** - דרכינן (דברים ד) "לגר אשר בשעריך תתנה", ואמרינן בבבביות (כג, ב) דראיה לגר קרייה נבילה. כל שאפשר לו - לבלול, הדינו
56 מנוגע, להיות כמחוור של מבטל - אינו בטל, הלכך, נבילה אינה כבילה בשחטה. אבל שחטה כבילה בשחטה, דאי אפשר לשחטה שתיעשה נבילה, ואם נגעה אחת מן החתיכות בתרומה
57 נשרפת עליה, דרכינן ותיצא אלא בטר בטיל. **הא** מין פמינו כביל - הלכך, בין נבילה בשחטה בין שחטה נבילה, בטלין.

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

תוספות

ולא מבטלי שירים וביטולא - השתא נהיא לה האי דטיבלא לא מבטלא לשיריה דהויה כריבה סלתה, ובקונטרס פירש עממא. אבל עדין קשה, ולדיוהו בשירים שחסרו בין קמיעה להקטרסה ויש לומר דקמיעא לן כרבי יוחנן דאמר בפרק קמא (מנחות א, ט) מקטיר קומץ עליהם, ורבי שמעון בן קיש חור בו.

לימא דלא כרבי חייא - בשמון מתוך הלשון דפשיטא ליה דאיכא דמפליג על רבי חייא. ולעיל (כב, ב) דיה רבין פירש טובא דלא כותיה.

התם כרבי יודא - בסמון אנתערב קומצה בשרייה אמרה רבי יודא לעיקר מלתיה. מפרש לה ומרזיין כלל בענין אחר. ועוד דתנן: השהות המעולה (ובחס קא, א) על דא דתנן: קמצה אורח כר חור קומצה לתובה והקריבה בחור חויב. פריך: ובטלה שירים לקמץ! ומשני רבי יודא: אמרה הקטרה כו', ולא משני 'כדברי יודא'. אלא אמר תרתא איתמר עיקר מלתיה.

תיבלה בקצח כו' - (כדנתיא) לענין מצה מתינא, כדנתיא: מצה היא אלא שנקראת מצה מנובלת. ובתוספתא ופסחים (פרק א) (ב) תני כדאי נטא: ויזקא מצה מנובלת. אבל ברייתא זו לא אשכח לה במנחות ולא בפסחים. **קמץ** לקמץ אשכח דא דתבלין לפי מנחה - אף על פי שאין דרך לעשות כן, פעמים שנואספין תבלין במקום אחר, ובלא סאוור צד שיש בו רוב תבלין.

אלא למאן דאמר תרי מבטל אולינן תבלין מי קא הוו מנחה - יש לתמוה, דמרמי הדיא אשכח שנתעם שוה, לרז חזק (פרק שאין התעם שוה, רבינן שבתלן טעם מנחה - אלא לצאת ידי חובתו, כדמרין בפרק "התערוכות" (ובחס עה, א) ושא; עשה עיסה מן טעם ומן אורז (ומן עגורים ואורז), אם יש בו טעם ומן - חייב כולה ואורז יוצא או ידי חובתו בפסח הרצין לומר, דרך שמעתיא פליגא אהדיא דהתם. ואין להקשות אהדיא "התערוכות" כהא דאמרין בערבי "פסחים קנה, א) לא לכרתי אינש מצה מנחה חרדי חרדו ולא יתא מורו דרבנן ונטבל למנחה דאורייתא. דהתם חזק המירוחו הוא מבטל טעם המנחה, אבל אורז לא מבטל טעם דגן, ועדי ש' לפרש: דהתם - כשאוכל כות מצה, דכי מבטל ליה מורו - לית טעם ביה כות מצה, אבל אם אכל הרבה שריב טעם ביה כות מצה אשכחיה לבני רבי חייא - מבאן ש' סיעתיה לפרוש הקונטרס. שפירש בפרק בתרא ויזקא (פה, ב) דבימי רבי חייא עמיה רב כותא מבטל, גבי כיער עיקיה יטלנו עלה רב. דקמרה: מאן תנא אמר חזקיה רבי שמעון בן אלעזר היא. ורבי יוחנן אמר: דליבון אמר הילא וקאנתו ליפסל בו. ופירש שם בקונטרס דלחוקיה רב היה אמור, שרב כותא עלה מבטל מנח בנן של רבי חייא שריב מבטל ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות לרב כותא, כדאותא פרק בתרא רבאן קמא (קה, ב) ויהי משקים לפרוש הקונטרס: ומשמע שכרב כתיב רבי חייא כשעלה רב כותא מבטל. דחוקיה רבו של רבי יוחנן היה כדמוכח בפרק "אלו ששים" (שבת כז, ב) וכו'. ובשילהי רב כותא היה רבי יוחנן ורבי קושב, ובשילהי רבאן קמא (קה, ב) ויהי דהתלמידים ויעביט לפניו שורות שורות ורבי שמעון בן לקיש לומר לפניו: והשתא אינה קשיא.

בתר הוותא אויל - דקאמרינן לעיל: אין דם מבטל דם, ואף על גב שאי אפשר לה להיות (וזה כות). הכא נמי אויל בתר הוותא, והואיל ונשדעמ מין (כשר) ובשרו אין בטלים לו בזה. במלות זו בו - ורבי הניחא רוב הסדא מפרשי טעמא דרבי חייא. וכותא פליגי, דרב הסדא סבר גיבילה בשחוטה אמר רבי חייא. אלא שרשוטה בגיבילה, ורבי תנינא מפרשי איפבא, לעולם איפבא דרבי יוחה בו - ואי קשיא: גבי דמים דאמר רבי יוחה לעיל: אין דם תולין מבטל דם קדשים בשלמות לרבי תנינא - ובא אפשר לקדשים להיות מבטולים בחולין, כששיריה אחרו אחרו רביא מבטולי בחולין, אלא לרב הסדא - ליבטל, דהא אי אפשר לחולין להיות בקדשים, והיה ליה מין כשאויל מנח לרב הסדא, והוי דלא רבי חייא הוה ליה שירים - מה שנשתייר ממנחה זו, ולא מבטלי שירים דרך מנחה לטיבלא דארזין מנחה, מה שנשערב שאך ניכר. לדלווי לה במנחה שחסרה קודם קמיעה (כאלא) תהויו קמיעה לאיך. עולין הוהי דלא כמפליג - ושירים לאו עולין ניהו. לימא דלא כרבי חייא - דאמר: לא אמר רבי יוחה דא בטל אם לא הכא דאפשר למידי כותיה. ואמאי לא בטל ליה טיבלא לשירים הוהי כריבה סלתה - לא נמנח למפרך לרבי תנינא, דנמנח מחבא דבתר מבטל אולינן, דא בתר בטל אולינן שירים מי הוו טיבלא. דאי נמי בתר בטל אולינן, וטיבלא מבטל לשירים - לא הוה ריבה סלתה, דבטל מנאן דליתיה דמי, ולא איישר ליה. הקטרה בשירים - ל"י כל שאור וכל בטל לא תקטירו מנחה אשת ליה"א (ויקרא א, ו) מנחה כל שממנו לאשים, הדינו שירים - הרי הוא בטל כותיה. אלמא איכא הקטרה בשירים. אין הקמיץ מבטל את התיבוי - דהא אפילו רבי יוחה מודה, דלא פליגי רבי יוחה במתיניתין אנתערב קומצה בקומץ תבירותה. הקומץ שנתערב - מתיניתין היא, וכבר פירשתיא לעיל. אבל פורתא ופורתא הוי למקמץ מניה - אי לא נשערב. לא יקטיר - דאין מצה הקטרה אלא בקומץ. תיבלה בקצה - לעיסת ספת. הווי ליה בתבלין - כלומה, יצאה מתורת מצה בתבלין. וקמץ נ"י דקתינ מצה היא - אלא וכו' מנחה.

רבי יהודה ברת הוותא אויל, ואידי ואידי מין כמנינו הווא! אלא אליבא דרבי חייא, דתני רבי חייא: בגילה אחשוכה במילות זו בוו. - רבי חייא אליבא דמאן? אי אליבא דרבנן - הא אמרי: עולין הוא דלא מבטלי אהרדי, הא מין כמנינו כמילי! ואי אליבא דרבי יהודה? - כל מין כמנינו לרבי יהודה לא כמילי! - לעולם איבא דרבי יהודה, וכי קא אמר רבי יהודה מין כמנינו לא כמילי - הני מילי היכא דאפשר ליה ליהויה כותיה, אבל היכא דלא אפשר ליה ליהויה כותיה, כמילי; ובהא קא מופליגי, דרב חסדא סבר: ברת מבטל אולינן, ורבי הנינא סבר: ברת פטל אולינן. תנן: שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם יכול לקמץ מזה בפני עצמה ומזה בפני עצמה - כשירות, ואם לאו - פסולות. והא הכא, מין דקמץ ליה מותרא - אינדך הוה ליה שירים, ולא קא מבטלי שירים למיבא; מני? אי רבנן - הא אמרי: עולין הוא דלא מבטלי דרדי, הא מין כמנינו כמילי! אלא פשיטא רבי יהודה: בשלמא למאן דאמר: ברת פטל אולינן - בטל ליה כמבטל, דלכי קמץ מותרא - הווי ליה שירים מי הני. איבא דמאן דאמר: ברת מבטל אולינן, שירים מי קא הוו טיבלא? לימא אליבא דרב חסדא דלא כרבי חייא? - התם כדריבי יודא, דאמר רבי יודא: נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים, מה הקטרה הנאמרה בקומץ - אין הקומץ מבטל את חבירו, אף הקטרה הנאמרה בשירים - אין שירים מבטלין את הקומץ. תא שמע: הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה - לא יקטיר, ואם הקומץ - זו שנקמצה עלתה לבעלים, וזו שלא נקמצה לא עלתה לבעלים, ולא קא מבטלי ליה טיבלא לקומץ; מני? אי רבנן - הא אמרי: עולין הוא דלא מבטלי דרדי, הא מין כמנינו כמילי! אלא פשיטא רבי יהודה: ויהו ליה מין קמין, ברת מבטל אולינן - ומין כמנינו לא כמילי; אלא למאן דאמר: ברת פטל אולינן, קומץ מי קא הוו טיבלא? לימא, דלא כרבי חייא? - הא נמי כדריבי יודא. תא שמע: נתערב קומצה בשירים של הרבה - לא יקטיר, ואם הקטיר - עלתה לבעלים; והא הכא דלא הווי מבטל כמילי, ולא קא מבטלי ליה שירים לקומץ; מני? אי רבנן וכו'! אמר רבי יודא: נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים, מה הקטרה הנאמרה בקומץ - אין קומץ מבטל את חבירו, אף הקטרה הנאמרה בשירים - אין שירים מבטלין את הקומץ. תא שמע: תיבילה בקצה, בשומשומין, ובכל מיני תבלין - פשרה, מנחה היא אלא שנקראת מנחה מתובלת. קא סלקא דעתך דאפיש לה תבלין מני מנחה; בשלמא למאן דאמר: ברת פטל אולינן - בטל הווי כמבטל, דלכי מעפשא - הווי לה פתבלין; אלא למאן דאמר: ברת מבטל אולינן, תבלין מי קא הוו מנחה? - הכא כמאן עסקינן - דלא אפיש לה תבלין, דרובה מנחה היא ולא כמילה. דיקא נמי, דתנני: מנחה היא אלא שנקראת מנחה מתובלת, וקמץ מניה. מי סליק רב כותא, אשפתוניהו לבני רבי חייא דרבה וקאמרי: עולין שחלקו

ותנינו

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף כד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – שטיינזולץ"
 רט"ז

והיהו בבסיס – ואלו שני החצוצאן אין גונעין זה לזה. מהו – מי נטמא בחיורו או לא? כי תנו – בפרק "חומר בקדוש" (מנינה ב, ב). הבלי מצרף מה שבתוכו לקדש, שאם נגע טבול יום במקצתו פסל את כולו. הני מילי דנעני אהדיי כו' – להכי נקט טבול יום. משום אין טומאתו נמחה לעשות ראשון ושני. דאי טומאה אחרת, למה לי צירוף? אלא טומאה אחרו הנמנת את הבלי,

והבלי נטמא את השאר. מי תנו כלי מחבר – זהו משמע דנעני אהדיי, והבלי מחברם – כאלו היו חד, ואם נטמא זה נטמא זה, "מצרף" משמע דאין גונעין, וזה מצרפן להיות אחד. הושיב – חצי עשרון אחד לבין הנך חצי עשרון. מהו – אמר נגע טבול יום בזה, מהו שיטמא אותו עשני? אין צריך לבלי – דהו דאי חצי עשרון שלישי, דאין צריך לבלי, רבן אמי נמצרף עם אלו למנחה אחת – אין הבלי מצרפו, והטורים הראשונים. הושיב טבול יום – בכו' – באיורי, ולא נגע אלא כבוד ולא כבלי. צירוף כלי דאורייתא – דאמרנן (תענה כג, ב): "כך אחת" – דהיבוב עשאו לכל מה שבכף אחת, לא שנת לחומרם כגון טומאה, ולא שנת לקלוא כגון קמיעה, דודו כאלו נוגעין בקמיעה ומצויחא דאי. ואו דרבנן – ולחומרם לא לא לקלוא. אמר בפני עצמה – משמע שעומד מזה בעצו הבלי כדו קומץ שאנו מעשר, רבן הוה. דך דמעיר הא לא נגע – בקומץ, וקתני: בשורת, אלאמז צירוף דאורייתא. אמר רבא דילמא – לאו דקמי קומץ בפני עצמה. גנושין המחולקין העשויין כמסרק. מאי הוי עקלה? אמר רבא: תא שמע, דתניא: "הרים קמנו" – מן המצופר, שלא יביא עשרו בשני כלים ויקמזין, הא בכלי אחד דוקא דשני כלים – קמין. אמר ליה אביי: דילמא שני כלים היכי דקמין? אמר קפזא קבא, דאף על גב דעריבי מעילאי, פיון דקמסק מחציתא דקפזא מתתא, הא כלי אחד דוקא דשני כלים היכי דקמין? גנון עריבתה של תרנגוליה, ואף על גב דקמסקן מחציתא – הא נעני; אבל הכא דלא נגע פלל תיביץ קד! בעי רבי ירמיה: צירוף כלי וחבור מים, מהו? כי תנו כלי מצרף מה שבתוכו לקדש – הני מילי דנעני, אבל דבאי – לא, או דילמא פיון דמחבר מחבר? ואם תימצי לומר פיון דמחבר מחבר, חיבור מים וצירוף כלי ונגע טבול יום מפחזין, מהו? כמריא כלי מצרף – הני מילי דנענע מנזאי, אבל כמריא לא, או דילמא לא שנא? תיקו. בעי רבא: עשרו שחלקו, ונטמא אחד מהן והיחזו בבסיס, וחור טבול יום ונגע פאותו טמא, מהו? מי אמרינן שבע לו טומאה, או לא? אמר ליה אביי: ומי אמרינן שבע ליה טומאה? והתני: פרוין קמא מרס

קדש קדשים (נט, א). כי סליק רב כהנא אשכחיה לרבי שמעון רבי דייחי וקאמר שמעיה דרבי ישמעאל רבי יוסי: מוכח שנפגע כולו. אבל דמי הא וישאל לו רבי יוחנן ספקיתו ויהי בוסק ימיה, כשהיה רבי יוחנן ראש ישיבה, בדוכומם בסוף בבא קמא קפי. ב. ורבינו עם פירש הדא דייקסן (פ, ב). רבי יוחנן לחמיריה שנמבל היה אומר. כמו שפירש ר' זאד לו והא לרזי בקדושין (בב, ב).

שאין צריך לכלי אין מצרף – בפרק בתרא דהוינה (כג, ב) גמריא: אבל מצרף ומכתוב "כך אחת", ומחויב רב כהנא מדהיא דמוסף רבי עקיבא, ודיק מינה שהוא מדרבנן. ומשני רבי עשיון בן לקיש משום בר קפרא: לא נצרכא לרבי מנחה דאורייתא, את צריך לכלי הבלי מצרפו, שאין צריך לכלי צריך לכלי כלי מצרפו. והוה תימה, פשוט רב כהנא לבי כלי דאין כלל שאין צריך לכלי, דלא משמע דפליג אהדיא שניואי ושנא סבר כלו כהדיא שניואי דרבה בר אבהו, ומשני דהם: שצברו על גבי קטבלאי. אמי, דיקא בשירי מנחה. שהיה כבר צריך לכלי – מיהו מדרבנן, שלא יצא מקדושתו דקדום קמינה. ולא דמי להבא, דלא את מעלם צריך לכלי.

צירוף דאורייתא או דרבנן – ואם האמור והא רב כהנא נופיה מדרקד בפרק בתרא דהוינה (ג, ב). שהוא דרבנן, מדהיא הדיסק רבי עקיבא ויש לומוז. דשנא דשנא מספקא ליה משום שניואי דהם.

צירוף כלי וחבור מים מהו – פירש בקונטרס: כלומר, חצי עשרון שנטמא בצירוף כלי, מהו שנטמא בחיבור פים. כגון עם שני חצאי עשרון בכלי ואין גונעין, וחצי עשרון יש חוץ לכלי, חיבור מים כגון נעוק או צינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי, ונגע טבול בזה שבע שניו שאינו נגע במים, ונטמא אחריו משום צירוף כלי, מהו שיטמא את זה שבוץ חיבור מים? דבר תימה הוא לומר שמשקן מחברין אכולין לקבל טומאה אחרים ועוד, שפירש שמתחברין על ידי נגע, והלא אפילו למים עצמן קיימא לו בכמשיין (פרק ה ט"ו ש"ט) דאין נעוק חיבור לטומאה? ובעני פירוש הקונטרס יש משנה אחרת במסכת טהרות פרק שמיני (משנה ח): עריבה שהיה קטרס (ונצוק) למלעלה, ומשקן טורף מלמעט וחיבתו כביעה מן מצטרפה, ותוחם מצטרפה. ורובי יוסי אומר: אפילו תוחם אים מצטרפה, אלא אם כן הוה רוצנת משקה. ואם היה משקה עומד, אפילו הוה חדרול מצטרף. רבי ר' זוסא אומר: האוכל פרוז אין מצטרף, ובחטפתא תניא: אחרו שפירץ ותחבו כבשו או בקיסם – ר' ז' ה' אין חיבור, שאין חיבור אדם חיבור. עשה שלשה במי פירות – טהורה. שאין כל דבר משחבר את האוכלין אלא שבעה משקין, ורבי תימה הוא אם לשת מן פירות אינה מועלת לחבר את הקטות ושנא לשה לאו דוקא. אלא אחרוא דמילתא נקט, דבר שארם של במי פירות נענפם שמי פירות מחברין שני חצאי יחוסם עיסי במשקן הבאין מהו לזה. ונשארו

לחבר את הקטות ושנא לשה לאו דוקא. אלא אחרוא דמילתא נקט, דבר שארם של במי פירות נענפם שמי פירות מחברין שני חצאי יחוסם עיסי במשקן הבאין מהו לזה. ונשארו

לחבר את הקטות ושנא לשה לאו דוקא. אלא אחרוא דמילתא נקט, דבר שארם של במי פירות נענפם שמי פירות מחברין שני חצאי יחוסם עיסי במשקן הבאין מהו לזה. ונשארו

לחבר את הקטות ושנא לשה לאו דוקא. אלא אחרוא דמילתא נקט, דבר שארם של במי פירות נענפם שמי פירות מחברין שני חצאי יחוסם עיסי במשקן הבאין מהו לזה. ונשארו

לחבר את הקטות ושנא לשה לאו דוקא. אלא אחרוא דמילתא נקט, דבר שארם של במי פירות נענפם שמי פירות מחברין שני חצאי יחוסם עיסי במשקן הבאין מהו לזה. ונשארו

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כד עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

ועשאו טורח מן המדרס - ובגן ועבר ביה שינוי מעשה, בדאמר בפרק "במה אשה" (שבת נו, ב) דא עולין ממומחין אלא בשנינו מעשה. ובמסכת כלים בפרק "הברים" (משנה ו) מפרש איהו איז שינוי מעשה, דתני: סדין שהוא טמא מדרס, עשאה ולן - טורח מן המדרס אבל טמאה טמא מת, אמרינן: טורחיה: בית שמאי: אמרינן: משיחיה: ובית הלל אמרינן: משיקשהו, רבי עקיבא אמר:

משקבע, ובי באיזה מדרס נגע זה, לפי מה שהוא רוצה לומר דלא אמרינן נגעו ליה טמאה, עריך לומר דאריידי בבגד שלא נקבל מדרס עליו חוב, ועד עריך לומר דלא מיידי בשטחיה שרדו ברנלו, ערום או נעול, או ברבר שטמטא מדרס, דאם כן איתי ליה מדרס מונע בגב אחת, ובבת אחת לא אמרינן שבע ליה טמאה, כדפסקין. אלא כגון שיש פשוט בלי עין כפסקיה, או ברביש שאין מוטאנן מדרס. כי נגע בו חוב מראה טמא ואפילו לבסוף כי - לפי מה הסדריא ליה לאביי שפלו הילקו בו בית אחת ליה אחר, כל כדומיה בסוף כשבו לדרקדק מסיפא, יש לחמוה: דמתנא קמא היה לו לדרקדק דלא אמרינן שבע ליה טמאה, דקאמר: אבל טמא מנגע מדרס, ופירושה: בבת אחת באחה לו טמאה מדרס וטמאה מנגע, לפי שנגע בעצמו, דתנא קמא דרבי יוסי הוא רבי מאיר דקסברי: טמאה בית הסתרים מנמא, דבארשבאי בפרק "במה המוקשה" (תולין ע, ב) דפליגי כי האי גונא בשלשה על שלשה שנהלק ויש לומר: דלכך קריד מרבי יוסי, שלא תאמר: האי דפליגי עליה רבי יוסי וקאמר "באיזה מדרס נגע זה" - דהיינו שבע מדרס ודאי אמרינן שבע ליה טמאה, ואם תאמר: כסוף פרק "הער הרוטב" (שם קכז, ב) כי "תורית כותב אבר", והתורין כותב כשר מאברו מן החי, דאמר, חושב עליו ואחר כך תחבו - טמא, לפי שירד עליו תורת טמאה אוכלין כשחושב עליו, ואנאני נגוע שבע ליה טמאה, שהוא טמא טמאת אבר מן החי והמדרסה ויש לומר: דאיכא חזקה בטמאת אכלין, שמועיל לטמא טמאה בפחות מבכיה אוכלין זה משלמו לכביעה, ואין לתרץ דהאי חושב עליו ואחר כך תחבו טמא - משום טמאת בית הסתרים (לאו מנמיה, ודחתה אמרינן דמנמיה: דמוק ליה כרבי מאיר, ומיידו היא נופא תימה: אנאני לא איתיא כרבי יוסי, וינמא טמא מנמיה דמקבל טמאה מדרס פרישהו, כדאמרינן: ד"במה המוקשה" (שם עט, ב) בשלש על שלש (בבבד) הבאת מבגד גזול, דבשעת פרישתו מכלות טמאה מבאיהן ויש לומר:

ד"במהו הרוטב" (שם קכז, ב) מיידי אפילו אלא נשאר אפילו לא מנמיה, ומיידו קשה בסוף "ביצר עולין" (פסחים פה, ב) גבי יגור בית טמאה או לא גזר, וקאמר: האי טמא, אבר שינא קמצהו חזקו, כי תחתי ליה מאי חזי? אמר: טמאת בית הסתרים היא לא מנמיה, ואבתי, האי קא טמאה בשעת פרישתה ואין לומר דליכא כשיעור במה שבתין, דאם כן לא היה עריך

מדרס - ששכב עליו וב, ועשאו ולן - פירושו לפני הפתח וקבעו שם, מורו מן המדרס, ולא יטמא עד ארם, שרדי אין עשוי למדרס, וכל שאינו ראוי למדרס - אינו טמא מדרס, דאמרינן במסכת תגינה (כג, ב) כי משיחוד לשיבה, ירא זה שאומר לו עמוד ועשה מלאכתו, אבל טמא מנגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים בני שנגע במדרס. אלא - לכיכר מתידי ליה ולן, שאם נגע בו קודם שעשאו ולן, וקודם עליו שתי טמאות, מדרס מנגע - ששכב מנגע - מדרס לטמא עד ארם כליל, ומשארד עליו תורת מנגע לאוכלין ומשקים. כי נגע בו זה ויחא טמא - נמי טמאת מנגע, אפילו לבסוף, לאחר שנגעו מדרס, חלה טמאת מנגע להאי עניינא, ששכשעשו ולן וישרד מן המדרס - תחלו עליו טמאת מנגע ואבאי נמא את שבע ליה - טמאת מדרס, דליכא פקיה מדרס - נגע בו, ואחר כך מדרס עליו, דחבא ליכא למיפרך, האי שבע ליה, משום דטמאה אוריגא מחזרו מן היאטונה וחלה ליה, אבל הכא בני עשונות, דאדיי ואדיי ראשונה ושניה קלה היא, דבין וזבין זו טמאת אוכלין היא, ולא דיחלה שבע כלה, אלא כסיפא - נפקא דלא אמר שבע ליה טמאה, החרון מופאת מדרס - שאפילו עשר מצעות תחתיו - כולן טמאות מדרס. מנגע מדרס - משום דנגע בעליו, ונפקא מניה, ששכשעשו לתחתין ולן וישרד מן המדרס - דעדין אלא טמא טמאת מנגע ליכא שבע ליה - טמאת מדרס, הכא כזה אחר זה גבי חצי עשונרים, אבדו וראשון כפצורין - וטמא הראשון תחתו זה בצירוף כלי, מופרש - שרפיהו תחת זה - אינו מופרף לפסול נגמו, שרדי לא הופרש על מנת להצטרף עם האבדו, שרדי שניהם אבדיים, בני ביקתא חדודי - בני דהא אחר הן, וסבולן מבח מנחה אבא, ביקתא = בני עקתא, בית צר, קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין - שרדי שניהם נוקטין לקומץ ראשון, וקומץ אחד מתידי אלא עשרון אותו חצי שרפיהו מנגע ואחר מן החצאין חללה, וכין דלא ידע איהוד - לא נאכל לא זה ולא זה, ושירים דיריה - דאיתו חצי עשרון ראשון שרפיהו מנגע הקומץ, והיא איכא דנקא דקומץ דלא קריב - דהא תולתא דהאי קומצא אינו חשוב, תחתו חצי עשרון השלישי הוא, שרדי שלשון חזקק לקומץ זה, הילכך חיי האי קומץ חסר תולתא, דמטי דנקא לכל זה מנשי חצי עשרונים ומכשיריהם את המנחה, דנקא = ששית, דנקא קומץ לכל חצי עשרון מן השנים שזמנחה כבשרת בוק, אפי רב אשי - הך תרתי פריכי לאו פריכי, דכין דלא קמץ אלא מן האחד, קמיצת מנחה ברעאת תבות תולא, וכן בי קמץ - אדעתא דעשרון חד הוא דקמץ, הילכך קומץ קרב, שרדי ראשון נאכלין, השנים אינן נאכלין, משום דאין לעמוד על סופו איהו מוקן נצטרע עם הראשון ברעאת הבדן לדחות תיגר כומקין.

מדרס מן המדרס, וכן ששכב עליו זה, ועשאו ולן - פירושו לפני הפתח וקבעו שם, מורו מן המדרס, ולא יטמא עד ארם, שרדי אין עשוי למדרס, וכל שאינו ראוי למדרס - אינו טמא מדרס, דאמרינן במסכת תגינה (כג, ב) כי משיחוד לשיבה, ירא זה שאומר לו עמוד ועשה מלאכתו, אבל טמא מנגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים בני שנגע במדרס. אלא - לכיכר מתידי ליה ולן, שאם נגע בו קודם שעשאו ולן, וקודם עליו שתי טמאות, מדרס מנגע - ששכב מנגע - מדרס לטמא עד ארם כליל, ומשארד עליו תורת מנגע לאוכלין ומשקים. כי נגע בו זה ויחא טמא - נמי טמאת מנגע, אפילו לבסוף, לאחר שנגעו מדרס, חלה טמאת מנגע להאי עניינא, ששכשעשו ולן וישרד מן המדרס - תחלו עליו טמאת מנגע ואבאי נמא את שבע ליה - טמאת מדרס, דליכא פקיה מדרס - נגע בו, ואחר כך מדרס עליו, דחבא ליכא למיפרך, האי שבע ליה, משום דטמאה אוריגא מחזרו מן היאטונה וחלה ליה, אבל הכא בני עשונות, דאדיי ואדיי ראשונה ושניה קלה היא, דבין וזבין זו טמאת אוכלין היא, ולא דיחלה שבע כלה, אלא כסיפא - נפקא דלא אמר שבע ליה טמאה, החרון מופאת מדרס - שאפילו עשר מצעות תחתיו - כולן טמאות מדרס. מנגע מדרס - משום דנגע בעליו, ונפקא מניה, ששכשעשו לתחתין ולן וישרד מן המדרס - דעדין אלא טמא טמאת מנגע ליכא שבע ליה - טמאת מדרס, הכא כזה אחר זה גבי חצי עשונרים, אבדו וראשון כפצורין - וטמא הראשון תחתו זה בצירוף כלי, מופרש - שרפיהו תחת זה - אינו מופרף לפסול נגמו, שרדי לא הופרש על מנת להצטרף עם האבדו, שרדי שניהם אבדיים, בני ביקתא חדודי - בני דהא אחר הן, וסבולן מבח מנחה אבא, ביקתא = בני עקתא, בית צר, קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין - שרדי שניהם נוקטין לקומץ ראשון, וקומץ אחד מתידי אלא עשרון אותו חצי שרפיהו מנגע ואחר מן החצאין חללה, וכין דלא ידע איהוד - לא נאכל לא זה ולא זה, ושירים דיריה - דאיתו חצי עשרון ראשון שרפיהו מנגע הקומץ, והיא איכא דנקא דקומץ דלא קריב - דהא תולתא דהאי קומצא אינו חשוב, תחתו חצי עשרון השלישי הוא, שרדי שלשון חזקק לקומץ זה, הילכך חיי האי קומץ חסר תולתא, דמטי דנקא לכל זה מנשי חצי עשרונים ומכשיריהם את המנחה, דנקא = ששית, דנקא קומץ לכל חצי עשרון מן השנים שזמנחה כבשרת בוק, אפי רב אשי - הך תרתי פריכי לאו פריכי, דכין דלא קמץ אלא מן האחד, קמיצת מנחה ברעאת תבות תולא, וכן בי קמץ - אדעתא דעשרון חד הוא דקמץ, הילכך קומץ קרב, שרדי ראשון נאכלין, השנים אינן נאכלין, משום דאין לעמוד על סופו איהו מוקן נצטרע עם הראשון ברעאת הבדן לדחות תיגר כומקין.

מדרס מן המדרס, וכן ששכב עליו זה, ועשאו ולן - פירושו לפני הפתח וקבעו שם, מורו מן המדרס, ולא יטמא עד ארם, שרדי אין עשוי למדרס, וכל שאינו ראוי למדרס - אינו טמא מדרס, דאמרינן במסכת תגינה (כג, ב) כי משיחוד לשיבה, ירא זה שאומר לו עמוד ועשה מלאכתו, אבל טמא מנגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים בני שנגע במדרס. אלא - לכיכר מתידי ליה ולן, שאם נגע בו קודם שעשאו ולן, וקודם עליו שתי טמאות, מדרס מנגע - ששכב מנגע - מדרס לטמא עד ארם כליל, ומשארד עליו תורת מנגע לאוכלין ומשקים. כי נגע בו זה ויחא טמא - נמי טמאת מנגע, אפילו לבסוף, לאחר שנגעו מדרס, חלה טמאת מנגע להאי עניינא, ששכשעשו ולן וישרד מן המדרס - תחלו עליו טמאת מנגע ואבאי נמא את שבע ליה - טמאת מדרס, דליכא פקיה מדרס - נגע בו, ואחר כך מדרס עליו, דחבא ליכא למיפרך, האי שבע ליה, משום דטמאה אוריגא מחזרו מן היאטונה וחלה ליה, אבל הכא בני עשונות, דאדיי ואדיי ראשונה ושניה קלה היא, דבין וזבין זו טמאת אוכלין היא, ולא דיחלה שבע כלה, אלא כסיפא - נפקא דלא אמר שבע ליה טמאה, החרון מופאת מדרס - שאפילו עשר מצעות תחתיו - כולן טמאות מדרס. מנגע מדרס - משום דנגע בעליו, ונפקא מניה, ששכשעשו לתחתין ולן וישרד מן המדרס - דעדין אלא טמא טמאת מנגע ליכא שבע ליה - טמאת מדרס, הכא כזה אחר זה גבי חצי עשונרים, אבדו וראשון כפצורין - וטמא הראשון תחתו זה בצירוף כלי, מופרש - שרפיהו תחת זה - אינו מופרף לפסול נגמו, שרדי לא הופרש על מנת להצטרף עם האבדו, שרדי שניהם אבדיים, בני ביקתא חדודי - בני דהא אחר הן, וסבולן מבח מנחה אבא, ביקתא = בני עקתא, בית צר, קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין - שרדי שניהם נוקטין לקומץ ראשון, וקומץ אחד מתידי אלא עשרון אותו חצי שרפיהו מנגע ואחר מן החצאין חללה, וכין דלא ידע איהוד - לא נאכל לא זה ולא זה, ושירים דיריה - דאיתו חצי עשרון ראשון שרפיהו מנגע הקומץ, והיא איכא דנקא דקומץ דלא קריב - דהא תולתא דהאי קומצא אינו חשוב, תחתו חצי עשרון השלישי הוא, שרדי שלשון חזקק לקומץ זה, הילכך חיי האי קומץ חסר תולתא, דמטי דנקא לכל זה מנשי חצי עשרונים ומכשיריהם את המנחה, דנקא = ששית, דנקא קומץ לכל חצי עשרון מן השנים שזמנחה כבשרת בוק, אפי רב אשי - הך תרתי פריכי לאו פריכי, דכין דלא קמץ אלא מן האחד, קמיצת מנחה ברעאת תבות תולא, וכן בי קמץ - אדעתא דעשרון חד הוא דקמץ, הילכך קומץ קרב, שרדי ראשון נאכלין, השנים אינן נאכלין, משום דאין לעמוד על סופו איהו מוקן נצטרע עם הראשון ברעאת הבדן לדחות תיגר כומקין.

מדרס מן המדרס, וכן ששכב עליו זה, ועשאו ולן - פירושו לפני הפתח וקבעו שם, מורו מן המדרס, ולא יטמא עד ארם, שרדי אין עשוי למדרס, וכל שאינו ראוי למדרס - אינו טמא מדרס, דאמרינן במסכת תגינה (כג, ב) כי משיחוד לשיבה, ירא זה שאומר לו עמוד ועשה מלאכתו, אבל טמא מנגע מדרס לטמא אוכלים ומשקים בני שנגע במדרס. אלא - לכיכר מתידי ליה ולן, שאם נגע בו קודם שעשאו ולן, וקודם עליו שתי טמאות, מדרס מנגע - ששכב מנגע - מדרס לטמא עד ארם כליל, ומשארד עליו תורת מנגע לאוכלין ומשקים. כי נגע בו זה ויחא טמא - נמי טמאת מנגע, אפילו לבסוף, לאחר שנגעו מדרס, חלה טמאת מנגע להאי עניינא, ששכשעשו ולן וישרד מן המדרס - תחלו עליו טמאת מנגע ואבאי נמא את שבע ליה - טמאת מדרס, דליכא פקיה מדרס - נגע בו, ואחר כך מדרס עליו, דחבא ליכא למיפרך, האי שבע ליה, משום דטמאה אוריגא מחזרו מן היאטונה וחלה ליה, אבל הכא בני עשונות, דאדיי ואדיי ראשונה ושניה קלה היא, דבין וזבין זו טמאת אוכלין היא, ולא דיחלה שבע כלה, אלא כסיפא - נפקא דלא אמר שבע ליה טמאה, החרון מופאת מדרס - שאפילו עשר מצעות תחתיו - כולן טמאות מדרס. מנגע מדרס - משום דנגע בעליו, ונפקא מניה, ששכשעשו לתחתין ולן וישרד מן המדרס - דעדין אלא טמא טמאת מנגע ליכא שבע ליה - טמאת מדרס, הכא כזה אחר זה גבי חצי עשונרים, אבדו וראשון כפצורין - וטמא הראשון תחתו זה בצירוף כלי, מופרש - שרפיהו תחת זה - אינו מופרף לפסול נגמו, שרדי לא הופרש על מנת להצטרף עם האבדו, שרדי שניהם אבדיים, בני ביקתא חדודי - בני דהא אחר הן, וסבולן מבח מנחה אבא, ביקתא = בני עקתא, בית צר, קמץ מן הראשון שניהם האחרים אין נאכלין - שרדי שניהם נוקטין לקומץ ראשון, וקומץ אחד מתידי אלא עשרון אותו חצי שרפיהו מנגע ואחר מן החצאין חללה, וכין דלא ידע איהוד - לא נאכל לא זה ולא זה, ושירים דיריה - דאיתו חצי עשרון ראשון שרפיהו מנגע הקומץ, והיא איכא דנקא דקומץ דלא קריב - דהא תולתא דהאי קומצא אינו חשוב, תחתו חצי עשרון השלישי הוא, שרדי שלשון חזקק לקומץ זה, הילכך חיי האי קומץ חסר תולתא, דמטי דנקא לכל זה מנשי חצי עשרונים ומכשיריהם את המנחה, דנקא = ששית, דנקא קומץ לכל חצי עשרון מן השנים שזמנחה כבשרת בוק, אפי רב אשי - הך תרתי פריכי לאו פריכי, דכין דלא קמץ אלא מן האחד, קמיצת מנחה ברעאת תבות תולא, וכן בי קמץ - אדעתא דעשרון חד הוא דקמץ, הילכך קומץ קרב, שרדי ראשון נאכלין, השנים אינן נאכלין, משום דאין לעמוד על סופו איהו מוקן נצטרע עם הראשון ברעאת הבדן לדחות תיגר כומקין.

70 מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
 רש"י תוספות

1 קיימא שניה, שניה נמי לא מתיקא ראשונה משניה; פנים חדשות באו. והשתא, אימת אתא
 2 ליה; אי קודם שנפסקה ראשונה, אם כן כמו ששירן מן המדרס - טוהר מנוגע, דהא שבע ליה
 3 טומאה ויש לומר: דרשתקין און ראשונה - חל על און מנגע מדרס בבת אחת, ובבת אחת
 4 לא אמרנן שבע ליה טומאה, ברמסקין. ומגו דחילילי מנגע און - חילילי נמי אביחילי טהור, כיון
 5 דהבדל כלו אתו. דחור רבינו שבע מפרש: ולא
 6 שייך שבע ליה טומאה הובאה מעצמו, כגון הדא דטהור, והדשכב עליו ואחר כך תחבנו
 7 מדרס עם דתנא קמא דרבי יוסי דבאה מעצמו, משנע
 8 בשנע בשנע. אבל סדינים המוקפלים - טמא על
 9 מה שנגע בחבירו. **בשני** סדינים המוקפלים כי
 10 - בשיתלה לנגעה מהו דרבי יוסי קצת בניהם
 11 אידי. דריבא בה על גו בא משמי, אי כשיש חבירי
 12 עליהם שנייה בבת אחת - אם לא כשיש לטמא
 13 מנגע כמו תחתן, ואם חבדי על העליון תחילה -
 14 אם כן קודם לטמא מנגע למדרס שנייה בעליון,
 15 ותומא דמדרס לא מתנא תחתן עד שיתבדע עליו.
 16 אבל כשיש אויר בניהם, כי אתו בו וחיב בעליון
 17 - מדי ששנע עליון תחתן אתי לתחתן מדרס
 18 מנגע בבת אחת, ולעליון קודם לה מדרס למנגע.
 19 ואם תמא: אמאי איצטרך לשניו שני חלוקין כן
 20 בת אחת לזה אתו דה? למאן דקא מיירי במקפלים
 21 או על גו זה. וקודם תחתן מנגע למדרס ושמי
 22 קסבר שמדבדל על שנייה בבת אחת, ועד אם כן
 23 מאי מודה? היינו שאם נגע בהם הוב, דאוקמא
 24 מקמי מדרס. אמר תמא: ותקשי ליה לאבי דהא
 25 גופא, מאי שנא תחתן מעליון שאם אבי מחלק
 26 בבת אחת, ואם כן עליון נמי לטמא מנגע,
 27 דהא קנגע בתחתן ויש לומר: דידע היה אבי
 28 שיש חלוק, אלא לרבא היה מקשה, משום דתא
 29 ליה שבע טומאה אפילו הובי מנגעו מנגע לטמא
 30 חוצי עשרין אחר, דאם כן אפילו בבת אחת נמי
 31 נטמא שבע ליה טומאה, ולא לחיל עליה טומאת
 32 מנעו אי נמי, משווה בת אחת לזה אתו לה דלעיל,
 33 דהוי קלה על קלה. **ונשאל** אררין אתן על הקרשים

1 **משנה** הציץ מרגה - והמנחה כשירה והשירים נאכלין. **גמרא** לא אינו נושא אלא
 2 עון וטומא - והאילו ויש בהו צד קל. שותורה מכללה במצור - דכתיב בתמיד (במדבר
 3 כח): 'במועד' - אפילו בטומאה, מכללו במנחה - מכללו שגאס יוצא במשכן - הוחר
 4 במחנות בנו ובניעון, דאין שם קרעים. ויצא ונאסר במשכן, מפרש ב"כיצד צולץ' (ספחים
 5 פב, א) ומקרא: 'מדוע לא באכלת את החטאת'
 6 במקום הקדש'. **ואימא** עין שן - פירש - פירש
 7 בענין ימין, כדאמרנן פרק ראשון (מנחות, א, א)
 8 כל מקום שנאמר אצבעו כו'. כיום הפורשים -
 9 'על את המנחה וחיבה בימינו ואת הבה בשמאל'
 10 וימא מו, א). אמר קרא עון - ונשאל אחרת את
 11 עין, משמע שיש בו עון בתחילה בכל מקום
 12 הדחוי לען בעבור מפני דבדי צבור, בידד
 13 הציץ מרגה - לאפוקי פסאל - כדאן בהו שם עין.
 14 דרבי הוא הכשר מנחה. רב אשי אמר - לא
 15 מצית אמרת ציץ מרגה על עין שמאל. דאמר
 16 קרא עין אחרת על הקרשים - עין ההלל
 17 בחניה, שחיבין לעבוד ולקדש קומץ בימין
 18 ועבד בשמאל, אינו נושא. לא יוצא - ב"ישר
 19 ושה שרוע קומץ וגו' (ויקרא כב), לא ידעון -
 20 'כל מרגה בו מלא חסריב וכו'. והאי שנוע
 21 ומוד מפרש לקמן אודאי קאי, אי אוריקא אי
 22 אטמא. ומגו - גו שישלח קרנבו ונשאל הדם.
 23 דאמרנן פרק 'אלה מנחות' (מנחות עג, ב)
 24 'איש איש מבית ישראל אשר יקריבו קרנבו, מה
 25 תהנום לומר (קרנבו) 'איש איש' - לריתת את
 26 הגויים שגורדק נרדים תרבות כשיראל.
 27 שונע
 28

19 **עופות** דאמר מר: תמות וזכרות בבקמה, וזאת תמות וזכרות בעופות! לא אמר ליה,
 20 **עליון** אמר קרא: 'לא ירעה', 'כי לא ירעון ויהיו לבם'. תנו רבנן: דם ששחט וזרקו,
 21 בשוגג - הורצה, במיזיד - לא הורצה; במה דברים אמורים - בחיה, אבל בצפור,
 22 כיון בשוגג בין במיזיד - הורצה; ובגוי, בין בשוגג בין במיזיד, בין בפרוץ

כר - פירש הקונטרס בפרק קמא דספחים (טו, ב) גוסינן: אם עון נותר הרי כבר נאמר 'לא יחשב', ואם עון פיגול היה כבר נאמר 'לא ירעה'. ופירש דהכי איתא בפרק שני דרובים (כח, ב)
 35 דאיסורא רבה חוץ למגע שהוה בבת - מקרא רבה ופרשה רבה בפרשת 'צור', ואיסורא וטא חוץ למקום לזכית ברת - מקרא וטא ופרשה וטא בפרשת 'קדושים'. ובימי איהא דרבי
 36 איתא בתורת כהנים. ורבינו עובד גריס איפכא: פיגול 'לא יחשב' ובותר 'לא ירעה', משום דמסקין בפרק שני דרובים. ותריווהו מקרא אריכא נפק, דכתב ביה 'לא ירעה' ולא יחשב'. ומה
 37 שנוהר בפרק קודם לעיל, אף על גב דבמקרא כתב ברישא חוץ למגע - משום דלשון פיגול כתב במקרא בריחא. **אם** עון נותר כר - לא נותר משום קאמר, כדאמרן בובסיס וכו', אלא ר
 38 שהוכשר יחזור ויפסלו אלא מחשבת נותר הדיוני מחשב לאוכלו חוץ למגע. **הא** אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בעיבור - ואם תמא: תיפוק ליה דלא משכתת ליה מדי
 39 דמחוקים ביה קרא אלא בטומאה ואומר רבינו עם: משום דרבינו 'לרעון לדם', משמע: דבר שהוא לרעון מכלל מקום אחר, ולחיה דחיק לאשכחי חוחר מכללו בכל זה דפרך. אמר תמא: ונתר
 40 ופיגול היכן חוחרו ופסלו? דאמר קרא ליה 'לא ירעה' ו'לא יחשב' ואומר רבינו עם: דפיגול חוחר מכללו במנחה, ולא שייך עם מחשבת חוץ למקומו. ונתר כר כיהם, אבל נפק טעם נותר,
 41 הואיל ואשבת ביה קרא אף על גב דא צריך. אי נמי, חוחר מכללו בראשו של מזהב, דאיכא למאן דאמר אין ליה מועלת שם, ברש 'תמיד נשחט' (ספחים נט, א) ובפרק 'המזבח מקדש'
 42 (ובסוים פ, ב). והוי מודה פלוגתא לרבינו רבי, וקשיא למאן דאמר ליה מועלת שם בראשו מרץ ברייתא! ונראה דותר ליה ללמדו 'עון' שן מריצו ציץ, ופיגול נמי מצי למלך לה נמי, ועוד ל
 43 לפשי, דותר חוחר מכללו בנחת כהנים ומנחת חוחר מציח וקומץ וכל שאין לו מתיורין, דאין חיבין עליו משום פיגול, כדנתן בובסיס בפרק 'שני שטאי' (א, א). ואפילו סולא נמי גריא
 44 דאיכא, כדאמרנן בפרק קמא דהעוק (ד, א) מודה רבי: 'לא ירעה' ולא יחשב' ומשום: עין' שן מריצו ציץ, ופיגול נמי מצי למלך לה נמי, ועוד ל
 45 משום פיגול ועני: מודה רבי שמעון לפסול מלק ומהו, ומה שלא לשמן הכשר בשלמים פסול בתנאות, חוץ למגע הפסול בשלמים אינו דין שפסול בתנאות? משמע דאי לאו קל חומר היה
 46 אימניא דאפילו סולא ליה. אמר רבינו רבינו מנחם ורבינו יוסבס ורבינו יוחנן, אמר רבי אסיפס ליה לענון - ליכא פסול כלל. אלאטא שכתבו חוחר דותרו מכללו לגמרי. **אימא** עין וזרא
 47 כר - עין דותר שוחרת מכללה ביה מצי לאשכחי, ופיגול נמי עון יוצא. **וא"כ** עין שמאל שוחרת מכללו כיום הפורשים - האו לרא קאמר: דהכלבא רבא לכשב, **אימא** בסוף
 48 פרק קמא דרובים (ד, א): דרגל של ימין בשמאלו - משום דאין בו עבודה ומערכת כפרה. ומתאי טעמא נמי לא פריך משן לילה שוחרת לאיברים ופרשים. **עון** קרשים ולא עון ומקרישים
 49 - תימא: הא למאן דאמר טומאה דחיה היא בעבור ובעיא ציץ לרבי, דאמרנן בפרק קמא דיומא (ו, א) מדרה על דכהנים הישישים בטומאה ולעיל ב'הקומץ וטא' (מנחות ט, א) פירשתי.
 50 **ואימא** עין בעל מום שוחרת מכללו בעופות - ואם תמא: ואמאי לא פריך משן טריפה שוחרת מכללה? דהא חוחר חוחר מכללו בפרק קמא (מנחות א, א). דאמר: טריפה שוחרת רבא
 51 מצי היא, אלא לימא בעולת העוק כו', ובטריפה לא כתוב 'לא ירעה' ולא יחשב' ומשום: עין שיהה בו דחיתיו - נחא, ולאפוקי טריפה מליקט שרוביה שכן, אבל לרב אשי קשיא שו, למה,
 52 דאמרנן: עין קרשים - ולא עין חולץ, לאפוקי טריפת שייך בחולין, ואם תמא: עין אונן שוחרת מכללו אצל כהן גדול! ולרב אשי משעני לעיל: עין קרשים ולא עין מקרישים - נחא, אלא
 53 לאבי קשיא: ושמי אתי לוד דרדי, אמר תמא: ואימא עין מוחסר ומין, כגון חוץ שמונה שוחרת מכללו בעופות, דהוחר מכללו בעופות, דהוחר מכללו בעופות! ופי מה שפירשתי: עין קרשים לען חולץ,
 54 דכתיב ביה 'לא ירעה', דהא 'מינס השמיני והלאה ריהא ריהא כתוב, לא קודם לא היה. ומיזו קשה מיזו אתו ואת גמא, דהוחר מכללו בעופות! ופי מה שפירשתי: עין קרשים לען חולץ,
 55 נחא, ועוד אמרנן בפרק אחרת אתו רבא (ב, שם פ, ב) דכל הפסול ששורשה היה ריהא ריהא, **אבל** בעבור בין בשוגג בין במיזיד וזרעה - תימא: דבר דאשאר רבה (בבבב ז, א) מיזו
 56 רישא דרף ברייתא, ודיק עלה: ומה דבא רבינו מרע' מצי: דתניא: על מה הציץ מרגה כו'. והשתא, מסיפא נופא ליה לאיתוי, בורקתני מסיפא הבא דבעבר בין בשוגג בין במיזיד הורצה,
 57 משמע: הוא הדין חיה, אי לא משום דבידד קסנין מודי? ומה שרש: דאי מסיפא היה אמניא דטעמא לא משום ציץ, אלא משום דטומאה חוחרת כבור, אף על גב דלשון 'חורצה' משמע ציץ.
 58 בשוגג

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כה עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספת

בשונג תרומת תרומה - שדחתה לו שעת הכושר איירי, שלא יטמא בחיילת תלישתו. שאם תלשו אדם טמא ועדיין משקה טופח עליו - אין תרומת תרומה כדומכה בפרק 'כל שעה' (פסחים לא, א.) **במוד** אין תרומת תרומה - אף על גב דתרום מן הערה על הפה תרומת תרומה. כדאמרין ב'באדהש רבה' (בבמות פט, ב.) וכדחנן במסכת תרומות (פרק ב משנה ו) - חתמי דאין קצת. הכא לא חזי כלא.

דמריצה

ציץ על אבילות מי שמעת ליה - פירש בקונטרס: חרבי נקט אבילות. דאעלוק כולי משמע אלמד דרצין צריצי, כדקתני בריש תורת כהנים: 'ונרעה לו לכפר עליו' בדם כו. ולא דק בקונטרס, דבעלן נמי אשתון פלוגתא בפרק 'ביעד צולין' (פסחים עו, ב.) **תלמוד** לומר אשר לוי - הכא מוקמינא ליה לרבות לו וירעא. והמנה דבסוף ידם שחיטה (ברכות גו, ב.) דריש ליה לרבות איתומים, דאיכות טומאה חיל איתומה הלכו בן לומר. דשקוליס קו. אבל קשה אחדיא דבריותו בסוף פרק שני דמעילה (ג, ה) דריש אשורים מ'אשר יקרב אל הקדשים', דברר שאין לו מתירין - משקדש בבלי ושו לומר: דרמה לא מירוי אלא בעלה ושאר קדשים. אבל שלמים לא הייתי מרבה. כיון דרצאנו מן הכלל. מפי רבי. **ורב** שילא אמר כו. - ואם תאמר: מאי דהקדוהו דרבינא דרבי? שילא לשני כלל לא מוכח בהדיא ב'באדהש רבה' (בבמות ג, א) דהוא מדאורייתא ודאי מדרבנן. מדיקאמר: הוא הכא מדאורייתא ארציו מרצה. דתנן: על מה הציץ מרצה כו' ושו לומר: דלעולם משמע ליה נמי ביבמות דאפילו מדרבנן נמי קתני: על מה הציץ מרצה כו, לומר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, אורייתא וא סטמאה, הוא דשמיטת כיון דמדאורייתא אין חילוק בין טומאה לזריקה. והכי פירושו: הוא מדאורייתא ארציו מרצה בכל עין, כן טומאה בין מזריקה. מפי רבי.

זריקתו בין בשונג

בין במזיד הורעה - אף על פי שצריך לזרוק הלשן אליבד. נראה ליה לשנוי הכי ולא כרבינא, כדאמר בפרק 'זבוקין' (גיטין גו, א) גברא לכפרוי אף בעי, ואנן ניקוס וניקסיה:

אשכחן

שריפה הפתוב וימעת, אמרת: כרבה אני את אלו שתיקה להן שעת הפושר, ומציא אני את אלו שלא היה להן שעת הפושר, ואם תאמר: בשר שנטמא לפני זריקה במים ואכלו לאחר זריקה במים, מפני מה תיביבן עליו משום טומאה? מפני שהציץ מרצה. נטמא - אין, יוצא - לא, מלא שמעת ליה דאמר: אין זריקה מועלת ליוצא רבי אליעזר, וקתני דמריצה ציץ על אבילות, אלא אמר רב חסדיא, לא קשיא: הא רבי אליעזר, הא רבנן. אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר - דמריצה ציץ על אבילות, דלא קנים מי שמעת ליה? אין, כי היכי דשמעת ליה לרבי יוסי - שמעת ליה לרבי אליעזר, דתניא, רבי אליעזר אומר: בין בשונג בין במזיד - תרומתו תרומה - אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר - בתרומה דקילא, בקדשים דחמורי מי שמעת ליה? אם כן, הא אפאן תרמייה? רבנא אמר: טומאתו, בין בשונג בין במזיד - תרומה; זריקתו, בשונג - הורעה, במזיד - לא הורעה. ורב שילא אמר: זריקתו, בין בשונג בין במזיד - הורעה; טומאתו, בשונג - הורעה, במזיד - לא הורעה. ולרב שילא, דקתני: שנטמא בין בשונג בין במזיד! - הכי קאמר: נטמא בשונג, וזיקו בין בשונג בין במזיד. הא

שונג - סקבר אין קרבנות מקבלין טומאה. אונס - בשונג על כרחו. אבל מודו דרצין הוא מילתא דיא, אלא איירי דתנא אונס טמא רצין. לא הורעה - דכתיבי: 'זהה על מצחו תמיד לרצון להם' (שמות כח), ולא לגינים. ורבינו כו' - אלמא ציץ מרצה אמוד ירידה בשונג תרומתו תרומה - ואדרגוין בכמה דוכתי (בבא מציעא נו, א.)

לא הורעה. וימיהי: על מה הציץ מרצה? על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא, בין בשונג בין במזיד, בין באונס בין פרצוף, בין ביהודי בין בגיבורי! אמר רב יוסף, לא קשיא: הא רבי יוסי, הא רבנן; דתניא: אין תורמין מן הטמא על הפהור, ואם תנים, בשונג - תרומתו תרומה, במזיד - אין תרומתו תרומה. רבי יוסי אומר: בין בשונג בין במזיד - תרומתו תרומה. אימר דשמעת ליה לרבי יוסי - דלא קנים, דמריצה ציץ על אבילות מי שמעת ליה? ודתניא, רבי אליעזר אומר: בשר מרצה על אבילות, רבי יוסי אומר: אין הציץ מרצה על אבילות, רבי יוסף, רבי אליעזר אומר: אין הציץ מרצה על אבילות, רבי יוסי אומר: וזמי מציית אפקת ליה? ודתניא: יכול פשר שנטמא לפני זריקה דמים יהו תיביבן עליהן משום טומאה? תלמוד לומר: 'כל מהור יאכל בשר. והנפש אשר תאכל בשר מזהב השלמים אשר לה' ונטמאתו עליו ונקרתה' - הניתר לפהורין תיביבן עליו משום טומאה, ושאינו ניתר לפהורין אין תיביבן עליו משום טומאה. או אינו, אלא: נאכל לפהורין תיביבן עליו משום טומאה, ושאינו נאכל לפהורין אין תיביבן עליו משום טומאה; ואיציא אני את הן ואת הוציא שאינן נאכלין לפהורים! תלמוד לומר: 'אשר לה' - ריבה. יכול שאני מרצה את הפיגולין ואת הנתורות? - נתורת תינו לו! - אלא: אף הפיגולין בנתורות? תלמוד לומר: 'מזהב השלמים' - מעט. ומה ראות לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אמר שריפה הפתוב וימעת, אמרת: כרבה אני את אלו שתיקה להן שעת הפושר, ומציא אני את אלו שלא היה להן שעת הפושר, ואם תאמר: בשר שנטמא לפני זריקה במים ואכלו לאחר זריקה במים, מפני מה תיביבן עליו משום טומאה? מפני שהציץ מרצה. נטמא - אין, יוצא - לא, מלא שמעת ליה דאמר: אין זריקה מועלת ליוצא רבי אליעזר, וקתני דמריצה ציץ על אבילות, אלא אמר רב חסדיא, לא קשיא: הא רבי אליעזר, הא רבנן. אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר - דמריצה ציץ על אבילות, דלא קנים מי שמעת ליה? אין, כי היכי דשמעת ליה לרבי יוסי - שמעת ליה לרבי אליעזר, דתניא, רבי אליעזר אומר: בין בשונג בין במזיד - תרומתו תרומה - אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר - בתרומה דקילא, בקדשים דחמורי מי שמעת ליה? אם כן, הא אפאן תרמייה? רבנא אמר: טומאתו, בין בשונג בין במזיד - תרומה; זריקתו, בשונג - הורעה, במזיד - לא הורעה. ורב שילא אמר: זריקתו, בין בשונג בין במזיד - הורעה; טומאתו, בשונג - הורעה, במזיד - לא הורעה. ולרב שילא, דקתני: שנטמא בין בשונג בין במזיד! - הכי קאמר: נטמא בשונג, וזיקו בין בשונג בין במזיד. הא

דמים, רבי אליעזר אומר: מועלת בו אפילו לארז זריקה, משום דאין זריקה מועלת לו להוציא מיד מעילה. אלא אמר רב חסדיא לא קשיא - דהא דתני לא הורעה - רבנן. ולא קנים - היכא דזיקו דם טמא במזיד, הא דקתני במנחתא במזיד הורעה נמי ביחיד - רבי אליעזר, מדקתני ציץ מרצה על אבילות. הוא דתני לא הורעה - רבנן. ולא קנים - היכא דזיקו דם טמא במזיד, מי שמעת ליה? אם כן אפאן תרמייה - לא דקתני הורעה. טומאתו בין בשונג - בין שנטמא בשונג בין שנטמא במזיד - הורעה אם זרקו בשונג. הוא דתני לא הורעה

- אמר דזריקה קאי.

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
 ר"א תרשי

1 **א** שמע רב שנפגא ורקי כו' - קשיא לרב שילא, דקתני אמ ורקי מביד לא
 2 הורתי **משנה** במדת רבי אליעזר - דאמר בפרק "כיצד צולק" (פסחים עז, א) **א**
 3 דם אף על פי שאין בשר - הבא נמי קומץ אף על פי שאין שריים (בשריה)
 4 כשרה להקטיר הקומץ. **במדת רבי יוחנן** - דאמר (שם) אם אין בשר און דם,
 5 אם אין קץ אין בשר. **גמרא** והוא שנפגא
 6 כל שריה - הוא דאמר רבי יוחנן דפסול
 7 להקטיר הקומץ. קא סלקא דעתך נפגא אין
 8 כלומר, במנחתא שרייה הוא אבדומין. אם
 9 נשחיתו מצות שלא נטמא כשרה אפילו לרב
 10 ידועש, אבל אברו קצת שרייה או נשרפו אמר
 11 רבי ידועש דפסולתה, הואיל וכולה בעינן קיים.
 12 מדקא נקט רב לישן טומאה ולא נקט נמי
 13 לשרוף אמר רב דמתניא, מאי קפדי - רב, א"י
 14 קפדי שרייה מילתא כו'. רישיהו - דנמנאו
 15 קתני במנחתא ארשא, ברתמיא - רבי יוחנן
 16 נמי מנחתא הכא ארשא, אפילו באבר
 17 ושרוף, וזקק דהם - דקרינא ביה "הבשר והדם"
 18 כהני וית כשר ובחצי וית חלב אין וזקק
 19 - שאין אכילה והקטרה מטרפין. מנחא מאי
 20 עובדי - מאי וזקקא איתא במנחתא
 21 הוביאה דיטא - דתדויה במקום בשר כאילו
 22 נשחיתו בשר, קא שמענן לן דלא, מנתייביל
 23 דהם לא נשחיתו בשר אלא חלב, וזקק את
 24 הדמא דרתיב וקפדי החלב וגי' - רישת
 25 דקראי בה: "וזקק חבון את הים על מנחה ה'
 26 לפני אהל מועד והקטיר החלב" וגו', אלמא
 27 דמשום חלב וזקק ליה לדם. יותרת ושתי הכליות
 28 מנלן - דאם לא נשחיתו אלא דם, וזקק את
 29 הדמא דחיותן לעיל דרבי הוא, דקתני ובמנחה
 30 אפילו כולה (כלל) וקיים כו'. לרית נוחה -
 31 "והקטיר החלב לרית נוחה". כתיב החלב מלך
 32 דמשמע דרית נוחה לא מרבי אלא הויא
 33 חלב, דמנתייב דחבן הוא. **משנה** שלא בכלי
 34 שרת - שלא קוש קוש בכלי שרת. דבהלכות
 35 מנחה דרבי לא פליגי דבעיא כלי, כדאמרין
 36 בפרק "שתי הלחם" (מנחות עז, א) שילוא את
 37 רבי וזו מנין כו'. **גמרא** בא לעובדה ביד -
 38 והקטרת קומץ, שהיא במקום וזיקה ביד, שלא
 39 קדשו בכלי, עובדה ביטון כמנחתא - שהיא
 40 עובד ונמי ורומה באצבע וביטון, דרתיב ביד
 41 "ולקח חבון קדושה באצבע", ואמרין (בבבס
 42 כו, ב) כל מקום שאמר אצבע וכדונה איתא
 43 אלא ימין, אלא, אלא, דמאקשה לחסאת - שמע
 44 מנה דלא בעיא כלי, ולבדש שיעברו ביטון,
 45 כשאל בשלש - שורקוהו בכלי לית ביד, דאין
 46 לך טען מתנת אצבע אלא טאת כלבד, דרבי
 47 אמרין בבבס (כו, ב) דלרבי שמעון וזיקה
 48 כשרה, דתניא: זק בשמאל פסול, רבי שמעון
 49 מכיש, משום דבשרא וזיקה הקרבתו בא רתיב
 50 אצבע אלא כדונה, ולרבי שמעון כדונה בעיא
 51 אצבע, בחמיטין - אבנט. מקדיה - כלי חרס
 52 חלב מוריס במקומו שמעון קידוש - וכו' מכשר
 53 רבי שמעון - בהקטרה, שאם נטלו מתוך כלי
 54 כשרה וצדיקו - עז ועלודו בידו והקטירו
 55 כשרה וצדיקו - עז ועלודו רבי יוחנה - דאמר: ביד עובדה ביטון, דהא הבא קתני אפילו ביד שמאל בלא כלי, והא רבי שמעון דהא, דהא מכשר
 56 שלא בכלי שרת, קפדי שלא בכלי שרת - שתקדשה בו המנחה. מכשרין במתן כלי - אפילו שלא בכלי שרת, חיובתא דרב נחמן דאמר הכל מוריס כו' מפנין כלי
 57 ואיך - דהלכה והקטרה לא בעינן כלי שרת. תא שמע - לרב נחמן, ונתן בשמאלו - בלא כלי, חיור לימניו, וכדאמרין לעיל: בא לעובדה ביד - עובדה ביטון, כשאלו

1 **א** **אשכחן** חלב כו' - ובשר נפקא לן מקרא בפרק "כיצד צולק" (פסחים פ, א) מפי רבי.
 2 **ורבי** ינאי אמר בין שמענו מכלי שרת כו' - קמצינה ביטון נפקא לן בפרק אגב סופו
 3 (מנחות ב, ב) אליבא דרבי שמעון מרבי יהודה בריה דרבי חיאי. ורבי ינאי לית דליה,
 4 נפקא ליה שפיר בגויה שוח דרבי יודי, כדמוכח לעיל בסוף פרק קמא (שם). מפי רבי.
 5 **הקדמך** חלבים ואברים בין ביטון בין בשמאל
 6 כשריה - כדאמר לנמור דאדעתא רבי
 7 שמעון, כמו דספא דקומץ, אבל לרבנן בעי ימין.
 8 אי נמי, אפילו לרבנן אימא לאבדוהי הקטר
 9 ולחבש בשמאל, כמו הלכות איברים לכבש ולעיל
 10 בסוף פרק קמא (מנחות י, א) מפי רבי.
 11 **הקומץ** והקטורת ולבנה כו' - האי דלא
 12 ערבניהו, דלמא תלת תלת שמעניהו.
 13 מפי רבי.
 14 אץ

1 **א** **אי קסברי**: שייורא מילתא היא, אפילו אבוד ושרוף נמי? **א**: אי קסברי: שייורא לאו מילתא היא,
 2 **ונמקא** מאי טעמא - דכרציה ציין, אי הכי, כל שרייה נמי - לעולם קסברי: שייורא מילתא
 3 היא, **ונממא** - והוא תרין לאבדו ושרוף, והאי דקאמר נממא - רישיהו נקט. כדתניא, רבי
 4 **יוחנן** אומר: כל הובחים שפחותה שנשחיתו מהן פנות בשר או פנות חלב - וזקק את
 5 **הדם**, כחצי וית בשר וכחצי וית חלב - אינו וזקק את הדם. **ובעולה** אפילו חצי וית בשר
 6 **וכחצי וית חלב** - וזקק את הדם, מפני שפולה כלה. **ובמנחה** אפילו פולה קיימת - לא
 7 **יזוקו**. מנחה מאי עבדתה? אמר רב פפא: מנחת נכסים, סלקא דעתך: הואיל ובהדי ובה
 8 **קא אתאי** - נגזייהו דיובחה דמיא, קא משמע לן, מנתייבילי? אמר רבי יוחנן משום רבי
 9 **ישמעאל**, ונמטו בה משום רבי יוחנן דהיטען בן חנניא, אמר קרא: "והקטיר החלב לרית נוחה
 10 **לח"**, חלב - ואף על פי שאין בשר. **ואשפתו חלב**, יותרת ושתי כליות מנלן? דקתני:
 11 **ובמנחה** אפילו פולה קיימת - לא יזוקו; מנחה הוא דלא יזוקו, הא יותרת ושתי כליות
 12 **יזוקו**. מנלן? רבי יוחנן דרביה אמר: "לרית נוחה" - דאי שאתה מעלה לרית נוחה.
 13 **ואיצטריך** למכתב "חלב" **ואיצטריך** למכתב "לרית נוחה" - קא תב "חלב" הוה אמאי:
 14 **חלב** - אי, יותרת ושתי כליות - לא, כתב רתמא: "לרית נוחה", ואי כתב רתמא: "לרית
 15 **נוחה"**, הנה אמאי: אפילו מנחה, כתב רתמא: "חלב". **משנה** שלא בכלי שרת - פסול,
 16 **ורבי שמעון** מכשיר. הקטור קומצה פעמים - כשרה. **גמרא** אמר רבי יהודה פריה דרבי
 17 **חיאי**: מאי טעמא דרבי שמעון? אמר קרא: "קדש קדשים היא כמנחתא וכאשם", בא
 18 **לעובדה ביד** כמנחתא - עובדה ביטון כמנחתא, כלי - עובדה בשמאל כאשם. **ורבי ינאי**
 19 **אמר**: פון שקפצו מפלי שרת, מעלהו ומקטירו אפילו בהמיטון, ואפילו במקודה של חרש.
 20 **רב נחמן** בר יצחק אמר: הכל מוריס בקומץ שמעון קדושה. מיתבי: הקטר חלבים ואברים
 21 **ועצים** שהעלן בין ביד בין בכלי, בין ביטון בין בשמאל - כשרין; קומץ והקטורת והלבונה
 22 **שהעלן בין ביד בין בכלי**, בין ביטון בין בשמאל - כשרין; **תיבחה דרבי יהודה** פריה דרבי
 23 **חיאי** - אמר לך רבי יהודה פריה דרבי חיאי: לצדדו קתני, ביד - ביטון, בכלי - בין
 24 **ביטון בין בשמאל**. תא שמע: קמצינו שלא מפלי שרת, וקידשו שלא בכלי שרת, והעלו
 25 **והקטירו** שלא בכלי שרת - פסול; רבי אלעזר ורבי שמעון כשרין בכלי קלוי - אמאי:
 26 **משרתו כלי ואיך**. תא שמע, ותכמיס אוזרים: רבי שמעון פלי שרת, פריה דרבי שמעון
 27 **מפלי שרת**, מעלה ומקטירו שלא בכלי שרת. **אמאי**: פון שמעון אמר: פון שקפצו
 28 **מעלה ומקטירו** ודיו. תא שמע: קמץ בימינו ונתן בשמאלו - חיור לימניו; בשמאלו

והיבש
 והיבש

1 אין הקטרה פחותה מכזו - וישקן "כל המנחות באות מצד" (מנחות נח, א) פליגי אביי
2 ורבא, וקיימא מכותי ברבי יוחנן בן לוי דרבא, ואביי ברבי יוחנן, וצריך עינן בפרק "אלו
3 עוברין" (פסחים מג, ב) דאמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין היתר מעצמן לאיסור, חוץ
4 מאיסורי נזיר שאמרה תורה: "משרת" ו"כל משרת", ועיר אמה; אף שאור בכל תקטירה. כמאן

5 כרבי אליעזר דרד"ש "כ"ל? אי הוי אפילו חמץ
6 בפסח נמי אין נמי, ולאפוקי דאביי, השתא
7 מרבי יוחנן מיהא תקשי, דכרבי אליעזר הוי. ולא
8 מצד למימר דלאפוקי מאביי, דאביי רבי יוחנן אף
9 כבאויז רש לומר: (דאביי) אפילו מאן דאמר דלא
10 דריש "כל", ו"כל" דריש, וצריך עינן,
11 דמישרת" דריש, מדפרק לקושי: הוא "משרת"
12 לחצי דאמא? מפי רבי.

13 יש הקטרה פחותה מכותי - בהקטש שמשוש
14 בסוף "הקומץ וזמא" (מנחות טו, ב) מודה
15 דאין דרך הקטרה בכך, הוא ומשעו בכל היתבי
16 דאין הקטרה בפחות מכותי, כדאמר לעיל לא
17 לא שתייה ליה מותר חלק אן זרקא אל הדים, האב
18 היינו עעמא - משוש דיש קומץ פחות משעו
19 יתיים, חצוי קומץ בפרק "כל המנחות באות
20 מצד" (מנחות נח, א) ובירש יאלו עוברין" (פסחים
21 מג, ב) מדכתביב "כל שאור", מפי רבי.

22 תורת העולה ריבה - אבתי דרשינן מיה
23 בפרק "ויצא דופן" (נדה מג, ב) תורה
24 אחת לכל העולין ששעו עלה לא ירדה, מפי רבי.
25 קומץ מאמיו מותר את השריים לאבליה -

26 הוא מצי לנתקט אימוריס, דבמה דלא
27 (פסחים נג, ב) ומקטיר אימוריס לא משתייה או
28 באבליה, אלא משוש דבי נטמאו או שאבדו
29 משתייה בש - לא פסקא ליה אבל קומץ
30 פסקא ליה, מפי רבי. **אלא** עם בא השמש כר -
31 מן הלבנה לא קשה היאך הם קריבין אחר
32 התמיד, דשמן כיון שעלמנו קודם - היי כאבדים
33 שנתורו, שתייתין קומציה, ומנחת כתיבם וכוך
34 משיה, אף על פי שאין בתם קמיעה - כי בהם
35 קידוש כלי, כדאמרינן (נחמד מה, ב) דכל רב
36 שאין לו מותרין - שקדיש בכל חשיב כמתירין.
37 מפי רבי. **ואי** אתה מחזיר עיבולי קטורת -
38 מ"העולה? לא קשה עיבולי קומץ ולבונה, כיון
39 דאיתורו על מנחת היצוין, אבל קטורת על מנח
40 הפנימי, מפי רבי.

מסלחה

30 בזה; דברים שדרכן לקרב ביום, כגון הקומץ והלבונה והקטרת, ומנחת כהנים ומנחת
31 כהן משוש ומנחת נסכים, ששמעלן ומקטירן מנחא השמש. - והא אמרת: דרדן לקרב ביום!
32 אלא: עם בא השמש, שמתעבלין והלובין כל הלילה כגון? תלמוד לומר: "זאת תורת
33 העלה"; ריבה; והא עם בא השמש לא משפחת לה שתייה האור ברובה! - אלא קשיא:
34 כגון לקלוט, דימא לתתירי. רבי אליעזר מתיי לה "מנחא השמש", ומזכיר לה בפוקעין; וכן
35 כי אתא רב דימי אמר רבי יצאי: בפוקעין. - ומי אמר רבי יצאי הכי? והא אמר רבי
36 יצאי: קטרת ששקעה מעל גבי המזבח, אפילו קרטיין ששה אין מחזירין אותה; והני רבי
37 הגינא בר מניומי דרבי רבי אליעזר בן עקיב: "אשר תאכל האש את העלה על המזבח"
38 - עיבולי עולה אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עיבולי קטרת! - כמי מין קטרת. אמר רבי
39 אסי: כי פשיט רבי אליעזר במנחות בעי הכי, בעי רבי אליעזר: קומץ ששפרדו וסידר עליו
40 את המעשרכה, מהו? דרך הקטרה בקה, או אין דרך הקטרה בקה? תיקו. בעי הזקנה:
41 אברין ששפרדו וסידר עליו את המעשרכה, מהו? "על העצים" אמר רבמא - דנאן על
42 העצים, או דלמא, פיון דכתיב קרא אחרניא: "אשר תאכל האש את העלה על המזבח" -
43 עבדו: תיקו. בעי רבי יצחק נפחא: אברין ששפרדו בצידוי המעשרכה, מהו? אליבא דמאן דאמר: "על
44 העצים"

1 וחיוב - כלומר, אם חישב עליה כל זמן שהוא בשמאלו - לא מושבה היא, ולא חובה
2 כרת האבול, שאין מושבה פוסלת אלא מיני שראוי לעבורה, והיא ככל כלי לרבי
3 שמעון אינו כשרה, כדאמרינן לעיל: בא לעובדה ביד עובדה בימין, פסלתו מתנתו - מה
4 שנתן בשמאלו, ועוב אף לו תקנה בחורה. **מאי מעמא משוש דבעי לקדושה בכלי ב'**
5 **ואספו שפולו** - עוד להקדוש בכלי. דאי לא
6 הוה בעי עור האי קומץ קודשו כלי - לא הוה
7 מפסיל, דהוה כדום שנשפך מן הכלי על הרצפה
8 ואספו שבוש, כדאמרינן במסכת יומא בפרק
9 "הצואה לו" (מת, א), נשפך מן הכלי על הרצפה
10 ואספו. כשר. לאו בעי מין בלי - דאי בעי, לית
11 ליה תקנתא בחורה כדפרישית, דהוה ליה
12 כנשפך על הרצפה מן העואר שפולו, דנפק לן
13 מ'ולקח מים הוי" - דם ומפר לקבלו, וקודשו
14 קומץ במקום קבלת דם, ושמאל כלא כלי הדי
15 הוא ברפחא, וכי אבשר רבי שמעון שמאל
16 בקבלה לאו אבשר אלא כשרה בכלי, לרבי יוחזיה
17 כפ"ק ליה - דאמר שפולא ביד בעינן זינן,
18 דבא נמי קנני: יהודי לימני. לרבי יצאי ליבא
19 תהוי תיובתא - דאמר: אפילו דבמינך, וכל
20 כשן בשפאל, ודבא קנין תיודי לימני דאמר
21 כהנא דהקטר - דקנין לעיל: הקטר חלבים
22 ואבריס כו', ומכשר עבודת קומץ כשרה
23 ואפילו ביד. ולא לעירוי קנין - כדתרצה רבי
24 יוחזיה בריה דרבי יצאי תיבא **עמיים** - חצוי
25 בראשונה וחצוי בשניה, ולא עממי עמיים. פשני
26 יתיים - הלכך, האי דניקט מנתיין "פעמיים"
27 דוקא נקט, שתייה בכל הקטרה כותי ולא פחות,
28 דאין הקטרה בפחות מכותי. ורבי יוחנן אמר יש
29 קומץ בפחות משני יתיים - ואפילו הכי קנין
30 מנתיין: פעמים כשרה. מאימתי מתיי ב' -
31 דכתיב: "קדש קדשים מאשי ה" - אין לן חלק
32 אלא לאחור אשי ה', כתורת כתיבים. משמשלה -
33 במקצת.

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

49 השמש. בפוקעין, א - בקומץ ולבונה ומקטיר
50 מתוך האור ונפלים, מעלין אותן כל הלילה.
51 **אפילו קרטיין** - שלמים שחובין שבה. אי
52 מחזירין - ולעיל קטני קטרת, ומקור לה אדו
53 בפוקעין: תאכל - קרי ביה "העובלי", עיבולי -
54 פוקעין. כי פשיט - שפדחה שנתה, על המנח
55 - ותחת העצים. בצידוי המעשרכה -
אצל

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

49 השמש. בפוקעין, א - בקומץ ולבונה ומקטיר
50 מתוך האור ונפלים, מעלין אותן כל הלילה.
51 **אפילו קרטיין** - שלמים שחובין שבה. אי
52 מחזירין - ולעיל קטני קטרת, ומקור לה אדו
53 בפוקעין: תאכל - קרי ביה "העובלי", עיבולי -
54 פוקעין. כי פשיט - שפדחה שנתה, על המנח
55 - ותחת העצים. בצידוי המעשרכה -
אצל

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

49 השמש. בפוקעין, א - בקומץ ולבונה ומקטיר
50 מתוך האור ונפלים, מעלין אותן כל הלילה.
51 **אפילו קרטיין** - שלמים שחובין שבה. אי
52 מחזירין - ולעיל קטני קטרת, ומקור לה אדו
53 בפוקעין: תאכל - קרי ביה "העובלי", עיבולי -
54 פוקעין. כי פשיט - שפדחה שנתה, על המנח
55 - ותחת העצים. בצידוי המעשרכה -
אצל

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

49 השמש. בפוקעין, א - בקומץ ולבונה ומקטיר
50 מתוך האור ונפלים, מעלין אותן כל הלילה.
51 **אפילו קרטיין** - שלמים שחובין שבה. אי
52 מחזירין - ולעיל קטני קטרת, ומקור לה אדו
53 בפוקעין: תאכל - קרי ביה "העובלי", עיבולי -
54 פוקעין. כי פשיט - שפדחה שנתה, על המנח
55 - ותחת העצים. בצידוי המעשרכה -
אצל

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

49 השמש. בפוקעין, א - בקומץ ולבונה ומקטיר
50 מתוך האור ונפלים, מעלין אותן כל הלילה.
51 **אפילו קרטיין** - שלמים שחובין שבה. אי
52 מחזירין - ולעיל קטני קטרת, ומקור לה אדו
53 בפוקעין: תאכל - קרי ביה "העובלי", עיבולי -
54 פוקעין. כי פשיט - שפדחה שנתה, על המנח
55 - ותחת העצים. בצידוי המעשרכה -
אצל

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

49 השמש. בפוקעין, א - בקומץ ולבונה ומקטיר
50 מתוך האור ונפלים, מעלין אותן כל הלילה.
51 **אפילו קרטיין** - שלמים שחובין שבה. אי
52 מחזירין - ולעיל קטני קטרת, ומקור לה אדו
53 בפוקעין: תאכל - קרי ביה "העובלי", עיבולי -
54 פוקעין. כי פשיט - שפדחה שנתה, על המנח
55 - ותחת העצים. בצידוי המעשרכה -
אצל

34 **אבריס** ופריים - דהרדן ליקר בלילה, מהאי
35 קרא פופה נפקא בתורת כהנים. עם בא השמש
36 קודם גיאת השמשו, ואי שקיף, את קיימא לך
37 מתנתם ונסכיהם בלילה, האבא תני: ומנחת
38 נסכים בימים חרין; את מחבת ליה ולא נפקת
39 דמסכת תמורה (ד, ב) ומשני: כאן בנסכים
40 הבאים עם חובת, כאן בנסכים אלא בפני
41 העמון, והא עם בא השמש לא משכחת דיצית
42 האור ברובו - קודם שקיעת החמה, ואי לא
43 חשיב הקטרה עד שתייה האור ברובה, איספלו
44 לזו בשקיעת החמה והוא ששמשלן - שתייה מנח
45 לקלוט שלא יפסל בלילה, הדין משמשלה
46 האור. להתיי - שיריה, לא הוי הקטרה עד
47 שתייה בו האור ברובו. רבי אליעזר מתיי לא
48 דכרתני לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מנח

1 **לחיבל** כולו בארבעים - הקשה הרב רבינו יום טוב מלפנצו, מהא דתנן בפרק בתרא
2 הדמיה (לג, ב) בזמן שבהן גודל נכנס להשתחוות לשם (שלשון) אחוזן בו, אחד
3 מימינו ואחד משמאלו ואחד באבנים טובות בו, הגביה לו הפרכת נכנס השתחוה ויצא,
4 נכנס אחיז הכתובים השתחוה ויצא. אלמא (לכית קרשי הקדשים) לחיבל: שרזו ותיקין רבינו

5 תם, והשתחוה צורך עבודה היא. מפי רבי.
6 **למעוטי** דרך משוש - ואם אמרו: תיפק
7 ליה מרכיבו זאל יבא, דמשמע
8 דרך ביתא, כדמשמעין בפרק יש ודבעית (ז, ח).
9 טנא ששכנע דרך גיז לחיבלו וזל לומר: התי
10 כשפיתא התקרה איירי. אבל הכא, לשכנע דרך
11 לול שהיה בעליית בית קרשי הקדשים שבו היה
12 משלשלין דאזמנים תרבות - דרך ביתא
13 הוא, ולכך נעשה. אי נמי, נכנס שפירש כקונטין
14 כאן; שחרת את החומה שלפני לפנים ועשה פתח
15 בדרום או בצפון ונכנס, וזל נכנס בפתח שממרח
16 שיהיה פניו למערב. ודפי שפירש כקונטין: אי נמי,
17 נכנס בפתח מזרח וצודר באלכסון הולך בעדידן או
18 מייחדי, דלפניו בעינו, שפיר הוה אל פני מזרחים
19 של כפרות. אבל בזבחים בפרק 'התערבות' (פב),
20 (ב) מפרש (התוספות) דרך משוש - כגון דרך לול
21 שהיה אחורי בית הכפרת, כדאמרין בסוף 'איחוד'
22 מיקום (סאור'ג) עשה מלפרי. ודרב רבינו
23 יעקב שאור'שני: אי קשה משהיה אחר
24 'התערבות' (פב, פב) ב' גיד דם ששכנע לפנים,
25 דאמרין: יאמר 'אל הקדש' ולא יאמר 'פנימית'
26 ומשני: לא נצרכה אלא לדרך משוש. ותיקין.
27 הבאת כתיב בה, אלמא משמעין דרך משוש
28 מרכיבו ביה הבאה ויש לחלק בין הבאת דם
29 לבבאת נוף אפי' מפי רבי.

30 **מעמא דרבנן** וזל עתה דקדמא רבי יהודה - לכתוב רבנא אל הקודש ואל
31 פני הכפרת, ולא בעי מביית לפרכת, ואנא אמין: היכל מיתחיה, מביית לפרכת מעמא?
32 מביית הפרכת דכתב רבנא למה לוי? שבע מיהא במיתה. ורבי יהודה: אי קתב רבנא
33 אל הקודש ולא קתב מביית לפרכת, הוה אמין: מאי קודש - מביית לפרכת, אכל היכל
34 - לאו נמי לא. ורבנן: ההוא לא מצית אמרת, דהיכל ביולו איקרי 'קודש', שגאמר:
35 'והקדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים'. ורבי יהודה מאי מעמא? אי סלקא
36 עתה דקא אמין רבנן - לכתוב רבנא אל הקודש ומביית לפרכת, ולא בעי אל פני
37 הכפרת, ואנא אמין: מביית לפרכת במיתה, אל פני הכפרת מיכיעא?
38 דכתב רבנא למה לוי? שמע מיהא: אל פני הכפרת - במיתה, מביית לפרכת - באוהרה.
39 ורבנן: הכי נמי דלא צריך, והאי דכתב רבנא אל פני הכפרת - למעוטי דרך משוש,
40 דקדמא דבי רבי אליעזר כן יעקב: "אל פני הכפרת קדמה" - זה כתיב אב, קל מקום
41 שגאמר 'פני' אונו אלא פני קדים. ורבי יהודה: ליקא קרא: 'פני', 'אל' או 'אל פני הכפרת'
42 מיהא: 'אל' דוקא. ורבנן: 'אל' לאו דוקא. ורבי יהודה דאמר: "אל פני הכפרת"
43 דוקא - והוא אל נכחי' נמי דוקא. ורבנן, מדהתם לאו דוקא - הקא נמי לאו דוקא.
44 מוקדו לה רב יוסף: לרבי יהודה מוד'אל' דוקא - 'אל' נכחי' ["על"] נמי דוקא; אלא
45 דקדוש שני דלא הוה ארון וכפרת, הכי נמי דלא עביד הנאות? אמר רבה פר עולא,
46 אמר קרא: 'וכפר את מקדש הקדש' - מקום המקודש לקודש. רבא אמר: הא והא רבנן,
47 הא

1 **שאם חיסר** [אתח] מהו לא עשה כלום - אין לי אלא מתוך שבהא דפרכת הוא
2 דעיקבו, שוקו מתוך שבע מעבלין בכל מקום, כגון כרח ארומה ובהוא דמזרע,
3 והכי מפרש לה בזבחים בפרק 'בית שמאי' (מ, א). מנין לרבות במזבח הוהב שאם
4 חסר פסל, אף על גב דשאר ארבע מנות דמזבח הוציאו אל מעבלין, כדאמרין
5 בשמעתא קמייתא דסנהדרין (ז, א) "וכפר"
6 "וכפר" ו"כפר" - אפילו שלש מנות ואפילו
7 שתים ואפילו אחת? תלמוד לומר: 'כן ועשה',
8 מרביין כל שעויתו שיעבד. משייה דקרא
9 'ועשה לפי' (ועשה את) דרשין (אלא) "לפי"
10 - לרבות פר יום הכפרים. ובשחית קדשים
11 בפרק 'בית שמאי' מריך: למאי הלכתא? אי
12 נימא לעבב - פשיטא, וזקיק כתיב בהו וזשני
13 לה התם: לשפית שריים ולא כתיבי בפר יום
14 הכפרים, ועד מילי אדריניתא. "כאשר עשה
15 לפי" - לרבות פר חוקי משיה. אם חסר
16 את המנותיו פסל. "הואות" - לרבות שערי
17 עבודה וזה של ציבור, כדכתיב בפרשת 'שלח
18 קל': יכוי תעשר וגו' בעבודה וזה מדר, ואוק
19 שעדים טעונין הוייה על הפרכת ועל מזבח
20 הזהב. דרשין בתורת כהנים דהאי 'הואות'
21 לרבות שערי עבודה וזה. הואות יפרה - שלא
22 לשמן פסלות. דכתיב ביה 'הואות היא'. שלא
23 כמזבחות - שלא כגון כנגד פתחו של היכל
24 פסלות, דכתיב בה 'זקוק' ו'אל נכחי'. ונשבעים
25 כגון יום הכפרים ופר כתיב שוקו ופר העלם
26 דרבי רשעיה עבודה וזה. ושכמזרע - בשער
27 נקטר משמן של מזרע. "אל פסלות" -
28 שכפנים תטאת ניהו. של מזרע לקמיה מוקים
29 לה להתי, שלא עלו לו לשם חובה להכשיר
30 קדשים. שלא כמזבחות - בין מרחל למזבב
31 בשורת, ולא כתיבי בתו "אל נכחי". הא רבי
32 יודיה אה רבנן - בספא תמילתא מפרש לת
33 עושה שרת - דכל שבת אביא כפרות לא
34 יצא מדין מותא. לפקא לו מקרא, והנאי
35 'אישי (איש) אשר יטמא ולא יחטא' (במדבר
36 טז), בדמיס, כלומר, אם נתאון טמאים הוא
37 שצריך דמים ולא אביאם, ונכנס למקדש -
38 'ונכרתה'. אתח אמר בדמיס, או לא נתאון
39 חרי נדחו כשהוא אומר: 'מי נדה לא זורק עליך'
40 דרבי מים אמרין. ולא תלמוד למור ואל
41 'תטאטא' - בדמיס, להביא את המזבח כפרת.
42 ואין צריך לומר טבול יום, ונפקא לו התם
43 מעד טומאתו בו, ושאר כל המטואן שחיבי.
44 וזהו מקום שנכנסו לפנים ממזבחין - אתח עשרה
45 מאה חוקין דריתא גלוי משאל. להביא בו
46 - אם נכנסו שם. בארבעים - מכות, משום
47 דכתיב: יזאל יבא בכל על תא הקדש' וגו'
48 (ויקרא טז). מביית לפרכת - לפני ולפנים שעם
49 ארון. יזאל פני הכפרת' ניהו יביית מביית לפרכת,
50 אלא שהלך עד לפני הארון. בארבעים. אל פני
51 הכפרת - שהלך עד לפני הארון - במיתה.
52 כמעמא - הא היכל בכלל מביית לפרכת, ולא
53 נכנס לשם אלא דרך היכל, ומשעת ביאת

1 **שאם חיסר** אחת מן המנות - לא עשה כלום.
2 **תנו רבנן**: שבע הואות שפברה שששאן, בין שלא
3 לשמן, בין שלא כמזבחות אל נכח פני אוהל מועד -
4 פסלות; ושכפנים ושכמזרע, שלא לשמן - פסלות,
5 שלא כמזבחות - פשוות. והתניא גבי פרה: שלא
6 לשמן - פסלות, שלא כמזבחות - פשוות! אמר
7 רב חסדא, לא קשיא: הא רבי יהודה, הא רבנן.
8 דתניא: מחוסר כפרה ששכנסו לעורה בשוגג - חיב
9 פטא, כמזב - עגוש פרת, ואין צריך לומר מגול
10 יום ושאר, לה הממאים. ומזרחים שוכנסו מגול
11 מכות'שפלות. לחיבל כולו - בארבעים, מביית לפרכת
12 אל פני הכפרת - במיתה. רבי יהודה אומר: קל
13 חיבל כולו ומביית לפרכת - בארבעים, ואל פני
14 הכפרת - במיתה. במאי קא מיפלגין? בהאי קרא:
15 "ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא
16 בכל עת אל הקדש מביית לפרכת אל פני הכפרת
17 אשר על הארון ולא ימות", רבנן סברי: אל הקודש
18 בלא יבא, מביית לפרכת ואל פני הכפרת - בלא
19 ימות; ורבי יהודה סבר: אל הקודש ומביית לפרכת
20 בלא יבא, ואל פני הכפרת - בלא ימות. מאי

47 היכל קם ליה במקלות לא נמי לא - אפילו לאו נמי ליכא. בין הקדש - היינו היכל אל פני הכפרת כמעמא - דמזרחיה מיהא? הא משעה ששכנס ובניית לפרכת
48 מייחדי מיתה, ולא בכלל מביית לפרכת פני הכפרת! יעושי דרך משוש, כגון 'משוש', שחרת החומה של לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס, ולא
49 נכנס בפתח שממרחו שיהא פניו למערב. אי נמי, נכנס בפתח וצודר באלכסון הולך בעדידן - ר"ל פני מזרחים. ר"ל פני בעיני שיהו פנים אל פנים מדרו של כפרת,
50 'משוש' - כגון 'משוש', דפיא וביית מתחלפין, דכתיב (ישעיהו יג) 'נשפה' ו'נשפת', שמתו טו, וכתיב (ישעיהו מג) 'נשבה בו', זה כתיב אב - הקשה אב ומלמד
51 לכל 'פני' בהחזרה קדוה, ק"י ביהי כדוקא יציי כתיב קדמה. והשתא מפרש להאי דאמרין לעיל: הא רבי יהודה אה רבנן. רבי יהודה יזאל הא רבי פני הכפרת
52 כדאמרין, ומביית לפרכת לאו דוקא - וכי נמי לא נכחי' דוקא, הלכך שלא מנותו פסלות. ולרבנן, מביית אל פני אל פני הכפרת - ר"ל אל פני הכפרת
53 דוקא. הלכך כשורת. על נפי רוקא - בתמיה, כלומר, 'על פני הכפרת' יום הכפרים מיהו דאי וזקא? דאי וזקא? הא רבי יהודה ורבי יהודה דאמרין
54 במסכת יומא (בב, ב) דאישדשו גזו, הכי נמי דלא מהו? הא אמרין במסכת יומא (שם) דמזח כקום המקודש לקדש - ארון, על מקום הארון מזה, אפילו ליבא ארון,
55
56
57
58
59
60
61

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"
 רש"י תוספות

שבעה קני מעורה — תימה, דלא חשיב גביעים פרחים ופתורים תמבעין את הא תה, **הרי"א** כדאמרין בגמרא: ושטא משום דליתנהו בשאר מיני מנחות. מפי רבי. **הרי"א** כבר זהב טהור — תעשה: "זהב" תיביב, ארבעה בפרשת "ויקרא" חוד בפרשת "בדעלתוך", ודבא לא ודש אלא שלשה. ושטא איך תרי. חד — לופיה מעורה תוב, חד — לכלל

ופט בדמקון, וערך עין, והשתא קני קמא ועשת מנחת זהב: איך לכלל פרחים כדבסמון, וככתב: "כלה מקשה אחת זהב טהור" דרשין: באה הדב — באה כפתורים גביעים פרחים, "דמלכה" לשמעל כל דעגורה. ולהכי מפי נמי: ואימא באה זהב באה קנים, והוא הדין יהיה מצי למפרך: באה זהב באה יריבה, יהיה מצי לשעמי דלא איקרי מעורה, וכן. והוד תיביב מלקשה ומתחתיה זהב טהור, ושמא איתא אהא לופיה: מעורה תוב, הוד תיביב: "כבר זהב טהור", דרשין: באה זהב — באה כבר, ובפרשת "בדעלתוך" תיביב: "זה עשת מעורה מקשה זהב", דרשין: באה זהב — באה מקשה. וכסדרי זה שפיר תיביב, אבל ברייתא אין ודש כסדר. מפי רבי.

מקשה דיספא למאי אהא כי — והשתא צריכי כוליה: חד — למצוה, חד — לעיובא לפסול גרעותא, חד — באה זהב באה מקשה, חד — לעשת גרעותא. מפי רבי. **הצוצרות** הוי באים מן העשת מן הכסף — תימה: דברפך "כל העלמים" (עבורה ודח מה, א) משמע דבואת מכל הכסף, דבעי נמי גר תמא: ומשתוה להבתא, קרינה מדו לחצוצרות: ותנן נמי במסכת קינן (פרק ג שנהן: ו) זה הוא שאמרו כשהוא זו קילו אחד וכשהוא מת קילו שבעה, קרינו לחצוצרות, ומדך שמתעין איך קשה כל כך, דבאב בשל משה אל הוי כשרות לריותו, כדבסמון. אבל קשה דבמסכת תמיד (לג, ב) תנן: ושתי חצוצרות של כסף כקפ, כשעט דאף לדרות של כסף ותויץ רבינו תם: דשתי חצוצרות הוי, לבתים — בשל כסף, הלויים — של קרני תודה לכלי שיר, ועוד, לחצוצרות דקנים ודעבורה ודחי שבת שופר, כדאמרין קמינו הלויים "מוליקין" (שבת לז, א) וביבולכ הגויל" (סוכה לז, א) דאישתני ששייה, חצוצרות — שפרוא, שפרוא — חצוצרות, וכסף "ממת מוליקין" איבא ברייתא דקרא לחצוצרות שופר, ומיהו קשה, דבמסכת עבודה (הל' ממ, א) מיידי כמכשירו ודש, כדאמרן התם: וזה הקרבן אל הוי תוקעם בשופר אלא בחצוצרות, כדכתבינן (במדבר ג) "ותקעם בחצוצרות על תולתיכם וגו' מפי רבי. אבסדרה

גביעים פפתורים ופרחים, אינה פאה זהב — אינה פאה גביעים פפתורים ופרחים. — **אימא נמי: פאה זהב — פאה קנים, אינה פאה זהב — אינה פאה קנים!** — והוא פמוט מקרי. **"וזה מעשה המנחה מקשה זהב"**, פאה זהב — פאה מקשה, אינה פאה זהב — אינה פאה מקשה. **"מקשה"** דיספא למאי אהא? — למעטיה הצוצרות, דתניא: הצוצרות הוי פאים מן העשת מן הכסף; עשאם מן הגרומאות — כשרים, משאך מיני מתכות — פסולים. ומאי שגא משאך מיני מתכות פסולים — דכתיב כסף והיה, מן הגרומאות נמי — **מקשה והיה!** מיעט רחמנא גבי מנחה: **"מקשה היא"**, היא — ולא הצוצרות, תנו רבנן: **כל הכלים עשה**

נמי דמשאר מיני מנחות נמי כשייה, כדרשין לקמן, באה זהב באה כבר שאינה באה זהב — שהביאה משאר מיני מנחות — אינה צריכה לבא כבר, אלא או פחת או יותר, אלמא משאר מיני מנחות שמעתינן כדשרה, אלא לדידך, "זהב זהב" מקשה מקשה! למה לזי? אינה באה בעינין — אינה צריכה לבא גביעים פפתורים ופרחים, פסוּס — מעורה קטנה, וזה מעשה המנחה — ד"בדעלתוך", מקשה — דיספא: "עז ירכה ועז פרוחה מקשה היא", כסף תהיה — "שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם הודי ודו" וגו' (במדבר ז).

דקא יקי מורה וסערי ואירי — ואם עמד כן בפינו למערב ואחריו למורה הוה, שכך מצוה, אפילו איתא מנחות בגנך פתוח — כשרות, הוא דתני פסולות — דקאי צפון ודרום שלא כמנחה, ואירי, והתניא בין שלא לשמן כשרות — ארומצוה קאי. רבי אליעזר דקושקא **אלמאת** — אפילו אשם נדמורה פסול שלא לשמנה, וכי — אשם הלמדו בדקש מחטאת לריותו פסול שלא

הא דקאי מורה ומערב ואירי, הא דקאי צפון ודרום ואירי. אמר מר: ושכפנים ושכפמזרעו, שלא לשמן פסולות, שלא מכוננות — כשרות, והתניא: בין שלא לשמן בין שלא מכוננות — כשרות! אמר רב יוסף, לא קשיא: הא רבי אליעזר והא רבנן, רבי אליעזר דקושקא אשם לחפאת — מקיש נמי לזו לאשם, רבנן לא מקישי. — ולרבי אליעזר, וכי דבר הלמדו דקושקא חוזר ומלמד דקושקא? אלא אמר רבא: הא והא רבנן, פאן — להקישו וקולן, פאן — רבא: שלא עלו לבעלים לשום חובה, **משנה שבעה קני מנחה מעכבין זה את זה, שבעה נרותיה מעכבין זה את זה, שתי פרשיות שפמזוה מעכבות זו את זו, אפילו כתב אחד מעכבן, ארבע פרשיות שפמליין מעכבין זו את זו, אפילו כתב אחד מעכבן, ארבע ציציות מעכבות זו את זו, שארבעתן מנחה אחת, רבי ישמעאל אומר: ארבעתן ארבע מנחות, **למרא** מאי מעמיא? הויה תיביב כהו, תנו רבנן: מנחה היתה פאה מן העשת ומן הזהב; עשאה מן הגרומאות — פסולה, משאך מיני מתכות כשרה, מאי שגא מן הגרומאות — דכתיב מקשה והיה, שאר מיני מתכות נמי — והב והויה: **אמר קרא: "תעשה"** — לרבות שאר מיני מתכות, **ואימא: לרבות הגומאות!** — לא סלקא דעתך, דאמקשה כתיבה הויה, — "תעשה" נמי אמקשה כתיבו! — "מקשה" "מקשה" לעכב. — **"הב" "הב" נמי לעכב!** — הא מאי? אי אמרת בשלמא: מן הגרומאות פסולה, משאך מיני מתכות פשרה — תינינן **"הב" "הב" "מקשה" "מקשה" לרשא** — אלא אי אמרת: מן הגרומאות פשרה, משאך מיני מתכות פסולה — **"הב" "הב" "מקשה" "מקשה"** מאי דרשת ביה! מאי דרשא? דתניא: **כפר זהב טהור יעשה אהא את כל הכלים האלה, פאה זהב — פאה כפר, אינה פאה זהב — אינה פאה כפר, "גביעה כפתוריה ופרחיה"**, פאה זהב — פאה**

גביעים פפתורים ופרחים, אינה פאה זהב — אינה פאה גביעים פפתורים ופרחים. — **אימא נמי: פאה זהב — פאה קנים, אינה פאה זהב — אינה פאה קנים!** — והוא פמוט מקרי. **"וזה מעשה המנחה מקשה זהב"**, פאה זהב — פאה מקשה, אינה פאה זהב — אינה פאה מקשה. **"מקשה"** דיספא למאי אהא? — למעטיה הצוצרות, דתניא: הצוצרות הוי פאים מן העשת מן הכסף; עשאם מן הגרומאות — כשרים, משאך מיני מתכות — פסולים. ומאי שגא משאך מיני מתכות פסולים — דכתיב כסף והיה, מן הגרומאות נמי — **מקשה והיה!** מיעט רחמנא גבי מנחה: **"מקשה היא"**, היא — ולא הצוצרות, תנו רבנן: **כל הכלים עשה**

נמי דמשאר מיני מנחות נמי כשייה, כדרשין לקמן, באה זהב באה כבר שאינה באה זהב — שהביאה משאר מיני מנחות — אינה צריכה לבא כבר, אלא או פחת או יותר, אלמא משאר מיני מנחות שמעתינן כדשרה, אלא לדידך, "זהב זהב" מקשה מקשה! למה לזי? אינה באה בעינין — אינה צריכה לבא גביעים פפתורים ופרחים, פסוּס — מעורה קטנה, וזה מעשה המנחה — ד"בדעלתוך", מקשה — דיספא: "עז ירכה ועז פרוחה מקשה היא", כסף תהיה — "שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם הודי ודו" וגו' (במדבר ז).

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כח עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

1 אכסדרה תבנית אולם - אף על גב דאולם היה בו ארבע מדיצות, כדתנן בבבסח מדות
2 פסוקי (א. מנחה ו), ובושג נגרא דיעוויח (א. מנחה לה. פתחו של אולם גובחו
3 ארבעים אמה ורחבו עשרים אמה, וחמש אמלתראות של מילא דיו על גביו. ואכסדרה אף
4 לה אלא שלש דפתו, מדוכחו בסמוך. מנפז מנזא נברא העולם ב' - מנפז שדומה

5 אכסדרה, ועד אמרין בפרק לא יחזור (בבא
6 בברא תא א): על גלם לאכסדרה הוא הומה ורחו
7 עצמית אינה מסוכבת, מכל מקום תממה שפתח
8 אולם רחב גובה נמא ואל היו לו דלתות - דומה
9 לאכסדרה, שניאה כפריזן בעד אחד. מנפז רבי.
10 שפודים של ברזל - קרו ליה שפודים מנפזי
11 שלא היו בה גביעים כפתורים
12 ופרחים, כדאמרין לעיל: באה חזב - באה
13 גביעים כפתורים ופרחים. מנפז רבי. גובהל
14 מנורה שמנה עשר טפחים - יש אומרים בשם
15 רבינו חם דנקפא ליה לסבא מנפזין שאעל
16 השולחן לנרן לחם הפנים, שדיו גבוהו שנה
17 עשר טפחים. והמנורה והתה לנארי על השולחן.
18 ונראה ולא אמר רבינו חם דבר זה משלם, דהא
19 טניפס כנגד לחם הפנים, ולקמן בפרק "שתי
20 הלחם" (א. מנחה) אמרין ולדבי מאי מקדש שולחן
21 שנים עשר טפחים למעלה, ולדבי יהודה תמשה
22 עשר לבד (מרגל) השולחן אמה וחצי. מנפז רבי.
23 ומפוח של ברה גביע כפתור ופרח - יש תמהו.
24 למנה היה משנה משאר גביעים כפתורים ופרחים
25 שהיה לכל אחד טפה, ושלשלה אלו לא היה כי
26 אם טפה? מנפז רבי.

1 אלא - אתי האי לך", אי למאן דאמר בשמעתא קיימתא דמסכת יומא וי. בלך - א
2 משלך, אי למאן דאמר: בכוביא אמ היה אשכנזי דהפטר צבור רבי יודן - רב פפא דרתי
3 רוצה יותר משלמה. שאני התם - גבי חצוצרות, דאמר קרא "לך" "לך" תרי זמיני. כעין
4 = ברזל, דמתרגמין "אבצא". נפסין? = ליתרין. לשנא אחרנאן מטיל. מאי דיתקן -
5 דקאמרת דרבי יוסי רבי יהודה מכשיר בשל
6 בעין הפסל בשל עץ. אמר רבי - רב פפא לרב
7 יוסף. בין למר ובין למר, רבי רובי יוסי רבי
8 יהודה כללי ופסטי דרשי, כדאמרין לקמן:
9 "ועשת מנורת" - כלל, "זהב טהור" - פרט,
10 "מקשה תיעשה" מכל מקום - חזר וכלל. מה
11 הפרט פפורש - זהב ושהוא חשוב) - אף כל
12 דבר חשוב כגון כסף אבל אבר ובעל לא. אמר
13 ליה - רב יוסף לרב אפא: אמר רבי, והסר
14 משנתך שאתה שונה דרבי יוסי פוסל בשל עץ,
15 ורבי נמי מכשיר בשל אבר ובעץ. ועשת מנורת
16 כלל - דמשמע מכל דבר. של חרם - שהוא
17 פחות מכל הכלים, ואני ראוי אפילו לשרוף
18 ודם. לא סלקא דיתקן - יהדי דידך מותרבא
19 דאמר רבי יוסי פוסל בשל עץ. אין לו חזב -
20 למנורה. תבנית חזב - למנרת ארז ורזב
21 וקומה, שתדא דומה לו בשלשתן. אכסדרה -
22 אין לה מנזיחה רביעית, וכן אולם. נגנז אולם -
23 שדוה רחבו ועשרים גובהו ארבעים,
24 כדאמרין בשמעתא קיימתא יעדיבון (א. מנחה).
25 אבל עושה - המנורה של המשה או של ששה
26 קנים או של שמנה. דאניו דומה למנורת מקדש
27 ששם היה כבועה קנים. ושל שבניק קנים לא
28 יעשה ואפילו של שאר מיני מתכות - שאינו
29 זהב, משום דדומה לשל מקדשה, שאף הוא כשר
30 בשאר מיני מתכות. אף של עץ לא יעשה -
31 שדוה הוא כדרך עששו מלכי בית השמונאי.

19 מכשיר. כמאי קא מופלגי? רבי דרש כללי ופרטי, ורבי יוסי רבי יהודה דרש ריבוי ומיעוטי;
20 רבי דרש כללי ופרטי: "ועשת מנורת" - כלל, "זהב טהור" - פרט, "מקשה תיעשה המנורה" -
21 חזר וכלל; כלל ופרט וכלל - ואי אהא דן אלא ענין הפרט. מה הפרט מפורש - של מתכת, אף
22 כל - של מתכת. רבי יוסי רבי יהודה דרש ריבוי ומיעוטי: "ועשת מנורת" - ריבבה, "זהב
23 טהור" - מיעוט, "מקשה תיעשה המנורה" - חזר וריבבה; ריבבה ומיעוט וריבבה - ריבבה הכל, ומאי
24 ריבוי? רבי קל מילי, ומאי מיעוט? מיעוט של חרם. - אדרבה, כמי דידך מקמי דידו! - לא סלקא
25 דעתך, דתניא: אין לו זהב - כמאי אף של כסף, של נחשת, של ברזל, ושל ברזל, ושל עופרת;
26 רבי יוסי רבי יהודה מכשיר אף בשל עץ. ותניא אידך: לא יעשה אדם בית תבנית היכל,
27 אכסדרה כנגד אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה, אבל עושה הוא
28 של כמשה ושל ששה ושל שמנה; ושל שבעה לא יעשה ואפילו משרא מיני מתכות. רבי יוסי
29 בר רבי יהודה אומר: אף של עץ לא יעשה, כדרך שעשו מלכי בית השמונאי. אמרו לו: משום
30 איהו? שפודים של ברזל היו וחיפום בעיני, העשירו - עשאוים של כסף, חזרו והעשירו - עשאוים
31 של זהב. אמר שמואל משמיה דסבא: גובהה של מנורה שמנה עשר טפחים; התגלים והפרח
32 שלש טפחים, ומפחים חלק. ומפח שבו גביע וכפתור ופרח, ומפחים חלק, ומפח כפתור, ושני
33 קנים יוצאין מפני אחד אידך ומאחד אידך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה, ומפח חלק,
34 ומפח כפתור, ושני קנים יוצאין מפני אחד אידך ומאחד אידך נמשכין ועולין כנגד גובהה של
35 מנורה, ומפח חלק, ומפח כפתור. ושני קנים יוצאין מפני אחד אידך ומאחד אידך ונמשכין ועולין
36 כנגד גובהה של מנורה, ומפחים חלק, נשתתרו שם שלשה טפחים שבהן שלשה גביעין וכפתור
37 ופרח. וגביעין למנה הן דומין? כמין פוסות אלכסנדריים, כפתורים למנה הן דומין? כמין תפוחי
38 הכפתורים, פרחים למנה הן דומין? כמין פרחי העמודין, ונמצאו גביעין - עשרים ושנים, כפתורים
39 אחד עשה, פרחים - תשעה. גביעים מעכבין זה את זה, כפתורים מעכבין זה את זה, פרחים
40 מעכבין זה את זה, גביעים כפתורים ופרחים - מעכבין זה את זה. בשלמא גביעים עשרים ושנים
41 דכתובי: "וכמנורה ארבעה גביעים" וגו', וכתובי: "שלשה גביעים משקלים כפנהה האחד

אבן

19 מכשיר. כמאי קא מופלגי? רבי דרש כללי ופרטי, ורבי יוסי רבי יהודה דרש ריבוי ומיעוטי;
20 רבי דרש כללי ופרטי: "ועשת מנורת" - כלל, "זהב טהור" - פרט, "מקשה תיעשה המנורה" -
21 חזר וכלל; כלל ופרט וכלל - ואי אהא דן אלא ענין הפרט. מה הפרט מפורש - של מתכת, אף
22 כל - של מתכת. רבי יוסי רבי יהודה דרש ריבוי ומיעוטי: "ועשת מנורת" - ריבבה, "זהב
23 טהור" - מיעוט, "מקשה תיעשה המנורה" - חזר וריבבה; ריבבה ומיעוט וריבבה - ריבבה הכל, ומאי
24 ריבוי? רבי קל מילי, ומאי מיעוט? מיעוט של חרם. - אדרבה, כמי דידך מקמי דידו! - לא סלקא
25 דעתך, דתניא: אין לו זהב - כמאי אף של כסף, של נחשת, של ברזל, ושל ברזל, ושל עופרת;
26 רבי יוסי רבי יהודה מכשיר אף בשל עץ. ותניא אידך: לא יעשה אדם בית תבנית היכל,
27 אכסדרה כנגד אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה, אבל עושה הוא
28 של כמשה ושל ששה ושל שמנה; ושל שבעה לא יעשה ואפילו משרא מיני מתכות. רבי יוסי
29 בר רבי יהודה אומר: אף של עץ לא יעשה, כדרך שעשו מלכי בית השמונאי. אמרו לו: משום
30 איהו? שפודים של ברזל היו וחיפום בעיני, העשירו - עשאוים של כסף, חזרו והעשירו - עשאוים
31 של זהב. אמר שמואל משמיה דסבא: גובהה של מנורה שמנה עשר טפחים; התגלים והפרח
32 שלש טפחים, ומפחים חלק. ומפח שבו גביע וכפתור ופרח, ומפחים חלק, ומפח כפתור, ושני
33 קנים יוצאין מפני אחד אידך ומאחד אידך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה, ומפח חלק,
34 ומפח כפתור, ושני קנים יוצאין מפני אחד אידך ומאחד אידך נמשכין ועולין כנגד גובהה של
35 מנורה, ומפח חלק, ומפח כפתור. ושני קנים יוצאין מפני אחד אידך ומאחד אידך ונמשכין ועולין
36 כנגד גובהה של מנורה, ומפחים חלק, נשתתרו שם שלשה טפחים שבהן שלשה גביעין וכפתור
37 ופרח. וגביעין למנה הן דומין? כמין פוסות אלכסנדריים, כפתורים למנה הן דומין? כמין תפוחי
38 הכפתורים, פרחים למנה הן דומין? כמין פרחי העמודין, ונמצאו גביעין - עשרים ושנים, כפתורים
39 אחד עשה, פרחים - תשעה. גביעים מעכבין זה את זה, כפתורים מעכבין זה את זה, פרחים
40 מעכבין זה את זה, גביעים כפתורים ופרחים - מעכבין זה את זה. בשלמא גביעים עשרים ושנים
41 דכתובי: "וכמנורה ארבעה גביעים" וגו', וכתובי: "שלשה גביעים משקלים כפנהה האחד

המנע

כפתור ופרח" וגו', ארבעה דידה והמנע

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" רכג רש"י

אבן היה לפני המנורה - משנה היא במסכת תמיד (פרק ג טו טז). מפי רבי. סילוקו כסידורו - ולמאן דאמר אין תנור מקדש (מנחות צה. ב) לא היה עם שבעת סידורו, אלא כלומר רפי. מפי רבי. הכא תיב כמשפטו והתם תיב תבניתו - ואם תאמר: גבי משכן גמי תיב 'ככל אשר אני מראה אתך' את תבנית העושן ואת תבנית כל בליו? וש לומר: הדבא לא תיב 'בדור', תבניתו 'בדור', ומשפטו עמן השמימי ירד למשה עני רבי.

שלישה דברים היו קשין לו למשה רבי - ואם תאמר: ולחשוב גמי הדאי דיאלו טריפות' (תולין ג. א.) דאמר: 'זאת החיה אשר תאכלו' - מלמד שתפס הקודש ברוך הוא כל מין ומין והראא לו למשה. ואמר לו: זאת אכול וזאת לא תאכלו ויש לשנוא. ר' זוטא חשיב אלא רב דבתיב 'יהי' ויש לתמוה ולא חשיב מחצית השקל, דבתיב 'ואיני', ואמרינן ששקל ג' פניא (הב) ומודר רבה ומבדור רבה פרק ג' ב' ומצינו שיש לה שש שקלים ג' פניא דהב נתקשה, אלא משה ר' זוטא ידע בשום ענין אם לא היה מראה. מפי רבי.

קוצו של יוד - פירש בקונטרס: רגל ימינו. וקשה, דהא פשיטא דאין הו' אותה ומפריש רבינו גמ' דהוא ראשו כחפץ, ואמרינן בסמוך: מה פניו מה חפץ ראשו. ואם תאמר: דאמרינן בהגדת 'חלקי' (סנהדרין צה. ב.) 'זעיר יכתבם' והיינו יוד, שאם השלך יוד גבן בקור ועשה רושם עשיר, ויש לומר: דבעין יוד קאמר, ולא יוד ממש.

זל

התני סרי דקנים - דכתיב: 'שלושה גביעים משוקדים בקנה האחר'. כפתוריה - דמנורה נופח תרי, ושית דקנים - ודש בכל קנה בקתור, כרתיבי: 'שלושה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח' - הרי שמונה, וכפתור תחת שני קנים, וכן לשני האחרונים כדאמרן לעיל, ושני קנים יוצאין מנחה - הו' הד חס. וישנה דקנים - בכל קנה כפתור ופרח, כרתיבי: 'וכתב האחד כפתור ופרח'.

פירח - ר' ירבה ק' הבקנה חוד פירח. אבן נולה כו' - ואם אינה נולה אלא תעשה פסחים. למשה לא אבן תחת הבקנה? ויש שית את - אתה הוא המנחה לעיל. הוא פסחים. משפט קנים למעלה - היתה תעשה, ומן הארץ ועד לקנים תעשה, כדמפרש לעיל. הוא פסחות והב - ופסוק הוא. והב סגור - שבעשה שמוכרין אותו לסוחר כל הנהרות שמוכרין את החרב (וימא מ. א.) והבתיב אין כסף תחשב - אלמא עשיר הוה. ואת אמרת 'כפיתור'. ופי' ופי' כולי האי - דקאמרת: אלא קבכר הכניסו אלא פעמים לבור עד עימך עד כפר, אלמא בכל פעם חסר ככר קודייקי - שם מטבע. כיון דקאי - עשיריף יפה בימי שלמה, קאי, לפיכך לא חסר עכשיו אלא ריב. פסוקים מורה - מן השמים היא למשה לגד המנורה. ככלל שהוא טמא - ככלל מנחה. מקבל טומאה. כשלא טמא - ורג' שולחן, איצטרך לאשמועינן דמקבל טומאה. משום פדיהו דרשי לקיש. לנחת - שאינו מטטל. כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה, דכתיב גבי שרצים: 'מכל כלי עץ או עור או שק' (ויקרא יא. א.) מה שק מטטל מלא וריקס. שגנביון אותו - הלכך מטטל מלא וריקס סוף ביום הלכותו - משמע כשנשקף היה חום. כתבתיים - אבן מראה ושלוחו ומנורה תיב. כתיבי: 'אשר אתה מראה בהר', אלמא הראהו. הכי נבי - דמשכן של אש יוד מן השמים? בתמיה. הא תיב כמשפטו - משמע הלכותו מבדור לו. התם תיב כתבתיים - משמע דהראוהו כמותם. חער כיון פסיקא - אור כחך. אומנים שרצים לעשות מלאכה נאה הוצרין עצמן אל יוד נגידין כתיבתיים. אלא חיש - שבעת מלך לנכה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת, כדאמרינן בראש השנה (א. כ.) 'כוח איהם אם כוח איהם' - שרצים - לא היה מכיר איה טמא ואיזה טהור. הלכות שחיבה - לא היה מבין מהיכן היה מנוגרת. וזה אשר תעשה על המזבח - ויהי תעשה תחתיה ויבנה. וכתוב: 'ויהי' אלמא הראוהו באיבה. פשיטא - דאת אחת מעבדקו, דכתיב 'וכתבתם' - כתיבה תמה (שבת קג. א.) קוצו של יוד - רגל ימינו של יוד. הא נבי פשיטא - הא לא נעשת אהות. שאיני גייל מוקף לה - שמועבדת באות אחרת. והיינו דקתיב: כתב אחר מעבד. כלומר הלכות משפט אות אחת מעבד למוזהה ותפילין. תוכי של ה' - רגל שפתיים. ייכו - רגל והמנית. לפשטא אורינא - תוכי - הגייל והחלק שבתוכי, ובתפילין קמיידי.

אפיסקא

והתניא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: יהודה [מנורת] בית המקדש יתירה על של משה בדבירי זהב קורדיקוני, והכניסוהו שמונים פעמים לבור העמיתיהו כפרו! - כיון דקאי קאי. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: 'על המנורה הטהורה?' שדרו מעשיה מקום טהרה. - אלא מעתה, 'על השלחן הטהור' - שדרו מעשיה מקום טהור? אלא, טהור מכלל שהוא טמא, הכא גמי - טהורה מכלל שהיא טמאה! - בשלמא התם כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: 'על השלחן הטהור', מכלל שהוא טמא? כלי עץ העשוי לנחת הוא, וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה! אלא, מלמד שגנביון אותו לעולו רגלים ויכריאם להם להם הנפים, ואומר להם: ראו חיבתכם לפני המקום. מאי חיבתכם? כדרכי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: גם גדול נעשה בלחם הפנים, סילוקו כסידורו, שאמרו: 'לשום לחם חם ביום הלכותו'. אלא הכא טהורה מכלל שהיא טמאה - פשיטא, כלי מתכות יבנה, וכלי מתכות מקבלין טומאה! אלא שדרו מעשיה מקום טהרה. תנא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים, וראה משה ועשה פניהם, שאמרו: 'וראה ועשה תבניתם אשר אתה מראה בהר'. - אלא מעתה, 'והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר' הכי גמיו? - הכא כתיב: 'כמשפטו', התם כתיב: 'ככתבתם'. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גבריאל חגור כמין פסיקא היה, והראה לו למשה מעשה מנורה, דכתיב: 'וזה מעשה המנורה'. הנה דבי רבי ישמעאל: שלושה דברים היו קשין לו למשה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו, ואלו הן: מנורה, וראש חרש, ושרצים; מנורה - דכתיב: 'וזה מעשה המנורה'; ראש חרש - דכתיב: 'ההדוש הזה לכם ראש חרשים'; שרצים - דכתיב: 'וזה לכם הטמא'; ויש אומרים: אף הלכות שחיטה, שאמרו: 'וזה אשר תעשה

על המזבח'. 'שתי פרשיות שפמוזה מעבדות זו את זו, ואפילו פתב אחר מעבדן'. פשיטא: אמר רב יהודה אמר רב: לא נצרכה אלא לקוצה של יוד. - והא גמי פשיטא - אלא לכאודך דרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: כל אות שאין גייל מוקף לה מארבה רוחותיה - פסולה. אמר אשאן בר נדבך משמיה דרב יהודה: ניכח תוכי של ה"י - פשה, ירכיב - פסול. אמר רבי יואב: לדידי מפרשה לי מנייה דרב הונא; ונדבך עקב אמר, לדידי מפרשה לי מנייה דרב יהודה: ניכח תוכי של ה"י - פשה, ירכיב, ויכו, אלא שמתירי בו פשעוהו את מקנה - פשה, אלא - פסול. אנאיה מהוה דרב אבא איפסקא

התני סרי דקנים - דכתיב: 'שלושה גביעים משוקדים בקנה האחר'. כפתוריה - דמנורה נופח תרי, ושית דקנים - ודש בכל קנה בקתור, כרתיבי: 'שלושה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח' - הרי שמונה, וכפתור תחת שני קנים, וכן לשני האחרונים כדאמרן לעיל, ושני קנים יוצאין מנחה - הו' הד חס. וישנה דקנים - בכל קנה כפתור ופרח, כרתיבי: 'וכתב האחד כפתור ופרח'.

פירח - ר' ירבה ק' הבקנה חוד פירח. אבן נולה כו' - ואם אינה נולה אלא תעשה פסחים. למשה לא אבן תחת הבקנה? ויש שית את - אתה הוא המנחה לעיל. הוא פסחים. משפט קנים למעלה - היתה תעשה, ומן הארץ ועד לקנים תעשה, כדמפרש לעיל. הוא פסחות והב - ופסוק הוא. והב סגור - שבעשה שמוכרין אותו לסוחר כל הנהרות שמוכרין את החרב (וימא מ. א.) והבתיב אין כסף תחשב - אלמא עשיר הוה. ואת אמרת 'כפיתור'. ופי' ופי' כולי האי - דקאמרת: אלא קבכר הכניסו אלא פעמים לבור עד עימך עד כפר, אלמא בכל פעם חסר ככר קודייקי - שם מטבע. כיון דקאי - עשיריף יפה בימי שלמה, קאי, לפיכך לא חסר עכשיו אלא ריב. פסוקים מורה - מן השמים היא למשה לגד המנורה. ככלל שהוא טמא - ככלל מנחה. מקבל טומאה. כשלא טמא - ורג' שולחן, איצטרך לאשמועינן דמקבל טומאה. משום פדיהו דרשי לקיש. לנחת - שאינו מטטל. כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה, דכתיב גבי שרצים: 'מכל כלי עץ או עור או שק' (ויקרא יא. א.) מה שק מטטל מלא וריקס. שגנביון אותו - הלכך מטטל מלא וריקס סוף ביום הלכותו - משמע כשנשקף היה חום. כתבתיים - אבן מראה ושלוחו ומנורה תיב. כתיבי: 'אשר אתה מראה בהר', אלמא הראהו. הכי נבי - דמשכן של אש יוד מן השמים? בתמיה. הא תיב כמשפטו - משמע הלכותו מבדור לו. התם תיב כתבתיים - משמע דהראוהו כמותם. חער כיון פסיקא - אור כחך. אומנים שרצים לעשות מלאכה נאה הוצרין עצמן אל יוד נגידין כתיבתיים. אלא חיש - שבעת מלך לנכה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת, כדאמרינן בראש השנה (א. כ.) 'כוח איהם אם כוח איהם' - שרצים - לא היה מכיר איה טמא ואיזה טהור. הלכות שחיבה - לא היה מבין מהיכן היה מנוגרת. וזה אשר תעשה על המזבח - ויהי תעשה תחתיה ויבנה. וכתוב: 'ויהי' אלמא הראוהו באיבה. פשיטא - דאת אחת מעבדקו, דכתיב 'וכתבתם' - כתיבה תמה (שבת קג. א.) קוצו של יוד - רגל ימינו של יוד. הא נבי פשיטא - הא לא נעשת אהות. שאיני גייל מוקף לה - שמועבדת באות אחרת. והיינו דקתיב: כתב אחר מעבד. כלומר הלכות משפט אות אחת מעבד למוזהה ותפילין. תוכי של ה' - רגל שפתיים. ייכו - רגל והמנית. לפשטא אורינא - תוכי - הגייל והחלק שבתוכי, ובתפילין קמיידי.

אפיסקא

על המזבח'. 'שתי פרשיות שפמוזה מעבדות זו את זו, ואפילו פתב אחר מעבדן'. פשיטא: אמר רב יהודה אמר רב: לא נצרכה אלא לקוצה של יוד. - והא גמי פשיטא - אלא לכאודך דרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: כל אות שאין גייל מוקף לה מארבה רוחותיה - פסולה. אמר אשאן בר נדבך משמיה דרב יהודה: ניכח תוכי של ה"י - פשה, ירכיב - פסול. אמר רבי יואב: לדידי מפרשה לי מנייה דרב הונא; ונדבך עקב אמר, לדידי מפרשה לי מנייה דרב יהודה: ניכח תוכי של ה"י - פשה, ירכיב, ויכו, אלא שמתירי בו פשעוהו את מקנה - פשה, אלא - פסול. אנאיה מהוה דרב אבא איפסקא

ורבנן אמרי: תפילות – מתמידין גמרו. תפילת השחר – מתמיד של שחר, (במדבר כח) **את הכבש אחד תעשה בבקר.**

תפילת המנחה – מתמיד של בין הערבים, (שם) **ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.**

תפילת הערב – לא מצאו במה לתלותה ושנו אותה סתם. הדין היא דתנינן: תפילת הערב – אין לה קבע. ושל מוספין – כל היום.

אמר רבי תנחומא: עוד היא קבעו אותה – כנגד איכול איכרים ופדרים שהיו מתאכלין על גבי המזבח כל הלילה.

מדברי תורה למד רבי יהודה. דתני רבי ישמעאל: **וחם השמש ונמס** (שמות טו) – בארבע שעות. אתה אומר

[דף ל' ע"א]

בארבע שעות, או אינו אלא בשש שעות? כשהוא אומר (בראשית יח): **כחם היום**, הרי שש שעות אמור. הא מה אני מקיים **וחם השמש ונמס**? בארבע שעות. **ואת דריש** (שמות טו) **בבקר בבקר.**

מה **בבוקר** שנאמר להן – בארבע שעות, אף **בבקר** שנאמר כאן – בארבע שעות.

בארבע שעות – שמשא חמין וטולא קריר. בשית שיעין – שמשא חמין וטולא חמין. אמר רבי תנחומא: מהו **כחום היום**? בשעה שאין צל לכל ברייה.

רבי יסא מצלי בתלת שיעין. רבי חייא בר ווא מצלי בתלת שיעין. רבי ברכיה חמוניה קרי קרית שמע ומצלי בתר תלת שיעין. והא תנינן: הקורא מיכן ואילך – לא הפסיד באדם שהוא קורא בתורהו נימר: כבר קיבל מלכות שמים בעונתה.

אי מעדות למד רבי יודה. דמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: בימי מלכות יון היו משלשלין להן שתי קופות של זהב, והיו מעלין להן שני טליים. פעם אחת שילשלו להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני גדיים.

באותה שעה האיר הקדוש ברוך הוא עיניהם ומצאו שני טליים מבוקרים בלישפת הטלאים. על אותה שעה העיד רבי יודה בר בבא על תמיד של שחר – שקרב בארבע שעות.

אמר רבי לוי: אף בימי מלכות רשעה הזאת היו משלשלין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להם שני כבשים. ובסוף שלשלו להן שתי קופות של זהב והעלו להם שני חזירים. לא הספיקו להגיע לחצי הומה עד שנעץ החזיר בחומה ונודעוה החומה, וקפץ ארבעים פרסה מארץ ישראל. באותה שעה גרמו העונות ובטל התמיד והרב הבית.

מה טעמון דרבנן? **שנים ליום** – חלוק את היום. טעמא דרבי יהודה, **שנים ליום** – חובה ליום.

שנים ליום – שני פרקליטין ליום. **שנים ליום** – שתהא שהיטתן לשם היום.

שנים ליום – שתהא שהיטתן כנגד היום. הדיא היא דתנינן תפון: תמיד של שחר – הוה נשחט על קרן מערבית צפונית על טבעת שניה כנגד היום. ושל בין הערבים – הוה נשחט על קרן צפונית מזרחית על טבעת שניה, כנגד היום. והוא, שיהא יודע איזה מהן נשחט שחרית, ואיזה מהן נשחט ערבית.

רבי הוויא בשם רבי יוחנן: תפלת המנחה ותפלת המוספין – תפלת המנחה קודמת. הווינן בעיזן מימר כשאין ביום כדי להתפלל שניהם. אבל אם יש ביום כדי להתפלל שניהם – תפלת מוסף קודמת.

רבי זעירא בשם רבי יוחנן: אפילו יש ביום כדי להתפלל שניהם – תפלת המנחה קודמת. רבי נתן בר טוביה בשם רבי יוחנן: אפילו יש ביום כדי להתפלל שניהם – תפלת המנחה קודמת.

[דף ל' ע"ב]

והתני: הקדים תפלת המנחה לתפלת המוספים – יצא. לשעבר. הא בתהילה – לא בדיא! פתר לה: בשלא הגיע זמן התפילה.

בהדיא דרבי יהושע בן לוי מפקד לתלמידיו: אין הוה לכוז אריסטון ומטא יומא לשית שעין עד דלא תסקון לאריסטון תיהוון מצלון דמנחתא עד דלא תפקון.

וכמה הוא פלג המנחה? אחת עשרה שעין חסר רביע.

תפון תנינן: תמיד – נשחט בשמנה ומחצה, וקרב בתשע ומחצה. ערב פסחים – נשחט בשבע ומחצה, וקרב בשמנה ומחצה. בין כהול בין בשבת.

רבי ירמיה בעי: הכא את עביד מנחה שתי שעות ומחצה, והכא את עביד מנחה שלש שעות ומחצה!

אמר רבי יוסי: לא הוקשה תפלת המנחה לתמיד של בין הערבים אלא לקמרת. מה טעם? **תבון תפלת קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב**. צא שעה אחת לעיסוקו, ואת עביד מנחה שתי שעות ומחצה.

רבי יוסי בן הנינא הוה מתפלל עם דמדומי חמה, כדי שיהא עליו מורא שמים כל היום.

אמר רבי יוסי בן הנינא: ויהא חלקי עם המתפללים עם דמדומי חמה. מה טעם? (תהלים לב) **על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא**. מהו לעת מצא? לעת מצויון של יום.

אחוי דאימיה דרב אדא. הוה מצייר גולתיה דרב בצומא רבא. אמר ליה: פד תיחמי שמשא בריש דיקלי – תיהב ליה גולתי דנצלי דמנחתא.

ושמשא בריש דיקלי תפון. איממא הוא הכא. דמר רבי יוחנן: (ישעיה מד) **האמר לצולה חרבי** – זו ככל שהיא זומא של עולם.

אמר רבי יוחנן: למה נקרא שמה צולה? ששם צללו מיתי דור הפבול. (ירמיה נא) **גם בבבל לנפל חללי ישראל, גם בבבל נפלו חללי כל הארץ**.

בתיב (בראשית יא): **וַיִּמְצְאוּ בַקְעָה בְּאֶרֶץ שְׂנֵעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם**. אמר ריש לקיש: למה נקרא שמה **שְׂנֵעַר**? ששם נגערו מיתי דור המבול. דבר אחר: **שְׂנֵעַר** – שהם מתים בתשנוק בלא נר ובלא כרתיז. דבר אחר: **שְׂנֵעַר** – שהם מנוגעים מן המצות בלא תרוימה ובלא מעשר. דבר אחר: **שְׂנֵעַר** – ששרייה מתים נערים. דבר אחר: **שְׂנֵעַר** – שהעמידו שזנא וער להקדוש ברוך הוא, ואי זה? זה נבוכדנצר הרשע.

[דף ל"א ע"א]

רב – פרבי יהודה. אין תעבדינא פרבנן – לית רבי יהודה מודי. אין תעבדינא פרבי יהודה – אוף רבנן מודו.

מניין לנעילה? אמר רבי לוי: (ישעיה א) **גַם כִּי תִרְבוּ תַפְלָה**. מכאן שכל הפרכה בתפלה – נענה. מחלפא שיטתיה דרבי לוי: תמן אמר רבי אבא בריה דרב פפי, רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי: (משלי יד) **בְּכָל עֵצָב יִהְיֶה מוֹתֵר וּדְבַר שִׁפְתַיִם אֵף לְמַחְסוֹר**. הנה, על ידי שריפתה בתפלה – קצרה בכמיו של שמואל, שאמרה (שמואל א, א): **וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד עוֹלָם**. והלא אין עולמו של לוי אלא חמושים שנה, דכתיב (במדבר ח) **וּמִבְּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְבֵּא הָעֶבֶדָה**.

והוויין ליה חמושין ותרתין? אמר רבי יוסי בר רבי בון: שתים שגמלתו. וכא אמר חכין: אי אמרה פן – ליהידי, הן – לציבור.

רבי הייא בשם רבי יוחנן, רבי שמעון בן חלפתא בשם רבי מאיר: (שמואל א, א) **וְהָיָה כִּי הִרְבַּתָּה לְהַתְּפַלֵּל לִפְנֵי ה' .** מכאן: שכל הפרכה בתפלה – נענה.

אימתי הוא נעילה? רבנן דקיסרין אמרין: איתפלגון רב ורבי יוחנן. רב אמר: בנעילת שערי שמים. ורבי יוחנן אמר: בנעילת שערי היכל.

אמר רבי יודן אנתורדיא: מתניתא מסייע לרבי יוחנן! בשלשה פרקים הפהנים נושאים את פניהם ארבעה פעמים ביום, בשחרית ובמסוף במנחה ובנעילת שערים: בתעניות, ובמעמדות, וביום הכיפורים. אית לך מימר נעילת שערי שמים ביום?

אחוי דאימא דרב אדא הוה צייר גולתיה דרב בצומא רבא. אמר ליה: פד תיחמי לשמשא בריש דיקלי תיהב לי גולתי דנצלי נעילת שערים.

מחלפא שיטתיה דרב! תמן הוא אמר: בנעילת שערי שמים! וכא אמר: בנעילת שערי היכל! אמר רב מתנה: על ידי דרב מאריף בצלותא סגין – הוה מביע לנעילת שערי שמים.

נעילה – מהו שתפטור את של ערב? רבי אבא ורב הונא בשם רב: נעילה – פוטרת את של ערב! אמר ליה רבי אבא לרב הונא: היאך הוא מזכיר של הבדלה?

אמר רבי יונה לרבי אבא: היאך יהא שבע פוטרת שמונה עשרה?

אמר ליה: ולא כבר איתתבת? אמר ליה: בגין דאיתתבת, תיבטל?

[דף ל"א ע"ב]

אמר רבי יוסי: מה דאקשי רבי אבא – קשי יאות. מה דאקשי רבי יונה – לא קשי יאות. קל תקילו עליו משום תעניתו שיהו שבע פומרות שמונה עשרה.

רבי אבא בר ממל אמר להכרייא: מריי! מן פולכון שמעית שאין נעילה פומרת של ערב. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: אין נעילה פומרת של ערב.

אמר רבי יוסי ברבי בון: ותני רבי חיאי: בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה. במוצאי שבת, ובמוצאי יום הכיפורים, ובמוצאי תענית ציבור.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע בן לוי: יום הכיפורים שחל להיות בשבת, אף על פי שאין נעילה בשבת – מזכיר של שבת בנעילה.

אוספין עליה ראש חודש שחל להיות בתענית ציבור, אף על פי שאין נעילה בראש חודש – מזכיר הוא של ראש חודש בנעילה.

רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שבת שחל להיות בהנופה, אף על פי שאין מוסף בהנופה – מזכיר של חנופה במוסף.

אוספין עליה ראש חודש שחל להיות בתוכה, אף על פי שאין מוסף בהנופה – מזכיר הוא של חנופה במוסף.

ראש חודש שחל להיות בתענית, הוד מזכיר הוא של ראש חודש? רבי זעירא אומר: בהודייה. רבי אבא בר ממל אמר: בעבודה.

רבי אבינא אמר: אומרה ברכה רביעית. אמר רבי אבא: מה מציינו בכל מקום אומרה ברכה רביעית – אף בלא אומרה ברכה רביעית. וכן נפק עובדא בהדא דרבי אבא.

במה קורין? רבי יוסי אומר: קורין ברכות וקללות. אמר ליה רבי מנא: בגין מודעתין כי תענית? רביעין על מעיקה, ולא ידעין דהוא תעניתא?

[דף ל"ב ע"א]

אמר ליה: להודיעך שקורין ברכות וקללות.

רבי יודן קפודקאי אמר קומי רבי יוסי בשם רבי יודה בן פוי: קורין בראש חודש. קם רבי יוסי רבי יודה בן פוי, אמר ליה: את שמעת מאבוב הדא מילתא? אמר ליה: אבא לא הוה אמר בן, אלא בעין טוב על ידי דאינון ידעין דהוא ריש ירחא – קורין בראש חודש. הא שאר כל המקומות – קורין ברכות וקללות.

ירמיה ספרא שאל לרבי ירמיה: ראש חודש שחל להיות בשבת – במה קורין? אמר ליה: קורין בראש חודש.

אמר רבי חלבו קומי רבי אמי: ומתניתא אמרה בן: לכל מפסיקים, לראשי חדשים, ולחנופה, ולפורים.

יצחק סחורא שאל לרבי יצחק: ראש חודש שחל להיות בחנוכה – במה קורין? אמר ליה: קורין שלשה בראש חודש, ואחד בחנוכה. רבי פנחס ורבי סימון, רבי אבא בר זמינא, כמו כה בשם רבי אבדומי דמן חיפא: קורין שלשה בחנוכה, ואחד בראש חודש. להודיעך, שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חודש.

בר שלמינא ספרא שאל לרבי מנא: הגע עצמך, שחל ראש חודש של חנוכה, להיות בשבת, ולא שבעה אינו קורין, אית לך למימר שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חודש? אמר ליה: והדא שאילתא דספרא!

רבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומי ציבורא: מאן דמצלי – ליצלי דרמשא עד יומא קאים! רבי הווי בר ווה מפקד לאמוריה, אכריו קומי צבורא: מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

אמר רבי חנינא: משכני רבי ישמעאל בי רבי יוסי אצל פונדק אחד, אמר לי: "באן נתפלל אבא של ליל שבת בערב שבת".

אמר רבי אמי: רבי יוחנן פליגי! ולא הוה צריך מפלגא על הדא, למה? שפון מוסיפין מחול על הקודש! ועוד דסקון הופרייא מן ערב לציפורין ואמרו: כבר שבת רבי חנינא בן דוסא בעירו!

ווידא אמרה דא? דאמר רבי הווי: משכני רבי ישמעאל בירבי יוסי אצל פונדק אחד, אמר לי: "באן נתפלל אבא של מוצאי שבת בשבת". ואפילו אף עלה לא הוה צריך מפלגא, דרבי מפקד לאבדן אמוריה: אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים. רבי הווי בר ווה מפקד לאמוריה: אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

דבית רבי ינאי אמרו:

[דף ל"ב ע"ב]

עלה אדם על מיטתו – אין מטריחין אותו לירד.

אמר רבי זעירא: כל מאן דהוינא עבד בן – הוינא מפחד בלייא. לית לך אלא כהדא דרבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים. רבי הווי בר ווה מפקד לאמוריה, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

אמר רבי יעקב בר אחא: תנא תמן: תפילת הערב מהו? רבן גמליאל אמר: חוכה, רבי יהושע אומר: רשות. אמר רבי חנינא: אתיין אילין פלגותא באינון פלגותא. מאן דאמר חוכה – אין נעילה פוטרת של ערב, ומאן דאמר רשות – נעילה פוטרת של ערב.

ומעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע: תפלת הערב מהו? אמר ליה: רשות. בא ושאל את רבן גמליאל: תפלת הערב מהו? אמר ליה: חוכה. אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר ליה: למחר בשאפנס לבית הועד, עמוד ושאל את החלכה הזאת.

למחר עמד אותו תלמיד ושאל את רבן גמליאל: תפלת הערב מהו? אמר ליה: חובה. אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר רבן גמליאל לרבי יהושע: אתה הוא אומר רשות? אמר ליה: לאו. אמר ליה: עמוד על רגליך ויעידו בך!

והיה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרינגו כל העם ואמרו לרבי הוצפת המתורגמן: הפטר את העם. אמרו לרבי זינן החזן: אמור התחיל. ואמר. התחילו כל העם ועמדו על רגליהם, ואמרו לו (נחום ג): **כי על מי לא עברה רעתך תמיד.**

הלכו ומינו את רבי אלעזר בן עזריה בשיבתה בן שש עשרה שנה, ונתמלא כל ראשו שיבות.

והיה רבי עקיבא יושב ומצטער, ואמר: לא שהוא בן תורה יותר מפני, אלא שהוא בן גדולים יותר מפני. אשרי אדם שזכו לו אבותיו. אשרי אדם שיש לו יתד כמי להיתלות בה.

וכי מה היתה היתדותו של רבי אלעזר בן עזריה? שהיה דור עשירי לעזרא.

וכמה ספסליו היו שם? רבי יעקב בר סיסי אמר: שמונים ספסליו היו שם של תלמידי חכמים חוץ מן העומדים לאחורי הגדר.

רבי יוסי בירבי אבון אמר: שלש מאות היו שם חוץ מן העומדים לאחורי הגדר. כפי

[דף ל"ג ע"א]

דתנינן תמן: כיום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בשיבתה.

תמן תנינן: זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם בביבנה. וכי כרם היה שם? אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשויין שורות שורות בכרם.

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד לפייסו בביתו. אול גבי רבי יהושע. אשכחיה יתיב עביד מהטין. אמר ליה: אילין אתה חיי? אמר ליה: ועד גדון אתה בעי מודעי? אוי לו לדור שאתה פרנסו! אמר לו: נענית לך.

ושלחון גבי רבי אלעזר בן עזריה חד קצר. ואית דמרינן רבי עקיבא תרה. אמר ליה: מי שהוא מזה בן מזה – יזה. מי שאינו לא מזה ולא בן מזה – יימר למזה בן מזה "מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה"! אמר לו: נתרצית! אני ואתם נשפים לפתחו של רבן גמליאל. אף על פי כן לא הורידוהו מגדולתו אלא מינו אותו אב בית דין.

הלכה ב'

מתני' רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה. אמרו לו: מה טיבה של תפלה זו? אמר להן: בכניסתי – אני מתפלל שלא תאדע תקלה על ידי. וביציאתי – אני נותן הודיה על חלקי.

גמרא בכניסתו מהו אומר? יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שלא אקפיד כנגד חבירי, ולא חבירי יקפידו כנגדי. שלא נטמא את הטהור ולא נטהר את הטמא. שלא נאסור את המותר ולא נתיר את האסור, ונמצאתי מתבייש לעולם הזה ולעולם הבא.

וביציאתו מהו אומר? מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שנתת חלקי מיושבי בית המדרש ובתי כנסיות, ולא נתת חלקי בבתי תרמיות ובבתי קרקסיות. שאני עמל והן עמלים. אני שוקד והן שוקדים. אני עמל – לירש גן עדן, והן עמלים – לבאר שחת. שנאמר: **כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת.**

רבי פדת בשם רבי יעקב בר אידי: רבי אליעזר היה מתפלל שלש תפילות לאחר תפילתו. מהו אומר? יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שלא תעלה שנאתינו על לב אדם ולא שנאת אדם תעלה על לבנו. ולא תעלה קנאתינו על לב אדם ולא קנאת אדם תעלה על לבנו. ותהא תורתך מלאכתנו כל ימי חיינו, ויהיו דברינו תחנונים לפניך.

רבי חייא בר אבא מוסיף: ותייחד לכבינו ליראה את שמך, ותרחקנו מפל מוח ששנאת, ותקרבנו לכל מה שאהבת, ותעשה עמנו צדקה למען שמך.

דבית רבי ינאי אמרין: הנוער משנתו – צריך לומר: ברוך אתה ה' מתינה המתים. רבנן, הטאתי לך. יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שתתן לי לב טוב, חלק טוב, יצר טוב, חבר טוב, שם טוב, עין טובה, ונפש טוב, ונפש שפלה, ורוח נמוכה. אל יתחלל שמך בנו. ואל תעשינו שיחה בפי כל חכריות, ואל תהי אחתיתינו להכרית, ולא תקוותנו למפח נפש, ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם, ואל תמסור מזונותינו בידי בשר ודם, שמתנתם מעוטה וחרפתם מרובה. ותן חלקנו בתורתך עם עושי רצונך. בנה ביתך היכלך עירך ומקדשך במהרה בימינו.

רבי חייא בר ווא מצלי, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותינו, שתתן בלבנו לעשות תשובה שלימה לפניך, שלא נבוש מאבותינו לעולם הבא. רבי יודן בי רבי ישמעאל קבע ליה לאמוריה דיימר ברת פרשתיה בן.

רבי תנחום בר איסבלוסטיקא מצלי, ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתשבור ותשבית עולו של יצר הרע מלבנו, שפך בראתנו לעשות רצונך ואנו חייבים לעשות רצונך. את חפיו, ואנו חפצים. ומי מעכב, שאור שבעיסה. גלוי וידוע לפניך שאין בנו כח לעמוד בו, אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתשפיתנו מעלינו, ותכניענו, ונעשה רצונך פרצוננו בלבב שלם.

רבי יוחנן תהו מצלי, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתשפן כפוננו אהבה ואתה שלום ורעות, ותצליח ספינו אחרית ותקוה, ותרבה גבולנו בתלמידים, ונשיש בחלקינו בגן עדן. ותקנינו לב טוב, וחבר טוב, ונשפים ונמצא ייחול לכבינו, ותבא לפניך קורת נפשינו לטובה.

וביציאתי אני נותן הודייה על חלקי. אמר רבי אבון: לאל שחלק לי דעה ומעשה טוב.

מתני' רבן גמליאל אומר: בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה. ורבי יהושע אומר: מעין שמונה עשרה. רבי עקיבא אומר: אם שגורה תפלתו בפיו – יתפלל שמונה עשרה. ואם לאו – מעין שמונה עשרה.

[דף ל"ג ע"ב]

גמרא ולמה שמונה עשרה? אמר רבי יהושע בן לוי: כנגד שמונה עשרה מזמורים שכתוב מראשו של תילים עד יענף ה' ביום צרה. אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הן! אומר לו: למה רגשו גוים לית הוא מינהון.

מכאן אמר: המתפלל ולא נענה – צריך תענית. אמר רבי מנא: רמז לתלמיד חכם, שאדם צריך לומר לרבו: "תשמע תפלתך".

אמר רבי סימון: כנגד שמונה עשרה הוליות שבשדרה, שבשעה שאדם עומד ומתפלל – צריך לשוח בכיולן. מה טעם? (תהילים לח) **כל עצמתי תאמרנה ה' מי כמוך**.

אמר רבי לוי: כנגד שמונה עשרה אנפרות שכתוב (תהילים כט) **בהבו לה' בני אלים**.

אמר רבי הונא: אם יאמר לך אדם שבע עשרה אינן! אומר לו, של מינים – כבר קבעו חכמים ביבנה.

התיב רבי אלעזר בירבי יוסי קומי רבי יוסי: והא כתיב: **אל הכבוד הרעים!** אמר ליה: והתני: כולל של מינים ושל פושעים במכניע ודים, ושל זקנים ושל גרים במבטח לצדיקים, ושל דוד כבונה ירושלים: אית לך מספקא לכל תדא ותדא מנהון אדכרה.

רבי חנינא בשם רבי פנחס: כנגד שמונה עשרה פעמים שאבות כתובים בתורה, אברהם יצחק יעקב. אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הם! אומר לו: **והנה ה' נצב עליו** (בראשית כח) – לית הוא מינהון. אם יאמר לך אדם: שבע עשרה הם! אומר לו, **ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק** (בראשית מח) – מינהון.

רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן: כנגד שמונה עשרה ציווין שכתוב בפרשת משפן שני. אמר רבי הניא בר ווא: ובלבד מן ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן עד ספיה דסיפרא.

שבע של שבת מניין? אמר רבי יצחק: כנגד שבעה קולות שכתוב **בהבו לה' בני אלים** (תהילים כט). אמר רבי יודן אנתוריא: כנגד שבעה אנפרות שכתוב **במזמור שיר ליום השבת** (תהילים צב).

תשע של ראש השנה מניין? אמר רבי אבא קרטוגנא: כנגד תשע אנפרות שכתוב בפרשת חנה, וכתוב בסופה (שמואל א, ח) **ה' ידין אפסי ארץ**.

עשרים וארבעה של תעניות מניין? רבי הלבו ורבי שמואל בר רב נחמן, תרוויהון אמרין: כנגד עשרים וארבעה פעמים שכתוב בפרשה של שלמה "רינה, ותפילה, ותהינה".

רבי זעירא בשם רבי ירמיה: יחיד שתענית ציבור – צריך להזכיר מעין המאורע. איכן הוא אומרה? בין גואל ישראל לרופא חולים.

ומה אומר? ענינו ה' ענינו בעת ובעונה הזאת, כי בצרה גדולה אנהנו, אל תסתיר פניך מפנינו, ואל תתעלם מתחנוניתנו, כי אתה ה' עונה בעת צרה, פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה, ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יוציאם, ברוך אתה ה' העונה בעת צרה. רבי ינאי בשם רבי ישמעאל בשם בית רבי ינאי: אומר בשמוע תפלה.

רבי יונה בשם רב: אפילו יחיד שגזר על עצמו תענית – צריך להזכיר מעין המאורע. איכן הוא אומרה? רבי זעירא בשם רב הונא:

[דף ל"ד ע"א]

פלילי של שבת וקימו. אמר רבי מנא: אגא דלא בדתה, אין בהדא דרבי ירמיה, אין בהדא דרבי ינאי בשם רבי ישמעאל, סלקית לסידרה, ושמעית רב הונה בשם רב: אפילו יחיד שגזר על עצמו תענית – צריך להזכיר מעין המאורע.

התיב רבי יוסי: והא מתניתא פליגא! בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה, במוצאי שבת ובמוצאי יום הכיפורים ובמוצאי תענית צבור! מן מה דמר רבי יוסי, מתניתא פליגא! הוי בן איתתבת, בין גואל ישראל לרופא חולים.

אמר רבי אחא בר יצחק בשם רבי חייה דציפורין: יחיד במוצאי צריך להזכיר מעין המאורע. מהו אומר? רחם ה' אלהינו ברחמיך הרבים ובחסידיך הנאמנים עלינו, ועל עמך ישראל, ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל העיר האבילה והתריבה וההרוסה והשוממה, הנתונה ביד זרים, הרמוסה ביד עריצים, וירשוה לגיונות ויחללוה עובדי פסילים, ולישראל עמך נתתה נחלה, ולנרע ושורון וריושה הורשתה, כי באש היצתה, ובאש אתה עתיד לבנותה, כאמור ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב, ולכבוד אהיה בתוכה.

רבי אבדימא דציפורין בעי קומי רבי מנא: איכן אומרה? אמר ליה: ועדיין אין את לוז? כל דבר שהוא לבא – אומרה בעבודה. וכל דבר שהוא לשעבר – אומרה בהודאה. ומתניתא אומרה בן: ונותן הודאה לשעבר וצועק לעתיד לבא.

איזהו שבע מעין שמונה עשרה? רב אמר: סוף כל ברכה וברכה. ושמואל אמר: ראש כל ברכה וברכה.

אית תניי תניי: שבע מעין שמונה עשרה. ואית תניי תניי: שמונה עשרה מעין שמונה עשרה. מאן דמר שבע מעין שמונה עשרה – מסייע לשמואל. ומאן דמר שמונה עשרה מעין שמונה עשרה – מסייע לרב.

רבי זעירא שלח לרבי נחום גבי רבי ינאי בי רבי ישמעאל, אמר ליה: איזהו מעין שבע מעין שמונה עשרה דשמואל? אמר ליה: הכיננו, רצה תשובתנו, סלח לנו, גואלנו, רפא חלינו, ברוך שנותנינו.

אמר רבי חגי: אם היו גשמים אומרים גשמי ברכה. אם היו טללים אומרים בטללי ברכה.

כי מפוזרים אתה מקבץ, ותועין עליך לשפוט, ועל הרשעים תשית ידך, וישמחו כל חוסי כף בכנף עירך ובהודו בית מקדשך ובצמח דוד עבדך, כי טרם נקרא אתה תענה, באמור והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע, ברוך אתה ה' שומע תפילה. ואומר שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות אחרונות. ואומר: ברוך ה' כי שמע קול תחנוני.

הלכה ד'

מתני' רבי אלעזר אומר: העושה תפילתו קבע – אין תפלתו תחנונים. רבי יהושע אומר: המהלך במקום סכנה – מתפלל תפלה קצרה מעין שמונה עשרה. אומר: הושיעה השם את עמך את ישראל, ככל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך. ברוך אתה ה' שומע תפלה ותחנונים.

גמרא רבי אבהו בשם רבי אלעזר: ובלבד שלא יהא פקורא

[דף ל"ד ע"ב]

באיגרת. רבי אחא בשם רבי יוסי: צריך לחדש בה דבר בכל יום.

אחיתופל היה מתפלל שלש תפלות חדשות בכל יום. אמר רבי זעירא: כל זמן דהוינא עבדי בן, הוינא טעין. לית לך אלא בני דמר רבי אבהו בשם רבי אלעזר: ובלבד שלא יהא פקורא באיגרת.

רבי אלעזר היה מתפלל תפלה חדשה בכל יום. רבי אבהו היה מברך ברכה חדשה בכל יום.

רבי יוסי ציידניא בשם רבי יוחנן: לפני תפלתו הוא אומר: ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. ולאחר תפלתו הוא אומר: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רבי יודן אמר תרווייהון קומי צלותיה.

היה עומד בתפלה ונזכר שהתפלל – רב אמר: הויתך. ושמואל אמר: אינו הויתך.

שמעון בר ווא אומר בשם רבי יוחנן: ולוואי שיתפלל אדם כל היום! למה? שאין תפילה מפסדת!

רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי: לית מיילתיה דרבי יוחנן אמר: ספק התפלל ספק לא התפלל – אל יתפלל! ולא אגביה. אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ספק נתפלל ספק לא נתפלל – אל יתפלל. רבי חנינא לא אמר בן. אלא בעיין קומי רבי יוחנן: ספק נתפלל ספק לא נתפלל? אמר לון: ולוואי שמתפללין כל היום! למה? שאין תפלה מפסדת!

היה עומד ומתפלל בשבת, ושכח של שבת והזכיר של חול – רבי הונא אמר: איתפלגון רב נחמן בר יעקב ורב ששת. חד אמר: הויתך את הברכה. וחרנא אמר: גומר את הברכה.

הכל מודים בהונן הדעת – שהוא גומרה. והא – ברבי, דרבי אמר: תמה אני, היאך בטלו הונן הדעת בשבת? אם אין דיעה – תפלה מניין?

אמר רבי זחק: גדולה היא הדיעה שהיא ממוצע בין שתי אנכרות, שנאמר (שמואל א. ב): **כי אל דעות ה'.** אית דבעי משמעניה מן הדא (משלי ב): **אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא.**

רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינא: כל הדרכים בהזקת ספנה.

רבי יונה, כד הוה נפיק לאכסניא – הוה מפקד גו ביתיה.

רבי מנא, כד הוה אויל משהי בפרוזין שהיא גיסוקת – הוה מפקד גו ביתיה.

רבי חנינא בריה דרבי אבוחי, רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי: כל החולי בהזקת הספנה.

רבי אחא בשם רבי אסא: כל מזה ששליח צבור עובר לפני התיבה ותובע צרכי עמך לפניך.

רבי פינחס, רבי לוי, רבי יוחנן בשם מנחם דגלייא: זה שעובר לפני התיבה – אין אומר לו: "בוא והתפלל", אלא "בוא וקרב"! עשה קרבנינו, עשה צרכינו, עשה מלחמותינו, פיים בעדינו.

אחרים אמרי: צרכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה. אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתתן לכל בריה ובריה צרכיה, ולכל גויה וגויה די מחסורה. ברוך ה' כי שמעת קול תחנוני, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

רב הסדא אמר: הלכה באחרים.

רב הסדא אמר: שלש ברכות הראשונות ושלש האחרונות.

אית תניי תני: מתפלל ואחר כך תובע צרכיו. ואית תניי תני: תובע צרכיו ואחר כך מתפלל.

מאן דמר מתפלל ואחר כך תובע צרכיו – (תהילים קב) תפלה לעני כי יעטף ואחר כך ולפני ה' ישפך שיחו.

ומאן דמר תובע צרכיו ואחר כך מתפלל – (מלכים א, ח) לשמע אל הרינה, ואחר כך אל התפילה; דברי

[דף ל"ה ע"א]

הכמים. רבי זעירא בשם רב הונא: יהיד תובע צרכיו בשומע תפילה.

רבי אבא, רבי הניא בשם רבי יוחנן: צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה. ומה טעם? (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי. אשר תזכיר את שמי אין כתב כאן, אלא בכל המקום אשר אזכיר.

אמר רבי תנחום בר חנינא: צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל. ומה טעם? (שמואל ב, טו) ויהי דוד בא עד הראש אשר השתחוה שם לאלהים – אין פתיב כאן, אלא אשר "ישתחוה" שם לאלהים.

רבי יסא, רבי חלב, רבי ברכיה, רבי חלב, מטיי בה בשם רבי אבדומה דמון חיפא: צריך אדם להסב פניו לכותל להתפלל. מה טעם? (מלכים ב, כ) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

באיזה קיר נשא עיניו? רבי יהושע בן לוי אומר: בקיר של רחב נשא עיניו, (ירושע ב) **בי ביהה בקיר החומה**. אומר לפננו: רבנו של עולם! רחב הוונדה, שתי נפשות הצילה לה, ראה כמה נפשות הצלת לה. הדרא היא דכתיב (ירושע ו, כג) **ויבאו הנערים וגו'**. תני רבי שמעון בן יוחי: אפילו היתה במשפחה מואתים אנשים, והלכו ודקו במואתים משפחות – כולדם ניצולו בזכותה! אבותי שקרבו לה כל הנגרים האילו – על אחת כמה וכמה.

רבי חיננא בר פפא אומר: בקירות בית המקדש נשא עיניו, (יחזקאל מג) **בתתם ספס את ספי ומזותם אצל מזותי והקיר ביני וביניהם**. בני אדם גדולים היו, ולא היו יכולין לעלות ולהתפלל בבית המקדש בכל שעה, והיו מתפללין בתוך בתיהם, והקדוש ברוך הוא מעלה עליהם כאילו מתפללין בבית המקדש. אבותי שעשו לה את כל השבח הזה – על אחת כמה וכמה.

רבי שמואל בר נחמן אומר: בקיריה של שינמית נשא עיניו, שנאמר (מלכים ב, ד): **נעשה נא עליית קיר קטנה**. אומר לפננו: רבנו של עולם! השינמית קיר אחת עשתה לאלישע והחייית את בנה. אבותי שעשו לה את כל השבח הזה – על אחת כמה וכמה תתן לי נפשי.

ורבנן אמרי: בקירות לבו נשא עיניו. (ירמיהו ד) **מעני מעני אוחילה קירות לבי המה לי**. אומר לפננו: ריבנו של עולם! היורתי על רמ"ח איברים שנתת בי, ולא מצאתי שהקעסתיך באחת מהן על אחת כמה וכמה תינתן לי נפשי!

הלכה ה'

מתני' היה רוכב על החמור – ירד. אם אינו יכול לירד – יחזיר את פניו. ואם אינו יכול להחזיר את פניו – יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים.

היה יושב בספינה או באסדה – יכוין את לבו כנגד קדשי הקדשים.

גמרא תני: היה רוכב על החמור – ירד. אם יש לו מי לאחוז בחמורו – ירד ומתפלל למפן. ואם לאו – מתפלל במקומו. רבי אומר: בין כך ובין כך – מתפלל במקומו, שקד לבו מיושב. רבי יודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי.

אמר רבי יעקב בר אבא: תני תמן: לכל הרוחות הן מחזירין חוץ מרוח מזרחית. אומר רבי יוסי בר אבון: בתהילה – (יחזקאל ח) **אחריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והמה משתחויתם קדמה לשמש**.

תני: סומא ומי שאינו יכול לכונן את הרוחות – הרי אילו מתפללין כלפי למעלה, שנאמר (מלכים א, ח): **והתפללו אל ה'.**

העומדים ומתפללין בחוצה לארץ – הופכין את פניהן כלפי ארץ ישראל. ומה טעם? (שם) **והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתת לאבותם**.

העומדין ומתפללין בארץ ישראל – הופכין את פניהן כלפי ירושלים. ומה טעם? (שם) **והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת בה**.

העומדים ומתפללין בירושלים. – הופכין פניהן כלפי הר הבית, שנאמר (ס): **והבית אשר בנתי לשמך.**

העומדים ומתפללין בהר הבית – הופכין פניהן כלפי בית קדשי הקדשים. ומה טעם? (דברי הימים ב, א) **אשר יתפללו אל המקום הזה ואתה תשמע ממקום שבתך מן השמים ושמעת וסלחת.**

נמצא, העומדין בצפון – פניהן לדרום. העומדין לדרום – פניהם לצפון. העומדים במזרח – פניהן למערב. למערב – פניהן למזרח. נמצאו כל ישראל מתפללין אל מקום אחד! הרי הוא דכתיב (ישעיה טו): **כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים.**

אמר רבי יהושע בן לוי (מלכים א, ו) **הוא ההיכל לפני.** "לפנים" – היכל שקל הפנים פנין לו.

עד דודן בבינינו. בהורבנו מניין? אמר רבי אבון: (שיר השירים ד) **בני לתלפיות** – תל שקל הפיות מתפללין עליו.

[דף ל"ה ע"ב]

בברכה, בקרית שמע ובתפלה. בברכה – בונה ירושלים. בתפלה – אלהי דוד ובונה ירושלים. בקרית שמע – פורש סוכת שלום עלינו ועל עמו ישראל ועל ירושלים.

כתוב אחד אמר (הושע ה): **אלף ואשובה אל מקומי.** וכתוב אחד אמר (מלכים א, ט): **והיו עיני ולבי שם כל הימים.** הא ביצד? פניו – למעלה, ועיניו ולבו – למטה.

ואם לאו, יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים. לאי זה בית קדש הקדשים? רבי חייא רבא: כנגד קדשי הקדשים של מעלן. רבי שמעון בן חלפתא אמר: כנגד בית קדש הקדשים שלמטן.

אמר רבי פינחס: לא פליגי! בית קדשי הקדשים שלמטן – מכון כנגד בית קדש הקדשים של מעלן. (שמות טו) **מכון לשבתך** – מכון כנגד שבתך.

הר המזרחה. רבי חייא רבא ורבי ינאי, חד אמר: שמשם הוריה יוצאה לעולם. והרנה אמר: שמשם יראה יוצאה לעולם.

ארון. רבי חייא רבא ורבי ינאי. חד אמר: שמשם אורה יוצאה לעולם. והרנה אמר: שמשם ארירה יוצאה לעולם.

דביר. רבי חייא ורבי ינאי. חד אמר: שמשם דבר יוצא לעולם. והרנה אמר: שמשם דיברות יוצאין לעולם.

היה יושב בספינה או באסדה – יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים. היא אסדה, היא אספריא, היא רפסודות. (דברי הימים ב, ב) **ונביאם לך רפסודות על ים ופו.**

הלכה ו'

מתני' רבי אלעזר בן עזריה אמר: אין תפילת המוספין אלא בחר עיר. וחקמים אומרים: בחר עיר ושלא בחר עיר.

רבי יהודה אומר משמו: כל מקום שיש חכר עיר – תיחיד פטור מתפילת המוספין.

גמרא רבי ביבי בשם רבי חנה אמר: הלכה כרבי יודא שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

מילתיה דשמואל אמר בן. דשמואל אמר: אגא מן יומיי לא צלית דמוסףא, אלא חד זמן דמית בריה דריש גלותא ולא צלו ציבורא, וצלייתי.

מיליהון דרבנן פליגין? דמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי שמעון הסידיא: ברועים ובקייצים. הא מתניתא לא אמר ברועים ובקייצים, הא שאר כל אדם – חייבין.

מילתיה דרבי יוחנן אמר בן. דמר רבי יוחנן: אני ראיתי את רבי ינאי עומד ומתפלל בשוק של ציפורין, ומחלה ארבע אמות ומתפלל של מוסף. ואין חכר עיר בציפורין?

את שמע מינה תלת!

את שמע מינה: של ציפורין – בציפורין.

את שמע מינה: הלוקין

[דף ל"ו ע"א]

על רבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

את שמע מינה: שאדם מתפלל ומחלה ארבע אמות ומתפלל של מוסף.

אמר רבי אבא: ולא סוף דבר עד שיהלה ארבע אמות, אלא אפילו שהה כדי הילוף ארבע אמות.

רב אמר: צריך להדש בה דבר. שמואל אמר: אין צריך להדש בה דבר.

רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי: מהו להדש בה דבר? אמר ליה: אפילו אמר: "ונעשה לפניך את הזבותינו תמיד יום וקרבן מוסף" – יצא.

רבי שילא בשם רב: נתפלל, ומצא עשרה בני אדם מתפללין – מתפלל עמהן.

רבי זעירא ורב נחמן בר יעקב הוו יתבין. מן דמצלזין, אתת צלותא. קם רב נחמן בר יעקב מצלזיא. אמר ליה רבי זעירא: ולא כבר צלינן? אמר ליה: מצלי אגא והור ומצלי. דמר רבי שילא בשם רב: נתפלל, ומצא עשרה בני אדם מתפללין – מתפלל עמהן.

רבי אחא, רבי יונה בשם רבי זעירא: נתפלל של שחרית, ובא ומצאן מתפללין של מוסף – מתפלל עמהן. לא נתפלל של שחרית, ובא ומצאן מתפללין של מוסף, אם יודע הוא שהוא מתחיל וגומר עד שלא יתחיל שליח צבור כדי לענות אהריו אמן – יתפלל. ואם לאו – אל יתפלל.

באי זה אמן אמרו? תרין אמוראין, חד אמר: באמן של האל הקדוש. ותרנא אמר: באמן של שומע תפילה.

אמר רבי פינחס: ולא פליגון. מאן דמר באמון של האל הקדוש – בשבת. ומאן דמר באמון של שומע תפילה – בחול.

תמן תנינן: רבן גמליאל אומר: שלוח צבור – מוציא את הרבים ידי חובתן. רבי הונא רובא דציפורין בשם רבי יוחנן: הלכה ברבן גמליאל באילין תקיעתא.

רבי זעירא ורב הסדא הוו יתבין תמן באילין תקיעתא. מן דצלו, אתת צלותא. קם רב הסדא מצליא. אמר ליה רבי זעירא: ולא כבר צלינן? אמר ליה: מצלי אנא, וקור ומצלי, דנחתין מערבאי לתמן ואמרין בשם

[דף ל"ז ע"ב]

רבי יוחנן: הלכה ברבן גמליאל באילין תקיעתא. ואנא דלא פונית. הא אילו פונית – הוינא נפיק ידי חובתי. אמר רבי זעירא: ויאות! כל תנאי תני – בשם רבן גמליאל, ורבי הושעיא תני לה – בשם חכמים.

רבי אדא דקיסרין בשם רבי יוחנן: והוא שיהיה שם מראש התפילה. אמר רבי תנחום בר ירמיה: ומתניתא אמרה בן: סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדושת השם.

הדרן עלה תפלת השחר

פרק חמישי

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש.

חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוננו את לבם.

אפילו המלך שואל בשלזמו – לא ישיבנו. ואפילו נחש כרוך על עקבו – לא יפסיק.

גמרא רבי ירמיה בשם רבי אבא: הבא מן הדרך – אסור להתפלל. ומה טעם? (ישעיה נא) **לכן שמעי נא זאת ענייה ושכרת ולא מיין.**

רבי זריקן רבי יוחנן בשם רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי: המיוצר – אסור להתפלל. לא מוסתברא אלא מן הדין קריין: **לכן שמעי נא זאת ענייה ושכרת ולא מיין.**

תני: לא יעמוד אדם ויתפלל לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטליו, אלא מתוך דבר של תורה.

וכן אל יפטר אדם מחבירו לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר של תורה. שכן מצינו בנביאים הראשונים שהיו חותמין את דבריהן בדברי שבה וכדברי נחמות.

אמר רבי אלעזר: הויז מירמיהו שקתם בדברי תוכחות.

אמר לוי רבי יוחנן: עוד הוא בדברי נחמות חתם ואמר (ירמיה נא) **ככה תשקע בבל**. לפי שהיה ירמיה חוזר ומתנבא על בית המקדש, יכול בהורגן בית המקדש חתם, תלמוד לומר **עד הנה דברי ירמיהו**, במפולת של מהריביו חתם, לא חתם בדברי תוכחות.

והקתיב (ישעיה סו): **והיו דראון לכל בשר! בעכו"ם היא עסקינן**.

והקתיב (איכה ה): **כי**

[דף ל"ז ע"א]

מאס מאסתנו! השיבנו – תחת כי מאס מאסתנו.

אף אלזיהו לא נפטר מאלישע אלא מתוך דבר של תורה. (מלכים ב, ב) **ויהי המה הלכים הלוד ודבר**.

במה היו עוסקין? רבי אהווא ברבי זעירא אמר: בקרית שמע היו עוסקין, היך מה דאמר (דברים ו): **ודברת בם**.

רבי יודה בן פזי אמר: בקריאת עולם היו עוסקין, היך מה דאמר (תהלים לג): **בדבר ה' שמים נעשו**. רבי יודן בריה דרבי איבו אמר: בנחמות ירושלים היו עוסקין, כמה דאמר (ישעיה מ): **דברו על לב ירושלים**.

ורבנן אמרין: במורכבה היו עוסקין, היך מה דאת אמר (מלכים ב, ב): **והנה רכב אש וסוסי אש וגו'**. רב ירמיה אמר: לא יעמוד אדם ויתפלל אלא מתוך דין של הלכה. רבי ירמיה אמר: העוסק בצורכי ציבור – בעוסק בדברי תורה.

רב חנה אמר: הרוצה טיפה פעין התרדל – יושבת ומשמרת עליו שבועה נקיים. וקאים ומצלי. זעירא בר חנינא אמר: תפסין דם בקדשים – מעל. עוד הוא מהלכות קצובות.

תני בר קפרא אמר: אחד עשר יום שביין נדה לנדה – הלכה למשה מסיני.

תני רבי הושעיא: מרבה אדם דגן בתבן ומערים עליו לפוטרו מן הפעשרות.

אבדן שאל לרבי: כמה מעלות בקודש? והוא אמר ליה: ארבע. וכמה מעלות בתרומה? והוא אמר ליה: שלש! וקאים ומצלי!

רבי חזקיה רבי יעקב בר אהא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: לעולם לא יהא תפסוק הנה זן מתוך פיד, (תהלים מו) **ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה**.

רבי יוסי בי רבי אבון, רבי אבהו בשם רבי יוחנן והברייא: **ה' צבאות אשרי אדם בטח בד'**.

רבי חזקיה בשם רבי אבהו: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתצילנו משעות התצופות הקשות הרעות היוצאות המתרגשות לבוא לעולם.

מִסְכַּת עֲבוּדָה זְרָה פְּרָק שֵׁשִׁי

ו, א וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין אֶסוּר, אֶלָּא שֵׁשׁ בִּידוֹ מְקַל, אוֹ צַפּוּר, אוֹ כְּדוּר, סִיף, עֶטְרָה, וְטַבְעֵת, צֶלֶם, וְנֶחֱשׁ. וְעַל מְכַבְּדִים, כְּגוֹן: הַשִּׁירִים, וְהַנְּזָמִים, קְטְלִיּוֹת, טַבְעוֹת - הֵרִי אֱלוֹ אֶסוּרוֹת. וְעַל הַמְּבֻזִין, כְּגוֹן: הַיּוֹרוֹת, מַחְמֵי חֲמִין, הַסִּיגְנִין, וְהַקּוֹמְקִיין, וְהַסְּפִלִין, וְהַסְּדִנִין, וְהַמְּטַבֵּעַ - הֵרִי אֱלוֹ מִתְרִין. מִצָּא טַבְעֵת וְעָלֶיהָ צוּרַת חֲמָה, צוּרַת לְבָנָה, צוּרַת דְּרָקוֹן - יוֹלִיד לִים הַמֶּלֶח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף דְּמוֹת וּסְרַפְס. טַבְעֵת שֵׁשׁ עָלֶיהָ עֲבוּדַת כּוֹכְבִים, בְּזִמְן שֶׁהִיא בּוֹלְטֵת - אֶסוּרָה בַּהֲנָאָה, אִם אֵינָה בּוֹלְטֵת - מִתְרַת. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ - אֶסוּר לְחַתֵּם בָּהּ. וְשֹׁאֵין עָלֶיהָ עֲבוּדַת כּוֹכְבִים - מִתְרַת בַּהֲנָאָה, וּמִתְרַ לְחַתֵּם. טַבְעֵת שֵׁשׁ עָלֶיהָ חוֹתֵם - מִתְרַ לְחַתֵּם בָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה חוֹתְמָה שׁוֹקֵעַ - אֶסוּר לְחַתֵּם בָּהּ מִפְּנֵי שְׁנַעֲשֵׂה בּוֹלֵט, וּמִתְרַ לְתַנְּה בִּידוֹ, וְשַׁחוֹתְמָה בּוֹלֵט - מִתְרַ לְחַתֵּם בָּהּ, וְאֶסוּר לְתַנְּה בִּידוֹ. טַבְעֵת שֵׁשׁ עָלֶיהָ פְּרָצוּף - מִתְרַ לְחַתֵּם בָּהּ. רַבִּי חֲנִינָא בֶן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁל בֵּית אָבָא הָיוּ חוֹתְמִין בְּפְרָצוּפוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוֹק אוֹמֵר: כֹּל הַפְּרָצוּפוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, חוּץ מִפְּרָצוּף הָאֵדָם. הַעֲשׂוּי כְּמִין דְּרָקוֹן - אֶסוּר. וְהַדְּרָקוֹן תְּלוּי בּוֹ - נוֹטְלוֹ וּמְשַׁלְּיכוֹ, וְהַשָּׂאָר - הֵרִי זֶה מִתְרַ. אֵיזָה הוּא מִין דְּרָקוֹן שֶׁאֶסוּר? רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כֹּל שֶׁהַצִּיצִין יוֹצֵא מִצְּאָרוֹ. אֲבָל אִם הָיָה חָלֵק - הֵרִי זֶה מִתְרַ.

ו, ב הַלּוֹקַח גְּרוּטָאיוֹת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וּמוֹצֵא בְּהֵן עֲבוּדַת כּוֹכְבִים - נוֹטְלָהּ וּמְשַׁלְּיָהּ, וְהַשָּׂאָר - הֵרִי זֶה מִתְרַ. עֲבוּדַת כּוֹכְבִים, עַד שֶׁלֹּא בָּאת לְרִשׁוּתוֹ - אוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְבַטְלָהּ, שֶׁהָעוֹבֵד כּוֹכְבִים מְבַטֵּל עֲבוּדַת כּוֹכְבִים בֵּין שְׁלוֹ בֵּין שֶׁל חֶבְרוֹ, בֵּין עוֹבְדָה בֵּין שְׁאֵינָה עוֹבְדָה, בֵּין בְּשׁוּגָה בֵּין בְּמִזִּיד, בֵּין בְּאֵנֶס בֵּין בְּרָצוֹן. יִשְׂרָאֵל שֶׁעָשָׂה עֲבוּדַת כּוֹכְבִים - אֶסוּרָה אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא עֲבָדָה, לְפִיכֶךָ אֵין יָכוֹל לְבַטְלָהּ. עוֹבֵד כּוֹכְבִים שֶׁעָשָׂה עֲבוּדַת כּוֹכְבִים -

מִתְרַת עַד שֶׁתְּעַבֵּד, לְפִיכֶךָ יָכוֹל לְבַטְלָהּ. רַבִּי אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יַעֲקֹב: אִם עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל מִתְחַלָּה - אֵין יָכוֹל לְבַטְלָהּ. עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׂמֵכֵר עֲבוּדַת כּוֹכְבִים לְעוֹבְדֶיהָ - אֶסוּרָה. שֶׁלֹּא לְעוֹבְדֶיהָ - מִתְרַת. לֹוָה עָלֶיהָ, נִפְלָה עָלֶיהָ מִפְּלַת, שְׁטֵפָה נְהָר, אוֹ שְׁנִטְלוּיָהּ לְסִטִין, אוֹ שֶׁהִנִּיחוּהָ בְּעָלֶיהָ, כְּגוֹן מִלְחַמְתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ, אִם עֲתִידִין הַבְּעִלִים לְחַזֵּר עָלֶיהָ - אֶסוּרָה, וְאִם לֹאוֹ - מִתְרַת. בִּימִסּוּיֹת שֶׁהָעַמִּידוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים בְּשַׁעַת הַגְּזֵרָה, אִף עַל פִּי שֶׁעֲבָרָה הַגְּזֵרָה - הֵרִי אֱלוֹ אֶסוּרוֹת. וְכָל עֲבוּדַת כּוֹכְבִים שֶׁבַטְלוּהָ עוֹבֵד כּוֹכְבִים יָכוֹל תְּהָא אֶסוּרָה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (דְּבָרִים ז'): "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפּוּן בְּאֵשׁ" אֵת שְׁנוּהָג בּוֹ מִשׁוּם אֱלוֹהַ - אֶסוּר, וְאֵת שְׁאֵינּוּ נוּהָג בּוֹ מִשׁוּם אֱלוֹהַ - מִתְרַ. וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל, בֵּין שְׁנֵהָג בּוֹ לְשֵׁם אֱלוֹהַ, בֵּין שֶׁלֹּא נְהָג בּוֹ לְשֵׁם אֱלוֹהַ - אֶסוּר. כִּיצַד מְבַטְלָהּ? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּכָּה בְּקוֹרְנָס וַיְחַבֵּל. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֶפִּילוֹ רוּאָה סִטְרָה וְנִפְלָה - הֵרִי זֶה בְּטָלָהּ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עוֹבֵד כּוֹכְבִים - מְבַטֵּל עֲבוּדַת כּוֹכְבִים שְׁלוֹ וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְיִשְׂרָאֵל - אֵין מְבַטֵּל עֲבוּדַת כּוֹכְבִים שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים. [רַבִּי] שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסִּיא אוֹמֵר: עֲבוּדַת כּוֹכְבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל - אֵין לָהּ בְּטָלָהּ עוֹלָמִית. בִּימוֹס שְׁנַפְגָּם רַבּוֹ - הֵרִי זֶה מִתְרַ. מְזַבְּחַ שְׁנַפְגָּם רַבּוֹ - אֶסוּר עַד שְׁיַנְתֵּץ.

ו, ג מְקַצֵּה, שְׁלוֹ - אֶסוּר, וְשֶׁל חֶבְרוֹ - מִתְרַ. לְפָנֵי הַקְּדָשׁוֹ - אֶסוּר, לְאַחַר הַקְּדָשׁוֹ - מִתְרַ. מֵאִמְתִּי נִקְרָא מְקַצֵּה? מִשְׁנַעֲשֵׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה. אֵיזָהוּ נְעַבֵּד? כֹּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ, בֵּין בְּשִׁגְגָה בֵּין בְּמִזִּיד. אֵיזָה הוּא מְקַצֵּה? מְקַצֵּה לְעֲבוּדַת כּוֹכְבִים. אֲבָל אִמְרוּ: שׁוֹר זֶה לְעֲבוּדַת כּוֹכְבִים - לֹא אִמְרוּ כְּלוּם, לְפִי שְׁאֵין הַקְּדָשׁ לְעֲבוּדַת כּוֹכְבִים.

מִסְכַּת עֲבוּדָה זְרָה פְּרָק שְׁבִיעִי

ז, א פָּרָה שֶׁפִּטְמָה בְּכַרְשִׁינֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים, וְרִדֵי גְּנָה שְׂזוּבָלָהּ בְּזָבֵל עֲבוּדַת כּוֹכְבִים, וּבוֹר גְּנָה שְׁנִטְעָה בְּעֵצֵי אֶשְׁרָה, וּבוֹר קְלָא אֵילָן שְׂרָשֵׁם בְּעֵצֵי אֶשְׁרָה - יִשְׂרָף. אַחֲרִים אוֹמְרִים: מִטִּילִין אוֹתָהּ לְחֹמֵר, עַד שֶׁיִּחְזְרוּ

לְעֹבֹדֶת כּוֹכְבִים. אָבֵל מִקְבֵּל בִּידוֹ וְשׁוֹתָהּ. יִתֵּר עַל כֵּן אָמְרוּ: לֹא יִנִּיחַ פִּי עַל פִּי הַסִּילוֹן וַיִּשְׁתָּה, מִפְּנֵי סִכַּנַת נַפְשׁוֹת. שְׁאֵלוּ פִּילוֹסוֹפִין אֶת הַזְּקֵנִים בְּרוּמֵי: אִם אֵין רְצוֹנוֹ בְּעֹבֹדֶת כּוֹכְבִים, מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ מִבְּטֵלָהּ? אָמְרוּ לָהֶן: אֵלּוּ לְדַבֵּר שְׁאֵין הָעוֹלָם צָרָךְ בְּהֵן הָיָו עוֹבְדֵין - הִיָּה מִבְּטֵלוֹ, הָרִי הֵן עוֹבְדֵין לְחִמָּה וְלִלְבָנָה לְכוֹכְבִים וְלַמַּזְלוֹת, יֵאבֹד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים! אֵלָּא הֵנַח לְעוֹלָם שְׁיִנְהַג מִמְּנַהְגּוֹ, וְשׁוֹטִים שְׁקֵלְקֵלוּ - עֲתִידֵין לְתַן אֶת הַדִּין. גָּנַב זְרָעִים לְזֹרַע - לֹא סוֹפֵן לְצַמַּח? ! כֹּא עַל אִשֶׁת אִישׁ - אֵין סוֹפוֹ לִילֵד? ! אֵלָּא הֵנַח לְעוֹלָם שְׁיִנְהַג מִמְּנַהְגּוֹ, וְשׁוֹטִים שְׁקֵלְקֵלוּ - יְבוֹאוּ וַיִּתְּנוּ אֶת הַדִּין.

ז,ד הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים הָעוֹבְדֵין אֶת הַהָרִים וְאֶת הַגְּבְעוֹת, אָף עַל פִּי שְׁהֵן מִתְרִין, עוֹבְדֵיהֶן - בְּסִקִּילָהּ. אָדָם הַנְּעַבֵּד, אָף עַל פִּי שְׁהוּא מִתֵּר, עוֹבְדֵיו - בְּסִקִּילָהּ. אֲזִיְהוּ אֲשֶׁרָה? כֹּל שְׁהָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים עוֹבְדֵין וּמְשֻׁמְרֵין אוֹתָהּ וְאֵין טוֹעֲמִין מִפְּרוּחֶיהָ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שְׁלֵשׁ אֲשֵׁרוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, חָרוֹשׁ שְׁבִכְפָר פֶּטֶם, וְשִׁבְכָפָר פְּגִשָׁה, שְׁקָמָה שְׁבִרָאנִי וְשִׁבְכָרְמֵל. אֲשֶׁרָה - זוֹרְעִין תַּחְתֶּיהָ יִרְקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אָבֵל לֹא בִימוֹת הַחֲמָה. הַחֲיִזְרִין - לֹא בִימוֹת הַחֲמָה וְלֹא בִימוֹת הַגְּשָׁמִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אָף לֹא זֹרְעִין וְלֹא יִרְקִין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שְׁהָעֲלִין נוֹשְׂרִין וְהִיָּה לָהֶן לְזָבֵל.

ז,ה הַנִּכְנָס תַּחְתֵּיו - כִּנְכָס לְבֵית עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים. אִם הִיָּתָה דְרָךְ הָרַבִּים מִפְּסֻקַת - הָרִי זֶה מִתְרָת. יִשְׂרָאֵל שְׁפִסֵּל אֶת הָאֲשֶׁרָה, בֵּין לְצָרְכוֹ בֵּין שְׁלֵא לְצָרְכוֹ - אֲסוּרוֹ. וְעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁפִסֵּל אֶת הָאֲשֶׁרָה, לְצָרְכָהּ - הִיא אֲסוּרָה וְהוּא מִתֵּר. לְצָרְכוֹ - בֵּין זֶה וּבֵין זֶה אֲסוּרוֹ. לֹא יַעֲלֶה אָדָם לְרֹאשׁ הַבַּיְמוֹס אֶפִּילוֹ לְנוֹוֹלוֹ לְטָנָפוֹ, מִשּׁוּם שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים יג): "וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מֵאוּמָה". לֹא יֵאמֵר אָדָם לְחִבְרוֹ: הַמִּתֵּן לִי בְצַד עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים פְּלוֹנִיָּת, וְאֲנִי אֲמַתִּין לָךְ בְּצַד עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים

מִרְאֵיו לְכַמוֹת שְׁהִיָּה. חֲלִילִין שֶׁל עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - אֲסוּרוֹ לְסַפּוֹד בְּהֵן. וְאִם הִיָּה מְעַלִּין שְׂכָר לְמַדִּינָה, אָף עַל פִּי שְׁהֵן עֲשׂוּיִין לְצָרָךְ עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - מִתֵּר לְסַפּוֹד בְּהֵן. חֲנִיּוֹת שֶׁל עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - מִתֵּר לְשְׂכַר מֵהֵן. גָּבֵאִין שֶׁל עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - אֲסוּרוֹ לְתַן לָהֶן. אִם הִיָּה מְעַלִּין שְׂכָר לְמַדִּינָה, אָף עַל פִּי שְׁהֵן עֲשׂוּיִין לְצָרָךְ עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - מִתֵּר לְתַן לָהֶן. הַמִּיחֵד בֵּיתוֹ לְעֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - כְּלוֹ מִטְמֵא בְּבִיאָהּ. וְהָעוֹבֵר לְתוֹכָהּ - כְּעוֹבֵר בְּבֵית עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים. אִם הִיָּתָה דְרָךְ הָרַבִּים מִפְּסֻקַתָּה - אֵינוֹ טְמֵא אֵלָּא אוֹתוֹ דְרָךְ בְּלִבְד.

ז,ב הַסוֹמֵךְ בֵּיתוֹ לְבֵית עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - כְּלוֹ מִטְמֵא בְּבִיאָהּ. סִמְכוֹ לוֹ הֵן - אֵין כְּלוֹ מִטְמֵא בְּבִיאָהּ, אֵלָּא אוֹתוֹ כְּתֵל נְדוֹן מִחֲצָה לְמִחֲצָה, נֶפֶל - אֲסוּרוֹ לְבָנוֹתוֹ, בְּנָאוֹ - חֲזוֹר לְתַחֲלָתוֹ. בְּנָאוּהוּ הֵן - אֵין כְּלוֹ מִטְמֵא בְּבִיאָהּ, אֵלָּא אוֹתוֹ הַכְּתֵל נְדוֹן מִחֲצָה לְמִחֲצָה. הַמוֹכֵר בֵּיתוֹ לְעֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - דְּמִיו אֲסוּרִין, וְיוֹלִיךְ הֵנָּה לִים הַמֶּלַח. אָבֵל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שְׁאֵנְסוּ אֶת אֶחָד וְנִטְלוּ אֶת בֵּיתוֹ וְהָעֲמִידוֹ בּוֹ עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - דְּמִיו מִתְרִין, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְקָאֵין. הַמְכַנֵּס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ לְבֵית עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - טְמֵא. כְּלִי חָרָס שְׁהַכְנִיס אַחֲזָרָיו לְעֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - טְמֵא. הַסַּפְסָלִין וְהַקַּתְדְרִיּוֹת שְׁהַכְנִיס רַבּוֹ לְבֵית עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - טְמֵאִין.

ז,ג כֹּל מְקוֹמוֹת שְׁנֹאֲקֵרְאוּ לְשִׁבְחַת עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - מְכַנֵּין אוֹתָן לְגַנְאֵי. אֶת שְׁקוּרָאֵין 'עֵין כּוֹס' - קוֹרִין אוֹתוֹ 'עֵין קוֹץ'. 'גְּרִיא' - קוֹרִין אוֹתוֹ 'גְּלִיא'. מִי שְׁנַפְזָרוּ מְעוֹתָיו לְפָנֵי עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - לֹא יְהֵא שׁוֹחֵה לְפָנָיו וּמְלַקֵּט, מִפְּנֵי שְׁנֹאֲהָ כְּשׁוֹחֵה לְעֹבֹדֶת כּוֹכְבִים. אָבֵל הוֹפֵךְ לְאַחֲזָרָיו, וּמְמַקּוֹם שְׁאֵינוֹ נְרָאָה - מִתֵּר. מַעֲזֵן מִים הַיּוֹצֵא מִבֵּית עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים - לֹא יְהֵא שׁוֹחֵה לְפָנָיו וְשׁוֹתָהּ, מִפְּנֵי שְׁנֹאֲהָ כְּשׁוֹחֵה לְפָנֵי עֹבֹדֶת כּוֹכְבִים, אָבֵל הוֹפֵךְ לְאַחֲזָרָיו וְשׁוֹתָהּ. וּבְמַקּוֹם שְׁאֵינוֹ נְרָאָה וְשׁוֹתָהּ - מִתֵּר. פְּרָצוּפוֹת הַמִּטְלִין מִים לְכַרְפִּין - לֹא יִנִּיחַ פִּי עַל פִּי פְּרָצוֹף, מִפְּנֵי שְׁנֹאֲהָ כְּנוֹשֵׁק

פְּלוֹנִית, שְׁנָאֵמַר (שְׁמוֹת כג): וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם לֹא תִזְכְּרוּ וְגו'.

זו, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְכָל מַה שְּׁעָלֶיהָ - הִרִי זו אֲסוּרָה. מִצָּא עָלֶיהָ יִינוֹת שְׁמָנִים וְסִלְתוֹת, וְכָל דְּבַר שְׁפִיזָא בּו קָרַב עַל גְּבֵי הַמְזוּבַח - אֲסוּר. כָּלִים הַמְשַׁתְּמָשׁוֹת בְּהֶן, בְּגוּפָה - אֲסוּרִין, שְׁלֹא בְּגוּפָה - מִתְרִין. אִף כָּלִים הַמְשַׁתְּמָשׁוֹת בְּהֶן וּבְגוּפָה, גְּנֻבּוּם כּוֹמְרִים וּמְכָרוּם - הִרִי אֵלּוּ מִתְרִין.

כְּתוּב אֶחָד אֹמֵר (דְּבָרִים ז): לֹא תִחַמַּד כֶּסֶף. וְכְתוּב אֶחָד אֹמֵר: כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶן. כִּי־עַד יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים הִלְלוּ? בֵּין שְׁגוּפָן לְבוֹשׁ בְּהֶן, בֵּין שְׁאִין גּוּפָן לְבוֹשׁ בְּהֶן - אֲסוּרִין. "עִמָּהֶן" אֵת שְׁגוּפָה לְבוֹשׁ בְּהֶן - אֲסוּרִין, אֵת שְׁאִין גּוּפָה לְבוֹשׁ בְּהֶן - מִתְרִין. אִף כָּלִים שְׁגוּפָה לְבוֹשׁ בְּהֶן, גְּנֻבּוּם כּוֹמְרִים וּמְכָרוּם - הִרִי אֵלּוּ מִתְרִין. מְרַקּוּלִיס וְכָל מַה שְּׁעָלָיו - הִרִי זֶה אֲסוּר. מִצָּא עָלָיו יִינוֹת שְׁמָנִים וְסִלְתוֹת, וְכָל דְּבַר שְׁפִיזָא בּו קָרַב עַל גְּבֵי הַמְזוּבַח - אֲסוּר. מַעוֹת וְכָלִים - הִרִי אֵלּוּ מִתְרִין. אַחֲרַיִם אֹמְרִים: מַעוֹת וְכָלִים שְׁעַל גְּבֵי אֲבָן הָעֵלְיוֹנָה - הִרִי אֵלּוּ אֲסוּרִין. אֲבָנִים שֶׁנִּשְׂרָפוּ מִן הַמְרַקּוּלִיס, אִם הִיוּ נִרְאוֹת עִמוֹ - אֲסוּרוֹת, וְאִם לֹאוּ - מִתְרוֹת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר: שְׁלֹשׁ תְּפוּסוֹת לוֹ - אֲסוּרוֹת, וְשְׁאִינָן תְּפוּסוֹת לוֹ - מִתְרוֹת. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִבִּיא אֲבָנִים מִן הַמְרַקּוּלִיס - הִרִי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת, מִפְּנֵי שְׁנָאֵסְרוּ לְעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהִבִּיא אֲבָנִים מִן הַמְרַקּוּלִיס - הִרִי אֵלּוּ מִתְרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁהִנִּיחָהּ בְּעָלֶיהָ, וּמְרַקּוּלִיס שֶׁנִּשְׂרָפוּ מִמְּקוֹמוֹ - מִתְרַבְּהָ. בְּזוּרְק אֲבָן בְּמְרַקּוּלִיס מַהוּ אֹמֵר? (מִשְׁלֵי כו) כְּצִרּוֹר אֲבָן בְּמַרְגְּמָה כֵּן נוֹתֵן לְכִסִּיל כְּבוֹד. כֶּשֶׁם שְׁזוּרְק אֲבָן בְּמְרַקּוּלִיס - מְכַבְּדוּ וְאִין יוֹדַע כְּבוֹד, כֵּן כָּל הַמְכַבֵּד רִשָּׁע - מְכַבְּדוּ וְאִין יוֹדַע כְּבוֹד. דְּבַר אַחֵר: כְּצִרּוֹר אֲבָן, כֶּשֶׁם שְׁזוּרְק אֲבָן בְּמְרַקּוּלִיס - עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כֵּן כָּל הַמְכַבֵּד רִשָּׁע - הִרִי זֶה כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. דְּבַר אַחֵר: כְּצִרּוֹר אֲבָן, כֶּשֶׁם שְׁזוּרְק אֲבָן בְּמְרַקּוּלִיס - מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, כֵּן

הַמְשַׁתְּמָשׁ בְּצִרּוֹ - מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר: בְּשׁוֹנָה לְתַלְמִיד רִשָּׁע מַהוּ אֹמֵר? כְּצִרּוֹר אֲבָן בְּמַרְגְּמָה, כֶּשֶׁם שְׁזוּרְק אֲבָן בְּמְרַקּוּלִיס - עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כֵּן הַשׁוֹנָה לְתַלְמִיד רִשָּׁע - כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים.

מִסְכַּת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק שְׁמִינִי

ח, א בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִין: אִין בּוֹצְרִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאִין דּוֹרְכִין עִם יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה בְּטַמְאָה, אֲבָל דּוֹרְכִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים. חֲזָרוּ לוֹמַר: אִין דּוֹרְכִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאִין בּוֹצְרִין עִם יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה בְּטַמְאָה, אֲבָל בּוֹצְרִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּמוֹלִיכִין עִמוֹ חֲכִיּוֹת חֲדָשׁוֹת אֲבָל לֹא יִשְׁנוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יִשְׁנוֹת - מְסִיעִין אוֹתוֹ עַד שְׁנוֹתֵעֵלֵם מִשְׁנֵיהֶן. נִתְעַלֵּם מִשְׁנֵיהֶן - נַעֲשֶׂה יַיִן כֶּסֶף. בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִים: אִין מְסִיעִין אֵת הַנְּחֻתוֹם הָעוֹשֶׂה בְּטַמְאָה, וְאִין מוֹלִיכִין עִמוֹ גְּרִיצוֹת לְתַנּוּר. חֲזָרוּ לוֹמַר: מְסִיעִין אֵת הַנְּחֻתוֹם הָעוֹשֶׂה בְּטַמְאָה, וּמוֹלִיכִין עִמוֹ גְּרִיצוֹת לְתַנּוּר. וּבְסוּרְיָא - מְסִיעִין אֵת הַנְּחֻתוֹם הָעוֹשֶׂה בְּטַמְאָה, וּמוֹלִיכִין עִמוֹ גְּרִיצוֹת לְתַנּוּר.

ח, ב יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּגַת - הִרִי זֶה מַעְלָה אֵת הַלְחָם לְגַבֵּי תְּפוּחָה, וּמוֹרִיד אֵת הַלְחָם מִגַּבֵּי תְּפוּחָה, אִף עַל פִּי שְׁהִיִּין צָף עַל יְדֵיו - מִתְרַבְּהָ. שְׁאִין דְּרַכְּנָן לְנִסְפָּה כֵּן. וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים הָעוֹשֶׂה עִם יִשְׂרָאֵל בְּגַת - הִרִי זֶה מַעְלָה הַלְחָם לְגַבֵּי תְּפוּחָה, וּמוֹרִיד אֵת הַלְחָם מִגַּבֵּי תְּפוּחָה, אִף עַל פִּי שְׁהִיִּין צָף עַל גְּבֵי יְדֵיו - מִתְרַבְּהָ. שְׁאִין דְּרַכְּנָן מִנְּסָכִים כֵּן. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֵאֲזֻנִּים, אִף עַל פִּי שְׁהִיִּין צָף עַל גְּבֵי יְדֵיו - מִתְרַבְּהָ. שְׁאִין דְּרַכְּנָן מִנְּסָכִין כֵּן. הַדּוֹרֵס עֲנָבִים בְּחִבִּית, אִף עַל פִּי שְׁהִיִּין צָף עַל גְּבֵי יְדֵיו - מִתְרַבְּהָ. שְׁאִין דְּרַכְּנָן מִנְּסָכִין כֵּן. נָפַל לְבָאָר וְנִגַּע בּו טְפֵה כָּל שְׁהוּא - אֲסַר. יִרְדּוּ לְשִׁלּוֹת חֲרָצִין וְזָגִין מִן הַבָּאָר, זֶה הִיָּה מַעֲשֶׂה, וּבֵאוּ וְשָׂאלוּ אֵת חַכְמִים וְאָמְרוּ: יִמְכְּרוּ כִּלְיָן לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהִיָּה מַעְלָה עֲנָבִים בְּסִלִּין

ובדרודורין לגת, אף על פי שנפצץ לגת והיין מנתו על גבי ענבים - מתר שאין דרפן מנסכין כן. הלוקח עבט של ענבים מן העובד כוכבים, ומצא תחתיו גממיות - מתר. בצדו גממיות - אסור. אדם שפשט ידו לחבית, כמדמה שהיא של שמן ונמצאת של יין, זה היה מעשה, ובאו ושאלו את חכמים ואמרו: ימכרו כלם לעובדי כוכבים. אגודמן שטעם מן הכוס והחזירו לחבית - אסור. קדח במניקת, ונפלה ממנה טפה כל שהיא - אסורה, מפני שטפה של יין אסורה ואוסרת כל שהיא.

ח.ג. ישראל שהכניס יינו לרשות עובד כוכבים, אם יש עליו מפתח או חותם - מתר, ואם לאו - אסור. לזה מן העובד כוכבים, אף על פי שיש עליו מפתח או חותם - אסור עד שיושיב שומר. ישראל שטהר יינו של עובד כוכבים ונתנו ברשותו, אף על פי שיש עליו מפתח או חותם - אסור. אם היה אוצר פתוח לרשות הרבים - מתר. בעיר שפלה עובדי כוכבים - אסור עד שיושיב שומר. ישראל שטהר יינו של עובד כוכבים ונתנו ברשותו, והלה כתב לו: "התקבלתי ממך מעות" - מתר. אבל אם ירצה ישראל - אין מניחו עד שיתן את מעותיו. זה היה מעשה בבית שאן, ואמרו: אין זו אלא ערמה. ישראל שטהר יינו של עובד כוכבים, ונתנו ברשות עובד כוכבים אחר, זה היה מעשה, ושאלו את רבי שמעון בן אלעזר ואמר: רשות עובד כוכבים אחת. ישראל שטהר יינו של עובד כוכבים, ונתנו בשתי חצרות או בשתי עירות, אף על פי שיוצא ונכנס מחצר זו לחצר זו, ומעיר זו לעיר זו - מתר, מפני שהוא בחזקת משתמר. אם היתה חזקה לו במקום אחר - אסור. פרוצא שישאל ועובד כוכבים כונסין לתוכו יין, אף על פי שחביות פתוחות והעובד כוכבים יושב ומשמרן - מתר מפני שבחזקת המשתמר.

אחד - כלן אסורות. אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן, ראשונות - אסורות, ושניות - מתרות. השוכר את הפועל לעשות עמו מלאכה, ולעתותי ערב אמר לו: "הולך לי את הלגין הזה במקום פלוני" אף על פי שאין ישראל רשאי לעשות כן, שכרו - מתר. השוכר את החמור לרכב עליה, ואמר לו: "תנה לי את הלגין הזה עליה" אף על פי שאין ישראל רשאי לעשות כן, שכרו - מתר. אומר אדם לחברו ולפועלו: צאו ואכלו בדינר זה, צאו ושתו בדינר זה, ואינו חושש משם מעשרות ומשם שביעית ומשם יין נסך. אבל אם אמר לו: צא ואכול ככר ואני נותן דמיה, צא ושתה רביעית ואני נותן את דמיה - הרי זה חושש משום מעשרות ומשום שביעית ומשום יין נסך. הנותן צמר לצבע עובד כוכבים לצבע לו - אינו חושש שגמא צבעו בחמץ של יין נסך. אם באו לבית חשבון - אסור.

ח.ה. המניח יינו בפונדק ונכנס לכרך, אף על פי ששהה לזמן מרבה - מתר. ואם הודיעו או שנעל עליו בפונדקו - אסור. המניח יינו בספינה ונכנס לכרך, אף על פי ששהה לזמן מרבה - מתר. ואם הודיעו או שהפליגה ספינתו בים - אסור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: היה שם לגין מלא וקשור לכרעי המטה, ואין העובד כוכבים יודע בו - מתר. אמר לו רבי יהודה: והלא פשתם נכר בין מלמעלה בין מלמטה, אלא כדי שיפתח ויגף וינגב. המשלח חבית של יין ביד בתו, ושל ציר ושל חמץ ושל מוריס ושל שמן ושל רבש ביד העובד כוכבים, אם היה מפיר חותמו ושמו - מתר, ואם לאו - אסור. יינו אצל העובד כוכבים, מהסתם - אסור משם יין נסך. אבל הציר והמוריס והרבש, אם ראה אותו שמנסכין - אסורין, ואם לאו - מתרין. ישראל החשוד - שותין במרתפו ואין שותין מלגינו. ואם היה חשוד על השתיה - אף ממרתפו אסור.

ח.ו. עובד כוכבים שהיה חייב מעות לישראל, אף על פי שמכר יין נסך והביא לו,

ח.ד. השוכר את הפועל לעשות חצי היום באסור וחצי היום בהתר, ונתן כלן בכרך

עינו. הצנור שמימיו מקלחין - כשם שמנגב לטהרה, כך מנגב לזין נסד.

ט, ד על שבע מצות נצטוו בני נח: על הדינין, ועל עבודת כוכבים, ועל גלוי עריות, ועל שפיקות דמים, ועל הגזל, ועל אבר מן החי. על הדינין כיצד? כשם שישראל מצוין להושיב בתי דינין בעירות שלהן - כך בני נח מצוין להושיב בתי דינין בעיר שלהם. על עבודת כוכבים ועל ברכת השם כיצד? עובד כוכבים שעבד עבודת כוכבים וברך את השם. לא נתנה מיתה לבני נח אלא בסיף בלבד. על גלוי עריות כיצד? כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה - בני נח מזהירים עליה, וכל ערוה שבית דין של ישראל מזהירים עליה - בני נח ממיתין עליה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: הרבה עריות שאין בית דין ממיתין עליה - בני נח מזהירים עליה. בא על עריות ישראל - נדון בדיני ישראל. בא על עריות העובדי כוכבים - נדון בדיני העובדי כוכבים. ואין לי אלא נצרה מארסה בלבד. ועל שפיקות דמים כיצד? עובד כוכבים בעובד כוכבים, עובד כוכבים בישראל - חיב. ישראל בעובד כוכבים - פטור. על הגזלה כיצד? גנב גזל? פת תאר, וכן פיוצא בו, עובד כוכבים בעובד כוכבים, עובד כוכבים בישראל - אסור. ישראל בעובד כוכבים - מתר. על אבר מן החי כיצד? אבר המדלדל בבמה ואין בו להעלות ארוקה, בשר המדלדל בבמה ואין בו להעלות ארקה - אסור לבני נח ואין צריך לומר לישראל. ואם יש בו להעלות ארקה - מתר לישראל ואין צריך לומר לבני נח. נטל צפור שאין בה כזית ואכלה - רבי פוטר, ורבי אלעזר ברבי שמעון מחיב. ומה על אבר מן החי ממנו - חיב, כלו - לא יהא חיב! חנקה ואכלה - פטור. רבי חנניא בן גמליאל אומר: אף על דם מן החי. רבי חזקא אומר: אף על הסרוס. רבי שמעון אומר: אף על הכשפים. רבי יוסי אומר: כל האמור בפירשה - בני נח מזהרין עליה, שנאמר (דברים יח): לא ימצא כך מעביר בנו ובתו בראש וגו' וחובר

עבודת כוכבים והביא לו - מתר. אבל אמר לו: המתן עד שאמכר זין נסד ואביא לך, עבודת כוכבים ואביא לך - אסור. המוכר זינו לעובד כוכבים ופסק עמו, אף על פי שעתיד למחות את המהצלאות ואת המדות - מתר. והנני, בין כך ובין כך - אסור. מפני שאשון ראשון וקוף עליו. עובד כוכבים ששלח לגנה אצל ישראל, ומקצת עכבת זין לתוכו - הרי זה ממלא לו הלגין ונועל ונוטל ממנו דמי כלן ואינו חושש.

מסכת עבודה זרה פרק תשיעי

ט, א המערה מפלי לכלי קלוח, משכנגד שפתח של חבית ולמטה - הרי זה אסור. הגת והמחץ והמשפף של עובדי כוכבים - רבי מתיר, וחכמים אוסרין. ומודה רבי בקנקנים - שהן אסורות. מפני מה אלו אסורות ואלו מתרות? אלו - עשויות למכנס, ואלו - עשויות שלא למכנס. של עץ ושל אבן - צריך לנגב. אם היו זפותין - צריך לקלף.

ט, ב הלוקח פלי תשימש מן העובד כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין. דברים שנשתמש בהן, כגון כוסות וצלוחית - ידיחן בצונן. כגון היורות והמחמין והטונגין וקמקמוסין - ידיחן ברותחין. כגון הספינין והשפודים והאספלאות - מלבנן באור והן טהורין. וכלן שנשתמש בהן עד שלא יגעיל, וטבל ולבן - הרי זה מתר.

ט, ג מי שהיו גתיו ובדיו טמאין, ומבקש לטהרן, הדפים וההולבים והעדשות - מנגבן והן טהורין. העקלין של נצרים ושל בצבונן - צריך לנגב. של חשיפה ושל גמי - צריך לישן. וכמה מישנן? שנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מגת לגת ומבד לבד. רבי יוסי אומר: הרוצה לטהרן - או חולטן מיד בחמין, או מולגן במי זיתים. רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יוסי: נותנן בנהר שמימיו מהלכין מלא

חָבַר כִּי תוֹעֵבַת ה'. אֶפְשָׁר שְׁכָתוּב עֲנֵשׁ עַד
שְׁלֵא יִזְהִיר? אֲלֵא מִזְהִיר וְאַחַר כֶּף עוֹנֵשׁ,
מִלְּמִד: שְׁהוֹדִיר וְאַחַר כֶּף עוֹנֵשׁ. רַבִּי אֶלְעָזָר
אוֹמֵר: [אָר] עַל הַכְּלָאִים. מִתֵּר לְכַנֵּי נַח לְזוֹרַע
וְלִלְבֵשׁ כְּלָאִים. אֲסוּר לְהִרְבִּיעַ וּלְהִרְכִּיב
אֵילָנוֹת.

מִסְכַּת הוֹרֵיּוֹת פְּרָק רֵאשׁוֹן

א, א הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שִׁטְעוּ.
אוּ שְׁהִיָּה אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים וְתִיקָם יוֹשֵׁב
לְפָנֵיהֶם וְרָאוּי לְהוֹרָאָה כְּשִׁמְעוֹן בֶּן עֲזַאי,
וְהֵלֶךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶן - הָרִי זֶה חֵיב, מִפְּנֵי
שְׁלֵא תִלָּה בְּבֵית דִּין:

א, ב הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ כָל הַקְּהָל אוּ רֶבֶן
עַל פִּיהֶן, בְּזִמְנֵן שְׁהוֹרָאֲתוּ הוֹרָאֵת בֵּית דִּין -
פְּטוּרִין, וְהַעוֹשִׂין עַל פִּיהֶם - מְבִיאִין פֶּר.
וְאִין הוֹרִיתֵן הוֹרִית בֵּית דִּין - מְבִיאִין פֶּר.
הַעוֹשִׂין עַל פִּי - מְבִיאִין כְּשֶׁבָה אוּ שְׁעִירָה.
הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ שְׁנַיִם אוּ שְׁלֹשָׁה שְׁכֻטִּים
אוּ רֶבֶן עַל פִּיהֶם, בְּזִמְנֵן שְׁהוֹרָאֲתוּ הוֹרִית בֵּית
דִּין - פְּטוּרִין, וְהַעוֹשִׂין עַל פִּיהֶן - מְבִיאִין
פֶּר. אִין הוֹרִיתֵן הוֹרִית בֵּית דִּין - חֵיבִין.
וְעוֹשִׂין עַל פִּיהֶן - מְבִיאִין כְּשֶׁבָה אוּ שְׁעִירָה.
עָשׂוּ עַל הוֹרִית עֲצֻמָּן - פְּטוּרִים. הוֹרִית כֶּהֵן
מְשִׁיחַ - חֵיבִין. הוֹרוּ בֵּית דִּין וְאֶחָד מֵהֶן אִינוּ
שֵׁם - פְּטוּרִין. רַבִּי אֶמֶר: אוֹמֵר אֲנִי: עַד
שְׁיֵיחָא מִפְּלֵא שְׁבָהֶן:

א, ג חִמַּר בְּהוֹרִיָּה שְׁאִין בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת. בְּדִינֵי
נִפְשׁוֹת שְׁאִין בְּהוֹרִיָּה. שְׁבַהוֹרִיָּה - עַד שְׁהוֹרוּ
כֶּלֶן כְּאֶחָד. וּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת - הוֹלְכִין אַחַר
הָרֵב. שְׁבַהוֹרִיָּה - עַד שְׁהוֹרוּ בֵּית דִּין
שְׁבַלְשַׁכַּת הַגְּזִית. וּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת - נוֹתְנִין
בְּכָל מְקוֹם. יַחֲדִי שְׁהוֹרָה עֲצֻמוֹ עַל פִּי - הָרִי
זֶה חֵיב, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר טו, ל): "וְהִנֵּפֵשׁ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רְמָה":

א, ד הָאוֹכֵל שְׁקָצִים - זֶה מוֹמֵר. כִּיצַד מוֹמֵר
אוֹכֵל גְּבִלוֹת וּטְרָפוֹת שְׁקָצִים וְרַמְשִׁים.
הָאוֹכֵל בֶּשֶׂר חֲזִיר, וְהַשׁוֹתָה יֵין נֶסֶף, אוּ
הַמְחַלֵּל אֶת הַשֶּׁבֶת, וְהַמְנַסֵּף. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶף הַלּוֹבֵשׁ כְּלָאִים. רַבִּי

שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֶף הָעוֹשֶׂה דְבָר
שְׁאִין הֵיצֵר תָּאב לוּ:

א, ה הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁהוּא מוֹצֵאי שְׁבֵת, וְאַחַר
כֶּף זִרְחָה חֲמָה - אִין זֶה הוֹרִיָּה אֲלֵא טְעוֹת.
הוֹרוּ בֵּית דִּין לְעַקּוֹר אֶת כָּל הַגִּנּוֹף, אֲמָרוּ:
אִין דָּם בַּתּוֹרָה, אִין חֵלֶב בַּתּוֹרָה, אִין פְּגוּל
בַּתּוֹרָה - הָרִי אֵלוֹ פְּטוּרִין. הוֹרוּ לְבִטֵּל מִקְצַת
וְלִקְיָם מִקְצַת - הָרִי אֵלוֹ חֵיבִין. כִּיצַד?
אֲמָרוּ: יֵשׁ דָּם, אָבֵל אִין חֵיבִין אֲלֵא עַל דָּם
הַקָּרֵב לְשַׁלְמִים. יֵשׁ חֵלֶב בַּתּוֹרָה, אָבֵל אִין
חֵיבִין אֲלֵא עַל חֵלֶב הַקָּרֵב לְשַׁלְמִים. יֵשׁ
פְּגוּל בַּתּוֹרָה, אָבֵל אִין חֵיבִין אֲלֵא עַל פְּגוּל
שְׁבַשְׁלָמִים - הָרִי אֵלוֹ חֵיבִין, שְׁנֵאמַר: דְּבָר.
נֵאמַר כְּאֵן דְּבָר, וְנֵאמַר לְהֵלֶן דְּבָר. מַה דְּבָר
הָאֲמוּר לְהֵלֶן - מִקְצַתוֹ וְלֵא כְּלוּ, אֶף דְּבָר
הָאֲמוּר כְּאֵן - מִקְצַתוֹ וְלֵא כְּלוּ. אַתָּה אוֹמֵר
דְּבָר מִקְצַתוֹ וְלֵא כְּלוּ, אוּ אִינוּ אֲלֵא כְּלוּ?
תְּלַמּוּד לומר (דְּבָרִים יז, ח): "בֵּין דָּם לְדָם"
- וְלֵא כָּל דָּם, בֵּין דִּין לְדִין - וְלֵא כָּל דִּין. בֵּין
נִגַע לְנִגַע - וְלֵא כָּל נִגַע. הָא אִין צָרַף לומר
כְּלָשׁוֹן הָרֵאשׁוֹן, אֲלֵא כְּלָשׁוֹן הָאַחֲרוֹן. נֵאמַר
כְּאֵן דְּבָר, וְנֵאמַר לְהֵלֶן דְּבָר. מַה דְּבָר הָאֲמוּר
לְהֵלֶן - מִקְצַתוֹ וְלֵא כְּלוּ. אֶף דְּבָר הָאֲמוּר כְּאֵן
- מִקְצַתוֹ וְלֵא כְּלוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר
אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: חֲטָאוּ שֶׁשָּׂה וְהֵן
רֶבֶן, אוּ שְׁבַעָה אֶף עַל פִּי שְׁאִינוּ רֶבֶן - הָרִי
חֵיבִין:

א, ו הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשְּׁכֻטִים,
וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשְּׁכֻט עַל פִּיהֶן - אוֹתוֹ הַשְּׁכֻט
חֵיב, וְשִׁאֵר הַשְּׁכֻטִים פְּטוּרִין. רַבִּי יוֹסִי בֶּן
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הוֹרָאֵת בֵּית דִּין עִם כָּל
שְׁכֻט וְשְׁכֻט - כִּהוֹרָאֵת בֵּית דִּין לְצַבּוּר, שְׁאִין
בֵּית דִּין וּמְשִׁיחַ חֵיבִין אֲלֵא עַל הָעֵלֶם דְּבָר
עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה, וְהָעֵלֶם דְּבָר בְּבֵית דִּין
וְשִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה בְּקֶהֶל. עָשׂוּ עַל הוֹרִית עֲצֻמָּן
- פְּטוּרִין. עַל הוֹרִית כֶּהֵן מְשִׁיחַ - חֵיבִין. אִין
חֵיבִין אֲלֵא עַל דְּבָר שְׁזוּדוֹנוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגַתוֹ
חֲטָאֵת, וְכֶהֵן מְשִׁיחַ, וְלֵא בַּעֲבוּדַת כּוֹכְבִים,
אֲלֵא עַל דְּבָר שְׁזוּדוֹנוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגַתוֹ חֲטָאֵת.
מְשִׁיחַ בַּעֲבוּדַת כּוֹכְבִים - חֵיב עַל שִׁגְגַת
הַמַּעֲשֶׂה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

הָרִי הוּא כְּשֶׁאָר כָּל מִצּוֹת הָעֹלָם דְּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה - מִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי:

אז אין חִיבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבִמְקַדָּשׁ, וְאִין מִבֵּיאִין אֶשֶׁם תְּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבִמְקַדָּשׁ. וּמִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבִנְדָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה חִיבִין עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה שְׁבִנְדָה? מִפְּנֵי שֵׁישׁ בָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה. וְעוֹד רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה אֹמֵר בְּהֵן כָּלִל: כְּשֶׁהִיָּחִיד בְּאֶשֶׁם תְּלוּי - נָשִׂיא כִּיּוֹצֵא בּוֹ, וּמְשִׁיחַ וּבֵית דִּין פְּטוּרִין. וְכִשְׁהוּא בְּאֶשֶׁם וְדַאי - נָשִׂיא וּמְשִׁיחַ כִּיּוֹצֵא בּוֹ, וּבֵית דִּין פְּטוּרִין:

אח, שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וּבִטּוּי שְׁפָתַיִם, וְטַמְאָת מְקַדָּשׁ וְקִדְשָׁיו - בֵּית דִּין פְּטוּרִין. יְחִיד נָשִׂיא וּמְשִׁיחַ חִיב. אֲלֵא שְׁאִין הַנָּשִׂיא חִיב עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וְלֹא עַל טַמְאָת מְקַדָּשׁ וְקִדְשָׁיו - שֶׁהֵן בְּעוֹלָה וְיֹוֹרֵד. נָשִׂיא - כִּיּוֹצֵא בּוֹ, וּמְשִׁיחַ וּבֵית דִּין - פְּטוּרִין. כְּשֶׁהוּא בְּקַבּוּעָה, יְחִיד וְנָשִׂיא וּמְשִׁיחַ - מִבֵּיאִין שְׁעִירָה, וּבֵית דִּין - פֶּר וְשְׁעִיר, [פֶּר] לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחַטָּאת:

מִסַּכַּת הוֹרְיֹוֹת פֶּרֶק שְׁנֵי

בא אלו דְּבָרִים שְׁבִין כְּהֵן גְּדוֹל לְכַהֵן הַדְּיוּט: פֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וּפֶר יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה. לֹא פוֹרַע, וְלֹא פוֹרֵם. אָבֵל פוֹרֵם מְלֻמְטָה, וְהַדְּיוּט מְלֻמְעָלָה. אִין מְטַמֵּא לְקְרוּבִין. וּמִצְוָה עַל הַבְּתוּלָה, וּמְזַהֵר עַל הָאֵלְמָנָה, וּמְחִזֵּר אֶת הַרוֹצֵחַ, וּמְקָרִיב אוֹנָן וְאִינוּ אוֹכֵל. מְקָרִיב חֶלֶק בְּרֹאשׁ, וְנוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁ. וְכָל עֲבוֹדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים - אֵינָה כְּשֶׁרָה אֲלֵא בּוֹ. וּפְטוּר עַל טַמְאָת מְקַדָּשׁ וְקִדְשָׁיו. וְכָלֵן נוֹהֲגִין בְּמִרְכָּה בְּגָדִים שְׁעֵבֵר, חוּץ מִפֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת. כְּלָן אֵינָן נוֹהֲגִין בְּמִשׁוּחַ מְלַחְמָה - חוּץ מִחֲמֹשֶׁה דְּבָרִים שְׁפָרַשׁ הַכְּתוּב בְּפָרְשָׁה. לֹא פוֹרַע, וְלֹא פוֹרֵם, וְאִין מְטַמֵּא לְקְרוּבִין, וּמִצְוָה עַל הַבְּתוּלָה, וּמְזַהֵר בְּאֵלְמָנָה, וּמְחִזֵּר אֶת הַרוֹצֵחַ; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: אִין מְחִזֵּר אֶת הַרוֹצֵחַ:

בב, אֵיזְהוּ נָשִׂיא? [נָשִׂיא] יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נָשִׂיא שְׁבִט. נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל וְנָשִׂיא בֵּית דָּוִד - זֶה מִבֵּיא לְעִצְמוֹ, וְזֶה מִבֵּיא לְעִצְמוֹ:

בג, אֵיזְהוּ מְשִׁיחַ? מְשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. אִין בֵּין מְשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְמִרְכָּה בְּבִגְדִים, אֲלֵא שֶׁהַמִּרְכָּה בְּבִגְדִים - צָרִיךְ לְהִבִּיא פֶּר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: אֵינוּ צָרִיךְ לְהִבִּיא פֶּר:

בד, פֶּר מְשִׁיחַ וּפֶר הַעֲדָה - פֶּר מְשִׁיחַ קֶדֶם לְפֶר הַעֲדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו, הוּאִיל וּפֶר מְשִׁיחַ מְכַפֵּר, וְהַעֲדָה מֵתַכְפֶּרֶת, מוֹטָב שְׁיִקְדִים הַמְּכַפֵּר לְמֵתַכְפֵּר, שְׁנֹאֲמַר (וַיִּקְרָא טז, ו): "וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ" וְגו'. פֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת - קֶדֶם לְפֶר וְשְׁעִיר שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים, וּפֶר וְשְׁעִיר שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים - קֶדֶם לְשְׁעִיר שֶׁל נָשִׂיא. וְשְׁעִיר שֶׁל נָשִׂיא - קֶדֶם לְשְׁעִיר שֶׁל יְחִיד. וְשְׁעִיר שֶׁל יְחִיד - קֶדֶם לְכַבֵּשׂה שֶׁל יְחִיד. שְׁתֵּי הַלְחָם - קוֹדְמוֹת לְכַבֵּשִׁים. הָעֵמֶר - קֶדֶם לְכַבֵּשׁ הַקָּרֵב עִמּוֹ. זֶה הַפֶּלֶל: הַבָּא בְּגִין הַיּוֹם - קֶדֶם לְכַבֵּשׁ בְּגִין הַלְחָם:

בה, הוּא וְאָבִיו וְרַבּוֹ עוֹמְדִין בְּשָׁבִי - הוּא קֶדֶם לְרַבּוֹ, וְרַבּוֹ קֶדֶם לְאָבִיו, וְאִמּוֹ קוֹדֶמֶת לְכָל אָדָם. אֵיזְהוּ רַבּוֹ? רַבּוֹ שֶׁלְמִדּוֹ תוֹרָה, לֹא שֶׁלְמִדּוֹ אוֹמְנוֹת. וְאֵיזְהוּ? זֶה שֶׁפָּתַח לוֹ תְּחִלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבּוֹ שֶׁלְמִדּוֹ חֻקִּמָּה, לֹא רַבּוֹ שֶׁלְמִדּוֹ תוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שָׂרֵב תְּלַמּוּדוֹ מִמֶּנּוּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל שְׁהָאִיר עֵינָיו בְּמִשְׁנָתוֹ:

בו, הָאִישׁ - קֶדֶם לְאִשָּׁה, לְהַחֲיוֹתוֹ, לְהַשִּׁיב אָבָדָה. וְאִשָּׁה - קוֹדֶמֶת לְאִישׁ, לְכַסּוֹת, וְלְהוֹצִיא מִבֵּית הַשָּׂבִי. בְּזִמְנֵי שֶׁנִּגְיַח עוֹמְדִין בְּקַלְקָלָה - הָאִישׁ קֶדֶם. מַעֲשֵׂה שְׁחֵלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרוּמִי, אָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ כָּאֵן תִּינּוֹק אֲחָד יְרוּשְׁלַיִם יָפֵה עֵינָיִם טוֹב רָאִי עוֹמֵד לְקַלּוֹן, הֲלָךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבָדְקוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְפָתַח, קָרָא אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה (יִשְׁעֵיהֶן מֵב): מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזוּיִם. נִעְנֶה אוֹתוֹ תִּינּוֹק וְאָמַר (שֵׁם): הֲלֹא ה' זֶה חָטְאָנוּ לוֹ וְגו'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מַעֲיֵד

אָנִי עָלֵי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ שְׂאֵנִי זֶה מִכָּאן עַד שְׂאֵנִי פּוֹדֶה אוֹתוֹ בְּמִמּוֹן הַרְבֵּה. פְּדָאוּ בְּמִמּוֹן הַרְבֵּה, וְשִׁגְרוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעָלִיו נֹאמֵר (אִיכָה ד, ב): "בְּנֵי צִיּוֹן הִיקָרִים הַמְּסֻלָּאִים בְּפִזּוֹ" וְגו':

ב,ז מִנֵּין שְׁכַל הַשּׁוֹנֶה פֶּרֶק אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ הוּא יִצְרוּ וְרָקְמוּ וְהִבִּיאוּ לְעוֹלָם? שְׁנֹאמֵר (יְרֵמְיָה טו, יט): "אִם תּוֹצִיא יֶקֶר מְזוֹלָל כְּפִי תִהְיֶה", כְּאוֹתוֹ הִפֵּה שְׂזָרֵק נִשְׁמָה בְּאֶדְם הָרֵאשׁוֹן, כִּף כֹּל הַמִּכְנִסִּים בְּרִיָּה אַחַת תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה - מַעֲלִין עָלָיו כְּאֵלוֹ יִצְרוּ וְרָקְמוּ וְהִבִּיאוּ לְעוֹלָם. יֶקֶרָה - הַתּוֹרָה, שְׁנֹאמֵר (מִשְׁלֵי ג, טו): "יֶקֶרָה הִיא מִפְּנִינִים". וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כ, טו): "יֵשׁ זֶהָב וְרַב פְּנִינִים וְכָלֵי יֶקֶר שְׁפַחֵי דַעַת":

ב,ח חֲכָם - קֹדֶם לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֵת חֲכָם - אֵין לָנוּ כִּיּוֹצֵא בּוֹ. מֵת מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל - כֹּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לְמַלְכוּת. הַמֶּלֶךְ - קֹדֶם לְכַהֵן גְּדוֹל, שְׁנֹאמֵר (מְלָכִים א-א, לג): "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵם קַחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדוֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֵמָה בְּנֵי עַל הַפְּרֻדָּה אֲשֶׁר לִי" וְגו'. כֹּהֵן גְּדוֹל קֹדֶם לְנָבִיא, שְׁנֹאמֵר (שִׁם א, לד): "וּמִשַּׁח אוֹתוֹ שֵׁם צְדוּק הַכֹּהֵן וְנָתַן הַנָּבִיא" - הַקֹּדֶדִים צְדוּק לְנָתַן. וְאוֹמֵר (זְכוּרִיָּה ג, ח): "שִׁמְעֵנָּה נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל אֲתָה וְרַעֲיָדָה הַיּוֹשִׁבִים לְפָנָיִךְ" וְגו'. יְכוֹל בְּנֵי אָדָם הַדִּיּוֹטוֹת הֵינּוּ? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "כִּי אֲנֹשִׁי מוֹפֵת הַמָּה", אֵין מוֹפֵת אֲלֵא נָבִיא, שְׁנֹאמֵר (דְּבָרִים יג, ב): "וְנָתַן אֲלֵיךְ אוֹת אוֹ מוֹפֵת":

ב,ט מְשׁוּח בְּשִׁמּוֹן הַמִּשְׁחָה - קוֹדֶם לְמִרְבֵּה בְּגָדִים. מִרְבֵּה בְּגָדִים - קוֹדֶם לְמִשׁוּח מְלַחְמָה. מְשׁוּח מְלַחְמָה - קֹדֶם לְסַגֵּן. סַגֵּן - קוֹדֶם לְרֵאשׁ מְשָׁמֵר. רֵאשׁ מְשָׁמֵר - קֹדֶם לְרֵאשׁ בֵּית אָב. רֵאשׁ בֵּית אָב - קֹדֶם לְמִרְכָּל. קֹדֶם לְגִזְבֹּר. גִּזְבֹּר - קֹדֶם לְכַהֵן הַדִּיּוֹט. כֹּהֵן הַדִּיּוֹט - קֹדֶם לְלוֹי. לוֹי - קֹדֶם לְיִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל - לְמִמּוֹר. מִמּוֹר - לְנִתְיָן. נִתְיָן - לְגֵר. גֵּר - לְעַבְד מִשְׁחָרָר. אִימְתִי? בְּזִמְן שְׁכַלֵּן שְׁוִין, אָבָל אִם הָיָה מִמּוֹר תְּלַמִּיד חֲכָם, וְכַהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ - מִמּוֹר תְּלַמִּיד חֲכָם קֹדֶם

לְכַהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ, שְׁנֹאמֵר (מִשְׁלֵי ג, טו): "יֶקֶרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ! רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּדִין הוּא שְׂיִקְדִים עַבְד מִשְׁחָרָר לְגֵר, מִפְּנֵי שְׂזָה גְדָל בְּקֻדְשָׁה, וְזֶה שְׁלֵא בְּקֻדְשָׁה, אֲלֵא מִפְּנֵי שְׂזָה הָיָה בְּכָלֵל אֲרוּר, וְזֶה לֹא הָיָה בְּכָלֵל אֲרוּר:

ב,י מִפְּנֵי מָה הַכֹּל קוֹפְצִין לִישָׂא אֶת הַגִּיּוֹרֶת, וְאֵין הַכֹּל קוֹפְצִין לִישָׂא אֶת הַמִּשְׁחָרֶת? מִפְּנֵי שֶׁהַגִּיּוֹרֶת - הֵיטָה בְּחֻזְקָת מִשְׁמָרֶת, וְשִׁפְחָה מִשְׁחָרֶת - הֵיטָה בְּחֻזְקָת מִפְּקָרֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוּק אוֹמֵר: מִפְּנֵי שְׁמַצִּין לְקַלְלָה בְּפִי כָּל הַבְּרִיּוֹת. מִפְּנֵי מָה הַכֹּל נִשְׂאֲלִין עַל הָעַבְד? מִפְּנֵי שְׁעַסְקוּ רַע עִם הַבְּרִיּוֹת:

ב,יא (תְּהֵלִים קְלָה, יט): "בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַכּוֹ אֶת ה', [בֵּית אֶהְרֹן בְּרַכּוֹ אֶת ה'], בֵּית הַלוֹי בְּרַכּוֹ אֶת ה', יְרֵאִי ה' בְּרַכּוֹ אֶת ה'". נִמְצְאוּ: יִשְׂרָאֵל - מְבָרְכִין אַחַת. בֵּית אֶהְרֹן - שְׁתֵּים. בֵּית הַלוֹי - שְׁלֹשׁ. יִשְׂרָאֵל יְרֵאִי ה' - מְבָרְכִין אַרְבַּע:

הַדְרָן עַלֶךְ תּוֹסֶפֶתָא סֹדֵר נְזִיקִין

מִסְכַּת קְרִבְנוֹת פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן - כְּשִׁרִין, אֲלֵא שְׁלֵא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחֻטָּאת. הַפֶּסַח בְּזִמְנֵנוּ וְהַחֻטָּאת בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִף הָאֲשָׁם, הַפֶּסַח בְּזִמְנֵנוּ וְחֻטָּאת וְהָאֲשָׁם בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חֻטָּאת בְּאֵה עַל חֻטָּאת, וְאֲשָׁם בְּאֵ עַל אֲשָׁמָה, מָה חֻטָּאת פְּסוּלָה שְׁלֵא לְשַׁמָּה אִף אֲשָׁם פְּסוּל שְׁלֵא לְשַׁמּוֹ. אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אִמְרַתְּ בְּחֻטָּאת, שְׁדַמְתָּה נִתְּן לְמַעֲלָה, לְפִיכֶף אִם שְׁחַטְתָּה שְׁלֵא לְשַׁמָּה - פְּסוּלָה, תֹּאמַר בְּאֲשָׁם שְׁדַמּוּ נִתְּן לְמָטָה, וְאִם שְׁחַטְתָּה שְׁלֵא לְשַׁמּוֹ - כְּשֵׁר, אִף אֲשָׁם שְׁדַמּוּ נִתְּן לְמָטָה, אִם שְׁחַטְתָּה שְׁלֵא לְשַׁמּוֹ - יֵהָא פְּסוּל. אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אִמְרַתְּ בְּפֶסַח

שֵׁישׁ לוֹ זְמַן קְבוּעַ, וְאִם שִׁחְטוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ פְּסוּל, תֹּאמַר בְּאִשֶּׁם שְׂאִין לוֹ זְמַן קְבוּעַ? וְאִם שִׁחְטוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ – כְּשֶׁר. וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חֲטָאת תּוֹכִיחַ, שְׂאִין לָהּ זְמַן קְבוּעַ, וְאִם שִׁחְטָהּ שְׁלֵא לְשִׁמָּה – הִיא פְּסוּלָה, אָף אִשֶּׁם שְׂאִין לוֹ זְמַן קְבוּעַ, אִם שִׁחְטוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ – יֵהָא פְּסוּל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: נִחְזַר חֲלִילָהּ. חֲזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר: אָף חֲטָאת הִיא וְאִשֶּׁם הִיא, מָה חֲטָאת פְּסוּלָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה אָף אִשֶּׁם פְּסוּל שְׁלֵא לְשִׁמוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בְּחֲטָאת הוּא אוֹמֵר: "וְיִשְׁחַט אוֹתָהּ לְחֲטָאת" – שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָתָהּ לְשֵׁם חֲטָאת, בְּפֶסַח הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת יב, כז): "וְזָבַח פֶּסַח הוּא לֵה'" – שֶׁתְּהֵא זְבִיחָהּ לְשֵׁם פֶּסַח, אֲבָל אִשֶּׁם, אֵינּוּ אוֹמֵר "אִשֶּׁם הוּא", אֲלָא בִשְׁעַת הַקֶּטֶר חֲלָבִים, הוּא עֲצָמוּ אָף עַל פִּי שְׁלֵא הַקֶּטֶר חֲלָבוֹ – כְּשֶׁר.

ב. אִשֶּׁם בֶּן שָׁנָה שֶׁהֵבִיאוּ בֶּן שְׁתֵּים, וּבֶּן שְׁתֵּים שֶׁהֵבִיאוּ בֶּן שָׁנָה, אוֹ שִׁשְׁחָטוּ מִחֶסֶר זְמַן בְּבָעֲלִים – תֵּעָבַר צוּרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. עוֹלֹת נֹזֵר וְעוֹלֹת יוֹלֶדֶת, וְעוֹלֹת מִצְרַע שִׁשְׁחָטָן בְּנֵי שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אוֹ שִׁשְׁחָטָן מִחֶסֶר זְמַן בְּבָעֲלִים, וְעוֹלִין עַל גְּבִי מִזְבֵּחַ וְטֵעוּנִין נֹסְכִים, אֲלָא שְׁלֵא יַעֲלוּ לְבָעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה. זֶה הוּא כָּלְלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל שְׂאִינוֹ פּוֹסֵל בְּעוֹלַת נִדְבָה – אֵינּוּ פּוֹסֵל בְּעוֹלָה, וְכָל הַפּוֹסֵל בְּחֲטָאת – פּוֹסֵל בְּאִשֶּׁם, חוּץ מִן הָאִשֶּׁם שִׁשְׁחָטוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ.

ג. כְּבָשִׂים שִׁשְׁחָטָן לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְנִמְצְאוּ אֵילִים – יַעֲלוּ לְצַבּוֹר לְשֵׁם אֵילִים. אֵילֵי צַבּוֹר שִׁשְׁחָטָן לְשֵׁם אֵילִים, וְנִמְצְאוּ כְּבָשִׂים, יַעֲלוּ לְצַבּוֹר לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְהִשְׁאָר יַעֲלוּ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְטֵעוּנִין נֹסְכִין.

ד. שִׁחְטוּ לְשִׁמוּ, וּמִלְקוֹ שְׁלֵא לְשִׁמוּ – כְּשֶׁר, שֶׁכֶּבֶד הַכְּשֶׁר בְּשְׁחִיטָהּ, חוּץ לְמִקְוָמוֹ – פְּסוּל וְאֵין בוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ – פְּגוּל וְחִיבִים עָלָיו כֶּרֶת. חוּץ לְמִקְוָמוֹ וְחוּץ לְזִמְנוֹ – פְּסוּל וְאֵין בוֹ כֶּרֶת, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁר בְּהַלּוּף. וְכֵן בְּחוּץ לְזִמְנוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִצְּאֵנִי יוֹסֵי בְּרַבִּי בְּצִידוֹן, וְאָמַר לִי:

הַלּוּף, שֶׁהִיָּה רַבִּי מְאִיר פּוֹסֵל בוֹ, מָה אֲתָהּ בוֹ, אָמַרְתִּי לוֹ: מְכַשֵּׁר אֲנִי. אָמַר לִי: מְאִיזָה טַעַם? אָמַרְתִּי לוֹ: לְפִי שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְעַבּוּדָה שְׁלֵא שִׁחְטָהּ, וְשְׁלֵא קִבְּלָהּ וְשְׁלֵא זָרְקָהּ, אֲבָל אֶפְשֶׁר שְׁלֵא בְּהַלּוּף. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַלּוּף שֶׁעַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ – פּוֹסֵל בְּעַבּוּדָה, וְכָל הַלּוּף שְׂאִין עַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ – אֵינּוּ פּוֹסֵל בְּעַבּוּדָה. אֵיזְהוּ הַלּוּף שֶׁעַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ? שִׁחְטוּ וְקָבַל לֵילָף, וְלִזְרְקוּ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, וּבִשְׁעַת הַלּוּכוֹ חִשַׁב עָלָיו – זֶה הַלּוּף שֶׁעַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ. אֲבָל שִׁחַט, וְקָבַל לֵילָף לְהֵיחֹד בְּמִקּוֹם אַחֵר, וּבִשְׁעַת הַלּוּכוֹ חִשַׁב עָלָיו – זֶה הוּא הַלּוּף שְׂאִין עַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ.

ה. וְכֵן הִיָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶפְלוּ רִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבִי הַרְצָפָה – פְּסוּל. רִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבִי הַרְצָפָה, וְרִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבִי הַלְּבָנָה, רִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבִי הַרְצָפָה, וְרִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבִי הַכְּלִי, שְׂאִם יִנְטֵל הַכְּלִי וְיִכּוֹל לְעַמֵּד בְּפָנָיו עֲצָמוֹ – כְּשֶׁר, וְאִם לֹא – פְּסוּל. קָבַל בְּיַמִּינוֹ וּבְשִׂמְאלוֹ כְּאֶחָד – פְּסוּל. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁר. הִיָּתָה שְׂמָאל מְסִיעַת אֶת הַיָּמִין – הַכָּל מוֹדִים שֶׁהוּא כְּשֶׁר. הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כָּל שְׂנֵאָמַר בוֹ יָד – טַעוֹן יָמִין, וְכָל שְׁלֵא נֵאָמַר בוֹ יָד – אֵין טַעוֹן יָמִין. כָּל שְׂנֵאָמַר בוֹ 'אֶצְבַּע' – טַעוֹן יָמִין, וְכָל שְׁלֵא נֵאָמַר בוֹ 'אֶצְבַּע' – אֵין טַעוֹן יָמִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כָּל שְׂנֵאָמַר בוֹ מִתְּנָת יָד, שָׁנָה בְּמִתְּנָה – פְּסוּל. בְּקִבְּלָהּ – כְּשֶׁר. וְכָל שְׂנֵאָמַר בוֹ קִבְּלַת יָד, שָׁנָה בְּקִבְּלָהּ – פְּסוּל. בְּמִתְּנָה – כְּשֶׁר. קָבַל הַכֶּהֱן, קָבַל הַכְּשֶׁר, קָבַל בְּיַמִּינוֹ, קָבַל בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ, קָבַל כְּשֶׁר חֲזַר וְקָבַל פְּסוּל, קָבַל בְּשִׂמְאֵל, קָבַל בְּכָלִי חַל – פְּסוּל. קָבַל הַכְּשֶׁר וְזָרַק הַפְּסוּל, קָבַל הַפְּסוּל וְזָרַק הַכְּשֶׁר – פְּסוּל.

ו. דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָה: מִנֵּיין לְקַבְּלַת הַדָּם שְׁלֵא תְּהֵא אֲלָא בְּכֵהֶן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרָת? תִּלְמוּד לומר (וַיִּקְרָא ט, ט): "וַהֲקִרְבוּ בְּנֵי אֶהֱרָן אֶת הַדָּם אֲלֵיהֶם!" יִכּוֹל זוֹ זְרִיקָה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "וְזָרְקוּ" – זוֹ זְרִיקָה אֲמֹרָה, הֵא אֵינּוּ אוֹמֵר כֵּן? כֵּן "וַהֲקִרְבוּ" אֲלָא זוֹ קִבְּלָהּ, מִקִּישׁ קִבְּלָהּ לְזְרִיקָה, מָה זְרִיקָה בְּכֵהֶן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרָת,

כֵּן, אֶלָּא שְׁבַעֲוֹלַת הָעוֹף מִמְצָה מַעְצָמו, וּבְחֻטָּאת הָעוֹף - מִזֶּה וּמִמְצָה מַעְצָמו. כִּלְיָן שְׁקָבְלוּ בִיד וְהִזְוָה בְּכָלִי, בְּכָלִי וְהִזְוָה בִיד - הָרִי אֱלוּ פְּסוּלִין. הַקָּטֵר חֲלָבִין וְאִמּוּרִין וְעֵצִים, שְׁנַתְּנָן עַל גְּבִי הָאִישִׁים, בֵּין בִּיד בֵּין בְּכָלִי, בֵּין בְּשִׂמְלֹאֵל בֵּין בִּימִינו - הָרִי אֱלוּ כְּשָׂרִין. הֵיִין שְׁנִסְכוּ בַקְּסוּהָ, הַקִּמְץ וְהַלְבוּנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסֻכִים שְׁקָדְשׁוּ בְּכָלִי, שְׁנַתְּנָן עַל גְּבִי הָאִישִׁים, בֵּין בִּיד בֵּין בְּכָלִי, בֵּין בְּיָמִין בֵּין בְּשִׂמְלֹאֵל - הָרִי אֱלוּ כְּשָׂרִין. וְכִלְיָן שְׁנִסְכוּ בַקְּסוּהָ וּנְסֻכּוּ בַּהֵין - כְּשֵׁר. בִּיד וּבְכָלִי חַל - פְּסוּל. אֶחָד נְסוּף הַמַּיִם, וְאֶחָד נְסוּף הֵיִין, שְׁנִסְכוּ בֵּין בַּהֵין בֵּין בַּקָּרְקָעוֹת, בֵּין בַּקְּסוּהָ בֵּין בְּמִנְיָקוֹת - הָרִי אֱלוּ כְּשָׂרִין.

אִף בְּקָבְלָהּ בְּכֹהֵן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרַת. וְלֵהֲלֹן הוּא אוֹמֵר: "וּמְשַׁחַת אוֹתָם וְכֹהֲנוּ לִי", מִה כֹּהֵן הָאִמּוּר לֵהֲלֹן בְּכֹהֵן תְּמִים וּכְלִי שְׂרַת, אִף כֹּהֵן הָאִמּוּר כָּאֵן כֹּהֵן תְּמִים וּכְלִי שְׂרַת. אָמַר לוֹ רַבִּי טְרַפּוֹן: עֵקֶבְהָ! עַד מַתִּי אַתָּה מַגְבָּב וּמִבִּיא עֲלֵינוּ? אֶקְפַּח אֶת בְּנֵי אִם לֹא הִפְרַשׁ שְׂמַעְתִּי בֵּין קָבְלָהּ לְזִרְיָקָה, וְאַתָּה הִשְׁוֵתָה קָבְלָהּ לְזִרְיָקָה. אָמַר לוֹ: תִּרְשָׁנִי לֹא מֵר לִפְנֵיךָ מַה שְׁלַמְדַתְּנִי? אָמַר לוֹ: אָמּוּר! אָמַר לוֹ: קָבְלָהּ, לֹא עָשָׂה בָּהּ מַחְשָׁבָה כְּמַעֲשֵׂהָ. זִרְיָקָה, עָשָׂה בָּהּ מַחְשָׁבָה כְּמַעֲשֵׂהָ. הַמְקַבֵּל בַּחוּץ - כְּשֵׁר. הַזּוֹרֵק בַּחוּץ - פְּסוּל. קָבְלוּהוּ פְּסוּלִין - אֵין חִיבִין עֲלוּ. זִרְקוּהוּ - פְּסוּלִין - חִיבִין עֲלוּ. אָמַר לוֹ: הָעֲבוּדָה! שְׁלֹא הִטִּיתָה יָמִין וּשְׂמָאל. אֲנִי שְׂמַעְתִּי וְלֹא הָיָה לִי לִפְרֹשׁ, וְאַתָּה דוֹרֵשׁ וּמְסַכֵּים לְהִלְכָהּ, הָא כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִמָּךְ כְּפּוֹרֵשׁ מַחְיָו.

ז. דִּם פְּרַת חֻטָּאת, שׁוֹחֵט בִּימִינוּ וּמְקַבֵּל בְּשִׂמְלֹאֵל, וּמִזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית, וְאִם שְׁנָה - פְּסוּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּימִינוּ הָיָה שׁוֹחֵט וְנוֹתֵן אֶת הַסִּכִּין לִפְנֵיו, אוֹ לְזֶה שְׁעוּמַד בְּצִדוֹ וּמְקַבְלוֹ בִּימִינוּ, וּמַעֲרָה בְּשִׂמְלֹאֵל, וּמִזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שְׁנָה - פְּסוּל. הַזִּיּוֹת שְׁבַפְרָה, הֵזֵן שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן, אוֹ שְׂאִינָן מְכֻנּוֹת, אוֹ שְׁחַסֵּר אַחַת מֵהֵן שְׁטָבֵל אַחַת וְהִזָּה שְׁתִּים, אוֹ שְׁטָבֵל שְׁתִּים, וְהִזָּה אַחַת - הָרִי אֱלוּ פְּסוּלוֹת. הַזִּיּוֹת שְׁבַמְצָרַע, שְׁהֵזֵן שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן שְׂאִינָן מְכֻנּוֹת - הָרִי אֱלוּ כְּשֵׁרוֹת. דִּם אֲשָׁמוּ שֶׁל מְצוֹרַע - מְקַבֵּל בִּימִינוּ וּמַעֲרָה בְּשִׂמְלֹאֵל, וּמִזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שְׁנָה - פְּסוּל. פְּנָה מִשְׂמָאלוֹ לִימִינוּ, וְעָרָה לְשִׂמְלֹאֵל, וְחָזַר וְהִזָּה בִּימִינוּ - פְּסוּל, לֹא מִפְּנֵי שְׁנָה - פְּסוּל, אֶלָּא שְׁחַסֵּר הַלּוּג טַפָּה כָּל שְׁהוּא.

ח. דִּם כָּל הַנְּתַנִּין לְמַעַלָּן, שְׁנַתְּנָן שְׁלֹא כְּדָרְכָן, אוֹ שְׂאִינָן מְכֻנּוֹת - הָרִי אֱלוּ כְּשָׂרִין. דִּם הַנְּתַנִּין לְמַגְעָן, שְׁנַתְּנָן שְׁלֹא כְּדָרְכָן, אוֹ שְׂמֻכְוִן שְׁלֹא כְּנִגְדַּת הַיְסוּד - הָרִי אֱלוּ פְּסוּלִין. דִּם כָּל הַנְּתַנִּין לְמַעַלָּן, מְקַצֵּת כְּלִי וְנוֹתֵן בִּיד, וְאִם נָתַן בְּכָלִי - פְּסוּל. לֵג שְׁמֻן שֶׁל מְצָרַע, נוֹטֵל בִּימִינוּ וּמְקַבֵּל בְּשִׂמְלֹאֵל, וּמִזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שְׁנָה - פְּסוּל. אֲבָל בְּעוֹף אֵינוֹ

		משכימין לסליחות	
2	ראשון Sunday	כב 22	1st Day of Selichos
			<p>עלות השחר _____ 5:12</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20</p> <p>שקיעה _____ 7:26</p> <p>בבלי: מנחות כג</p> <p>ירושלמי: ברכות ל</p>
3	שני Monday	כג 23	<p>עלות השחר _____ 5:13</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20</p> <p>שקיעה _____ 7:25</p> <p>בבלי: מנחות כד</p> <p>ירושלמי: ברכות לא</p>
			<p>עלות השחר _____ 5:14</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20</p> <p>שקיעה _____ 7:23</p> <p>בבלי: מנחות כה</p> <p>ירושלמי: ברכות לב</p>
4	שלישי Tuesday	כד 24	<p>עלות השחר _____ 5:15</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20</p> <p>שקיעה _____ 7:21</p> <p>בבלי: מנחות כו</p> <p>ירושלמי: ברכות לג</p>
			<p>עלות השחר _____ 5:16</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:20</p> <p>בבלי: מנחות כז</p> <p>ירושלמי: ברכות לד</p>
5	רביעי Wednesday	כה 25	<p>עלות השחר _____ 5:17</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:18</p> <p>בבלי: מנחות כח</p> <p>ירושלמי: ברכות לה</p>
			<p>עלות השחר _____ 5:18</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:17</p> <p>בבלי: מנחות כט</p> <p>ירושלמי: ברכות לו</p>
6	חמישי Thursday	כו 26	<p>עלות השחר _____ 5:17</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:18</p> <p>בבלי: מנחות כח</p> <p>ירושלמי: ברכות לה</p>
			<p>עלות השחר _____ 5:18</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:17</p> <p>בבלי: מנחות כט</p> <p>ירושלמי: ברכות לו</p>
7	ששי Friday	כז 27	<p>עלות השחר _____ 5:17</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:18</p> <p>בבלי: מנחות כח</p> <p>ירושלמי: ברכות לה</p>
			<p>עלות השחר _____ 5:18</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:17</p> <p>בבלי: מנחות כט</p> <p>ירושלמי: ברכות לו</p>
8	שב"ק Shabbos	כח 28	<p>עלות השחר _____ 5:18</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:17</p> <p>בבלי: מנחות כט</p> <p>ירושלמי: ברכות לו</p>
			<p>עלות השחר _____ 5:18</p> <p>סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:05</p> <p>סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21</p> <p>שקיעה _____ 7:17</p> <p>בבלי: מנחות כט</p> <p>ירושלמי: ברכות לו</p>

הדלקת הנרות 7:01 Candle Lighting

זמן מוצש"ק 8:29 Shabbos Ends

עַרְב רֵאשׁ הַשָּׁנָה אֵיזו גֵּוִשׁ צִוּ גַּעְבָּן א פְּדִיּוֹן.

(שיחות הר"ן סימן רי"ד)